

توراه اور • پاراشاها برآشית • مامار 2

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'

«زیرا آسمان‌های نو و زمین نو»

آسمان و زمین این جهان به واسطه «زمین» و «آسمان»ی معنوی برپایند: شتاب
اشتقاق روح به بالا و بازگشت (רצוא ושוב, ratzo v'shov), و فرودآوردن الوهیت
از راه توراه و فرمان‌ها (מצוות, mitzvos). در آینده، تپش רצוא ושוב از ذات خود
ה' جاری خواهد شد؛ نخست آسمان، و خدمت اسرائیل نیز برانگیخته خواهد شد تا
همراه آن در پیشگاه او بایستد.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/bereishis/2

مقصود اصلی

آسمان و زمین این جهان به واسطه «زمین» و «آسمان»ی معنوی برپایند: شتابِ اشتیاقِ روح به بالا و بازگشت (רצוא ושוב, ratzo v'shov)، و فرودآوردنِ الوهیت از راهِ تورا و فرمان‌ها (מצוות, mitzvos). در آینده، تپشِ رצוא وשוב از ذاتِ خودِ ה' جاری خواهد شد؛ نخست آسمان، و خدمتِ اسرائیل نیز برانگیخته خواهد شد تا همراهِ آن در پیشگاهِ او بایستد.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشتهای پایان متن هستند.

خلاصه مامار

حکیمان می‌گویند آسمان و زمین به‌خاطرِ اسرائیل و تورا آفریده شدند؛ آلتِ ربه (אדמו"ר הזקן) از این سخن نتیجه می‌گیرد که اسرائیل و تورا دربردارندهٔ آسمان و زمینی معنوی‌اند که آن دو مادی را برپای می‌دارند. واژهٔ زمین (ארץ, eretz) با اراده (רצון, ratzon) و دویدن (רץ, ratz) پیوند دارد: «دویدن» اشتیاق، مانند موجوداتِ زنده (חיות, chayos) که «می‌دویند و باز می‌گشتند». این رצוא همان عشقِ قرائتِ שמע (Shema) است که آیاتِ سرود (פסוקי دזמרה, Pesukei deZimra) زمینه‌سازِ آن می‌شوند: اشتیاقی یک‌سویه به ذاتِ ה'، و رای همهٔ عوالمی که از «پادشاهی» صرفِ او حیات می‌گیرند. «بازگشت» (שוב) در دعای هجده‌گانه (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh)، مطالعهٔ تورا و بیش از همه در فرمان‌های عملی فرا می‌رسد؛ فرمان‌هایی که روح را همچون آسمان‌هایی که زمین را دربر می‌گیرند، احاطه می‌کنند. اکنون، در میانِ پنهان‌بودگی، زمین باید بر آسمان مقدم باشد: برانگیختگی از پایین (אתעלותא דלתתא, isarusa dilesata) باید پیش از پاسخ از بالا بیاید. در زمانِ آینده، هنگامی که پنهان‌بودگی‌ای در کار نیست، «آسمان‌های نو و زمین نو» تنها از جانبِ ה' خواهند آمد، نخست آسمان؛ همچون تپشِ جریانِ خودِ ה'، که مانند ضربانِ قلب می‌رسد و باز می‌گردد. با این همه، «نسلِ تو و نام تو» – فرمان‌های اسرائیل و پذیرشِ یوغِ ה' – نیز در پیشگاهِ او خواهند ایستاد.

طرح کلی

- 1 آسمان و زمین در تورا و اسرائیل**
چون جهان برای اسرائیل و تورا وجود دارد، آن‌ها باید آسمان و زمینی معنوی را دربرگیرند؛ ארץ هم به معنای دویدن است و هم اراده. 11-2
- 2 رצוא: شتابِ اشتیاق**
اشتیاقِ فرشتگان و ارواح برای جذب‌شدن در ה'؛ در دعا، عشقِ قرائتِ שמע است که آیاتِ سرود زمینه‌سازِ آن می‌شوند و از عوالمی که از «پادشاهی» ה' حیات می‌گیرند فراتر می‌رود و به ذاتِ او می‌رسد. 8-3
- 3 شوب: فرودآوردنِ الوهیت**
دعای هجده‌گانه، مطالعهٔ تورا و فرمان‌های عملی، نور را به طرف‌ها فرود می‌آورند؛ روح برای این منظور «برخلافِ میلِ خود در بدن زندگی می‌کند». 11-9
- 4 شوب آسمان است و رצוא زمین**
تورا و فرمان‌ها روح را همان‌گونه احاطه می‌کنند که آسمان زمین را؛ تخت و زیرپایی، نردبانِ دعا، و این‌که چرا هنگامِ آفرینش، زمین بر آسمان مقدم شد. 15-12

توره (شوب) و فداکاری تا پای جان اسرائیل (רצוא) آسمان و زمین معنوی ای هستند که آسمان و زمین مادی را برپایمی‌دارند.

רצוא اکنون کشمکش برای بیرون آمدن از پنهان‌بودگی است؛ در آینده، بی‌آنکه پوسته‌ای باشد، ظهور تنها از بالا خواهد آمد، آسمان پیش از زمین، نه از راه انقباض‌های نام אלקים (אלקים, Elokim).

جریان خود ה'، همچون ضربان قلب یا شعله، گسترش می‌یابد و عقب می‌نشیند («می‌رسد و نمی‌رسد»); در اینجا گسترش (آسمان) بر عقب‌نشینی (زمین) مقدم است.

فرمان‌های اسرائیل و پذیرش یوغ ה' زیر سایه ظهور آینده نخواهند رفت، بلکه برانگیخته می‌شوند تا در پیشگاه او بایستند.

مفاهیم کلیدی

רצוא وשוב רצוא ושוב

«دویدن و بازگشت»: شتاب اشتیاق به بالا برای پیوستن به ה'، و بازگشت به پایین برای فرودآوردن الوهیت در جهان. در اینجا רצוא «زمین» است و שוב «آسمان».

برانگیختگی از پایین و از بالا אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא

آغازگری انسان که پاسخی الهی را فرود می‌آورد، و ظهور الهی‌ای که ما آن را برنمی‌نگیخته‌ایم. اکنون اولی باید بر دومی مقدم باشد؛ آسمان‌ها و زمین نو تنها از بالا می‌آیند.

«پادشاه» و «یگانه» מלך ויחיד

ה' در مقام «پادشاه» – پادشاهی او، که صرفاً «نام» و پرتوی است – به همه عوالم حیات می‌بخشد: نوری که همه عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin); اما در مقام «یگانه»، او ذات خویش است که آفرینش آن را تغییر نمی‌دهد: نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin). اسرائیل به همین ذات پیوند دارد.

نورهای فراگیر מקיפים

نوری که پیرامون چیزی را فرا می‌گیرد، نه آن‌که در آن وارد شود؛ فرمان‌ها جامه‌های فراگیر روح می‌شوند، از این رو שוב توره و فرمان‌ها «آسمان»ی پیرامونی «زمین» רצוא است.

می‌رسد و نمی‌رسد מטי ולא מטי

اصطلاح آریزال (האריז"ל) برای تپش نور الهی است که به ظرف‌ها می‌رسد و عقب می‌نشیند، همچون ضربان قلب یا شعله؛ گسترش نخست می‌آید.

نام אלקים שם אלקים

نام انقباض و پنهان‌بودگی که جهان کنونی از راه آن آفریده شد؛ רצוא ی روح آن را «شیرین» می‌کند تا با نام چهارحرفی (ה', Havayah) یکی شود.

آسمان و زمین در تורה و اسرئیل

1 **כי כאשר השמים^{1,2} והחדשים והארץ החדשה וגו'.** **הנה כתיב בראשית ברא אלקי את השמים ואת**

הארץ וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] **בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית.**³

«زیرا آسمان‌های نو و زمین نو»، و غیره. اکنون نوشته شده است: «در آغاز (برאשית, Bereishis), **אלקים** آسمان‌ها و زمین را آفرید»؛ و حکیمان ما، یادشان گرامی باد، گفته‌اند: «**برאשית** – به‌خاطر اسرئیل، که «آغاز» (**ראשית**, reishis) نامیده شده‌اند.»

مقاله با وعده اشعیا آغاز می‌شود که «آسمان‌های نو و زمین نو» یی که **ה'** پدید می‌آورد، در پیشگاه او پایدار خواهند ماند و نسل و نام اسرئیل نیز چنین خواهد بود. پیش از توضیح این وعده، آلت **רַבֵּה** (**אדמו"ר הזקן**) به نخستین آیه تورات و خوانش حکیمان از **בראשית** به معنای «به‌خاطر آغاز» بازمی‌گردد: جهان به‌خاطر اسرئیل آفریده شد، زیرا اسرئیل «نخستین» خوانده شده‌اند.

וגם אמרו בשביל התורה שנק' ראשית.⁴ **וא"כ כיון ששמים וארץ נבראו בשביל תורה וישראל מוכרח**

לומר שיש בחי' שמים וארץ בתורה ובעבודת ישראל שבהן ועל ידן יתקיימו שמים וארץ הגשמיים.⁵

همچنین گفته‌اند: به‌خاطر تورات، که «آغاز» نامیده شده است. پس، چون آسمان و زمین به‌خاطر تورات و اسرئیل آفریده شدند، ناگزیر باید گفت که در تورات و در خدمت اسرئیل، مرتبه‌ای از آسمان و زمین وجود دارد که به‌واسطه آن و از طریق آن، آسمان و زمین جسمانی پایدار می‌مانند.

حکیمان همچنین این آیه را به معنای «به‌خاطر تورات» خوانده‌اند؛ تورات نیز «نخستین» نامیده شده است. آلت **רַבֵּה** نتیجه می‌گیرد: اگر آسمان و زمین جسمانی به‌خاطر تورات و اسرئیل وجود دارند، پس خود تورات و خدمت الهی اسرئیل نیز باید «آسمان و زمین» ی روحانی دربرداشته باشند؛ و همین‌ها هستند که وجود آسمان و زمین جسمانی را پایدار نگه می‌دارند. اکنون مقاله در پی آن است که این دو را مشخص کند.

2 **והענין הוא כי הנה אמרו"ל** [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה.**⁶ **פי'**

שרצתה היינו לי [לשון] **רץ וגם לי** [לשון] **רצון.**^{7,8}

توضیح این است: حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفته‌اند: «چرا نامش زمین (**ארץ**, eretz) است؟ چون شتافت (**רצתה**, ratszah) تا اراده (**רצון**, ratzon) آفریننده‌اش را به انجام رساند.» یعنی **رצתה** هم به معنای دویدن (**רץ**, ratz) است و هم به معنای **رצון**.

میدرأش نام زمین را با بازی واژه‌ها توضیح می‌دهد: زمین شتافت تا خواست آفریننده‌اش را به انجام رساند. آلت **רַבֵּה** اشاره می‌کند که **رצתה** هم‌زمان دو معنا دارد: دویدن (**רץ**) و خواستن، یعنی اراده (**رצון**)؛ و هر دو معنا در آنچه در ادامه می‌آید اهمیت دارند.

וכמ"ש בכה ארוץ גדוד⁹ שהוא ג"כ ל' [לשון] רץ וגם יש בו ג"כ ענין רצון וכמשי"ת [וכמו שיתבאר].

چنانکه نوشته شده است: «در تو (بכה, bechah) از میان لشکری می‌دوم (اروץ, arutz)»; این نیز واژه‌ای از ریشه دویدن است و همچنین مفهوم اراده را دربردارد، چنانکه توضیح خواهیم داد.

سرود سپای داوود (دود) می‌گوید: «به یاری تو از میان لشکری می‌دوم»: روشن است که او با یاری **ה'** بر لشکر دشمن می‌تازد. واژه **اروץ** ریشه دویدن دارد؛ و آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) می‌افزاید که این آیه مفهوم اراده را نیز دربردارد. در بند ۸، او **بכה** را به معنای «در تو»، یعنی در ذات خود **ה'**، می‌خواند و «لشکر» را به سپاهانی تفسیر می‌کند که نفس در اشتیاقش به سوی او از کنارشان می‌گذرد.

بخش 2 • 31-8

רצוא: שתב' اشتیاق

3 והענין דהנה כתיב והחיות רצוא ושוב¹⁰ בחי' רצוא זה הוא ענין תשוקה בלב לדבקה בו יתברך

شرح مطلب این است: نوشته شده است: «و موجودات زنده فرشته‌گون (חיות, chayos) می‌شتابند و باز می‌گردند (رצוא وשוב, ratzo vashov)». این مرتبه از **رצוא** اشتیاقی در دل است برای پیوستن به او، که متبارک است.

رؤیای حزقیال (یحזקאל) موجودات زنده فرشته‌گون را توصیف می‌کند—فرشتگانی که مرکب الهی را حمل می‌کنند—که «می‌شتابند و باز می‌گردند» (رצוא وשוב, ratzo vashov). آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) تعریف می‌کند که **رצוא**، یعنی «شتافتن»، اشتیاقی در دل برای پیوستن به **ה'** است.

وهוא ג"כ ל' [לשון] מרוצה כמו הרץ ממקומו להלאה כך הוא ענין תשוקה זו של החיות להיות יוצאים ועולים ממקומם ولیבטל ولیכלל בא"ס ב"ה וכעין מ"ש שרפים עומדי' [עומדים / עומדין] ממעל לו ופי' ממעל לשכינת'.^{11,12}

این واژه همچنین با دویدن (merutzah, **مروצה**) پیوند دارد: همان‌گونه که دونده از جای خود می‌دود و به پیش می‌رود، چنین است اشتیاقی موجودات زنده فرشته‌گون—اینکه از جایگاه خود بیرون روند و بالا روند، به خودنهی‌گری (ביטול, bittul) برسند و در بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof)، که متبارک است، مستغرق شوند. این به آنچه نوشته شده است شباهت دارد: «سرافیم (שרפים, seraphim) فراز او (مמעל לו, mima'al lo) ایستاده بودند»، که چنین تفسیر شده است: [یعنی] «فراز حضور الهی (שכינה, Shechinah) او.»

رצוא (رצוא) با «دویدن» (**مروצה**) نیز پیوند دارد: همان‌طور که دونده جای خود را ترک می‌کند و از آن فراتر می‌رود، اشتیاق فرشتگان آنان را از مرتبه خود بیرون می‌برد و به بالا می‌کشانند تا به خودنهی‌گری برسند و در بی‌نهایت مستغرق شوند. سرافیم رؤیای اشعیا (ישعיהو) که «فراز او ایستاده بودند» نیز همین‌گونه‌اند: این عبارت را «فراز حضور الهی او» تفسیر کرده‌اند، زیرا آنان حتی از مرتبه شخینا (שכינה) نیز فراتر می‌روند؛ حضوری که در عوالم ساکن است.

4 והיינו שתשוקתם להכלל שם כו'. וכן בחי' כללות נש"י [נשמות ישראל] במקורן ושרשן יש בהן בחי' רצוא

ברצון ותשוקה לדבקה בו בא"ס ב"ה וכמ"ש ואל אישך תשוקתך.¹³

یعنی اشتیاقشان این است که در آنجا مستغرق شوند، و الی آخر. همچنین، ارواح اسرائیل در کلیت خود، در سرچشمه و ریشه خویش، مرتبه‌ای از اشتیاق رو به بالا (رצוא، ratzo) دارند؛ با اراده و اشتیاق به پیوستن به او، به بی‌نهایت مطلق (אין סוף، Ein Sof)، که متبارک باد؛ چنان‌که آمده است: «و اشتیاق به سوی شوهرت خواهد بود.»

همین اشتیاق در سرچشمه همه ارواح یهود، یعنی جامعه اسرائیل، وجود دارد؛ جامعه‌ای که مشتاق پیوستن به بی‌نهایت است. سخنی که ه' پس از گناه به حوا (חיה) گفت: «اشتیاق به سوی شوهرت خواهد بود»، به‌منزله اشتیاق این روح جمعی، یعنی «عروس»، به ه' خوانده می‌شود.

وהיינו מפני השגתה בהיותה בבחי' ארץ שהיא בחי' המדרגה התחתונה להיות עם ודבר נפרד¹⁴ כו'

این به سبب ادراک اوست، از آنجا که در مرتبه «زمین» قرار دارد؛ پایین‌ترین مرتبه، که در آن «قومی» و چیزی جداگانه پدید می‌آید، و الی آخر.

اشتیاق او از آنچه در جایگاه خود به‌عنوان «زمین» ادراک می‌کند سرچشمه می‌گیرد؛ زمین پایین‌ترین مرتبه الهی، فرمانروایی (מלכות، Malchus)، است که از طریق آن «قومی» پدید می‌آید؛ یعنی موجوداتی که از پادشاه خود جدا هستند. از همان جایگاه فروتر، او مشتاق است دوباره با او پیوند یابد.

וכן הוא ג"כ בנפש האדם למטה המשכלת ומתבוננת בה' אחד איך שהוא יתברך מחדש בטובו¹⁵ כו' ומהווה כל העולמות מאין ליש ממש

همین‌طور است در نفیس انسانِ فرودین نیز، که با عقل می‌اندیشد و درباره یگانگی ه' تأمل می‌کند؛ اینکه او، متبارک باد، در نیکویی خویش نو می‌کند، و الی آخر، و همه عوالم را از نیستی به هستی واقعی پدید می‌آورد.

همین الگو در نفیس فردی انسانِ فرودین نیز تکرار می‌شود: انسان با قوای عقلانی خود درباره یگانگی ه' می‌اندیشد؛ اینکه او «در نیکویی خویش [هر روز آفرینش را] نو می‌کند» (از نخستین برکت پیش از שמע (Shema)) و همه عوالم را از نیستی به وجودی واقعی می‌آورد.

אשר ע"כ הוא ג"כ בחי' ארץ בבחי' רצוא ורצון לדבקה בו ית' ולאהבה את¹⁶ ה' כי הוא חייד.

ازاین‌رو، آن نیز در مرتبه «زمین» قرار دارد، در حال رצוא و اراده برای پیوستن به او، متبارک باد، و «دوست داشتن ه'، زیرا او زندگی توسست.»

از راه چنین تأملی، نفیس او نیز «زمین» می‌شود؛ برانگیخته می‌شود تا با اشتیاق و عشق به سوی ه' بشتابد. آیه «ה' را دوست بدار... زیرا او زندگی توسست» نشان می‌دهد که این عشق از شناخت این حقیقت می‌روید که ه' خود زندگی انسان است.

5 והנה בחי' הרצוא הזה הוא בק"ש [בקריאת שמע] ובחי' השוב הוא בתפלת שמ"ע [שמונה עשרה] ובת"ת

[ובתלמוד תורה] שהוא בחי' גילוי אלקות מלמעלה למטה כנודע.

اکنون، مرتبة شتاب به سوی بالا (רצוא, ratzo) در خواندنِ שמע (קריאת שמע, Shema) است، و مرتبة بازگشت (שוב, shov) در دعای هجده برکت (تפילת שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) و در مطالعه تورات است؛ این مرتبة آشکارشدنِ الوهیت از بالا به پایین است، چنان که معلوم است.

آلتر ربه (ادمو"ר הזקן) اکنون شتاب به سوی بالا و بازگشت را بر نمازهای صبح منطبق می‌کند. قرائتِ שמע، با اعلام یگانگی ה' و فرمان به دوست‌داشتنِ او، حرکتِ صعودی نفس است؛ دعایِ شמונה עשרה و مطالعه توراتی که پس از آن می‌آید، «بازگشت» است که در آن الوهیت به پایین کشیده و در پایین آشکار می‌شود.

ופסוד"ז [ופסוקי دזמרה] שקודם ק"ש [קריאת שמע] היינו לספר בשבחיו של מקום כמ"ש רוממות אל בגרונם¹⁷

ועי"ז נעשה כמו חרב פיפיות לעשות נקמה¹⁸ כו' דהיינו לקרוע המסכים המبدילים גילוי אלקות.

آیاتِ ستایش (פסוקי دזמרה, Pesukei deZimra)، که پیش از قرائتِ שמع خوانده می‌شوند، برای بازگفتنِ ستایشِ آن‌که همه‌جا حضور دارد است؛ چنان‌که نوشته شده است: «ستایش‌های بلندِ الهی در گلوئی آنان است»، و از این راه، آن همچون «شمشیری دولبه می‌شود تا انتقام بگیرد»، و غیره؛ یعنی پرده‌هایی را که آشکارشدنِ الوهیت را می‌پوشانند از هم می‌درد.

פסוקי דזמרה، یعنی مزامیر و آیاتی از ستایش که پیش از قرائتِ שמע خوانده می‌شوند، بزرگیِ ה' را بازمی‌گویند. مزمور ۱۴۹ از «ستایش‌های بلندِ الهی در گلوئی آنان و شمشیری دولبه در دستشان برای اجرای انتقام» سخن می‌گوید؛ آلتر ربه خودِ ستایش را شمشیر می‌داند که پرده‌های پنهان‌کننده الوهیت را می‌شکافد.

וכי"ז [וכל זה] הכנה בלבד לשמ"ע [לשמונה עשרה] כי בשמ"ע [בשמונה עשרה] הוא המשכת גילוי אלקות באמרו

ברוך אתה הוי"ה אלקינו שהוא בחי' גילוי סוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין].

همه اینها تنها مقدمه‌ای برای دعایِ شמונה عשרה است؛ زیرا در دعایِ شמונה عשרه، هنگام گفتنِ «مبارک هستی، הוי'، اלקינו» ما، آشکارشدنِ الوهیت به پایین کشیده می‌شود؛ این همان آشکارشدنِ نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin) درونِ نوری است که همه عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin).

هر آنچه پیش از این می‌آید، برای دعایِ شמונה عשרه مقدمه است؛ در آنجا، کشاندنِ نور به پایین در عبارتِ هر برکت آشکارا بیان می‌شود. «مبارک هستی، ה'، اלקינו» یعنی نورِ متعالی فراگیر درونِ نوری که در عوالم جای گرفته است («الکینو ما») آشکار می‌شود.

אך כדי שיבא לזה צריך הוא¹⁹ לסדר שבחו של מקום תחלה בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] כמו בברוך שאמר והיה העולם²⁰

اما برای رسیدن به این، باید نخست ستایش آن که همه جا حضور دارد را در **פסוקי דזמרה** برشمرد؛ مانند «مبارک است آن که گفت و جهان پدید آمد»

پیش از آن که این امر روی دهد، باید نخست ستایش **ה'** را در **פסוקי דזמרה** برشمرد و آن را با «مبارک است آن که گفت و جهان پدید آمد» آغاز کرد. چنان که تسماع تسدک (**הצמח צדק**) می نویسد، این سخن در نگاه نخست تکرار نکته پیشین به نظر می رسد؛ اما اینجا نکته آن است که **פסוקי دזמרה** برای قرائت **שמע** مقدمه فراهم می کند؛ همان جا که حرکت صعودی رخ می دهد. در ادامه، توضیحی بلند درون پرانتز آمده است و جمله در بخش ۹ از سر گرفته می شود.

(כי עם היות שהנה"א [שהנפש האלקית] היא בחי' ארץ שהוא בחי' רצוא אך היינו מצד שורשה יש בה בחי' השתוקקות תמיד לדבקה בו ית'

زیرا با آن که نفیس الهی (**נפש האלקית**, Nefesh Elohis) مرتبه «زمین» است، که مرتبه **רצוא** است، این تنها از حیث ریشه آن است؛ [که] در آن همواره اشتیاقی برای چسبیدن به او، متبارک باد، وجود دارد.

این توضیح درون پرانتز روشن می کند که چرا به مقدمه نیاز است: نفیس الهی از سرشت خود «زمین» است و همواره اشتیاق دارد به **ה'** بچسبد؛ اما این، حالت آن در ریشه اش، در بالا، است.

אבל בירידתה למטה להתלבש בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] אשר הן מסתירי' על אורה כו' וממשיכים אותה אחריהם להמשך בקדרות אופל עניני עוה"ז ואז נסתר ונעלם בה התשוקה והרצוא לאלקות כנודע שלאום מלאום יאמץ וכשזה קם^{21,22} כו'.

اما چون به پایین فرود می آید تا در بدن و نفیس حیوانی (**نפש הבהمیت**, Nefesh HaBahamis) پوشیده شود – که نورش را می پوشانند، و غیره، و آن را به دنبال خود می کشند تا در تیرگی ظلمانی امور این جهان فرو رود – آن گاه اشتیاق و حرکت **رצוא** به سوی الوهیت درون آن پنهان و پوشیده می شود؛ چنان که معلوم است: «ملتی بر ملت دیگر چیره خواهد شد»، و چون این یکی برمی خیزد، و غیره.

هنگامی که نفیس الهی به بدن و نفیس حیوانی فرود می آید، آنها نورش را می پوشانند و آن را به تیرگی دل مشغولی های دنیوی می کشانند؛ در نتیجه، اشتیاقش به الوهیت پنهان می شود. آیه ای درباره یعقوب (**יעקب**) و عیسو (**עשו**)، «ملتی بر ملت دیگر چیره خواهد شد»، که حکیمان آن را چنین می خوانند: «چون یکی برمی خیزد، دیگری می افتد»، این کشمکش را توصیف می کند: هرگاه نفیس حیوانی نیرومند شود، اشتیاق نفیس الهی پنهان می ماند.

ואי לזאת כדי שתוכל לבא לבחי' הרצוא בשעת ק"ש [קריאת שמע] צריכה הכנה רבה לזה והוא ענין פסוד"ז [פסוקי דזמרה] בסידור שבחו של מקום כו' והכל הכנה לבחי' השוב דשמ"ע [דשמונה עשרה]²³ כי גם הרצוא הוא בשביל להיות שוב כנודע. כמו שהלויים היו מפלים לכהנים כו'

ازاین رو، برای آن که بتواند هنگام قرائت **שמע** به مرتبه **رצوا** برسد، به آمادگی بسیار نیاز دارد؛ و این، کار **پسوکي دزمره** است: برشمردن ستایش آن که همه جا حضور دارد، و غیره. همه اینها مقدمه‌ای برای مرتبه **שוב** در دعای **شמונה עשרه** است؛ زیرا حرکت **رצوا** نیز برای آن است که **שוב** پدید آید، چنان که معلوم است؛ همان گونه که لاویان در خدمت کوهنیم (כהנים، Kohanim) بودند، و غیره.

پس برای رسیدن به حرکت صعودی قرائت **שמע**، نفس به آمادگی چشمگیری نیاز دارد و این وظیفه **پسوکي دزمره** است. با این حال، خود حرکت صعودی هدف نیست؛ این حرکت برای بازگشت، یعنی کشاندن نور به پایین در دعای **شמונה عשרه**، است؛ همان گونه که لاویان دستیاران کوهنیم بودند.

וגם در **פרט פסוד"ז** [پسוקי دזמרה] **הוא הכנה לשמ"ע** [לשמונה עשרה] **ג"כ שהוא המשכה וגילוי למטה** **שמתחלה צריך לקרוע המסכים המבדילים ע"י פסוד"ז** [پسוקי دزמרה] **בכדי שיוכל להיות הגילוי למטה**

همچنین، به طور خاص، **پسوکي دزمره** مقدمه‌ای برای دعای **شמונה عשרه** نیز هست؛ زیرا آن، کشاندن نور به پایین و آشکارشدن آن در پایین است. نخست باید به وسیله **پسوکي دزمره** پرده‌های جداکننده را درید تا آشکارشدن نور در پایین امکان پذیر شود.

به طور مشخص تر، **پسوکي دزمره** مستقیماً نیز برای دعای **شמונה عשרه** زمینه سازی می کند: کنار زدن پرده‌های جداکننده به وسیله آن است که آشکارشدن نور در پایین را ممکن می سازد. در اینجا پراتز بسته می شود.

איך שבדבור א' בלבד נתהוו שמים וארץ²⁴ וכל צבאם כו'

[در آن بازگو می شود] که چگونه تنها با یک گفتار، آسمان و زمین و همه سپاهیان شان و جز آن پدید آمدند.

بازگشت به جمله اصلی: آیات ستایش (**پسوکي دزمره**, Pesukei deZimra) با وصف پدید آمدن آسمان و زمین و همه سپاهیان شان به واسطه یک گفتار، **ה'** را می ستاید.

وكمو شمסיים بברכה זו בישתבח מלך יחיד חי העולמים²⁵ ובב"ש [ובברוך שאמר] אומרים ג"כ יחיד חי העולמים מלך. פי' שהוא ית' הוא יחיד ומיוחד כמו קודם בריאת העולם וחי העולמים הוא רק מבחי' מלך

و چنانکه این برکت در «یشتبח» چنین پایان می‌یابد: «پادشاه، یگانه، حیاتِ عوالم»؛ و در «متبارک است آن‌که سخن گفت» نیز چنین می‌گویند: «یگانه، حیاتِ عوالم، پادشاه». مقصود این است که او، متبارک باد، همچون پیش از آفرینش جهان، یگانه و بی‌همتاست؛ و [بودن] «حیاتِ عوالم» تنها از مرتبهٔ «پادشاه» است.

هم «یشتبח» که این بخش را به پایان می‌رساند و هم «متبارک است آن‌که سخن گفت» که آن را آغاز می‌کند، ה' را «یگانه، حیاتِ عوالم» و نیز «پادشاه» می‌خوانند. آدمور هازاکن توضیح می‌دهد: ה' «یگانه» است - تنها و بی‌تغییر، درست همان‌گونه که پیش از آفرینش بود - حال آن‌که «حیاتِ عوالم» بودن، تنها به جنبهٔ «پادشاه» او تعلق دارد.

שבחי' מלוכה היא רק הארה בלבד ממנו יתב' [יתברך] שהארה זו נמשכת ממנו יתב' [יתברך] להיות חיות כל העולמות עליונים ותחתונים.²⁶

زیرا مرتبهٔ پادشاهی چیزی جز پرتویی محض از او، متبارک باد، نیست؛ این پرتو از او، متبارک باد، جاری می‌شود تا نیروی حیات (حיות، chayus) همهٔ عوالم، بالا و پایین، باشد.

پادشاهی تنها پرتویی کم‌فروغ از ה' است. این پرتو است، نه ذاتِ او، که فرود می‌آید تا نیروی حیاتِ همهٔ عوالم باشد. تقابلِ میان «یگانه» (خودِ ה') و «پادشاه» (پرتویی صرف) زمینه را برای بندهای بعدی فراهم می‌کند.

6 ונודע שיש רבוי עולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. וזהו פי' בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] כי ועד אין לו הפסק.²⁷

دانسته است که عوالم بی‌شمارند: در بالا تا بی‌انتهای و در پایین تا بی‌کران. این است معنای «مبارک باد نامِ جلالِ پادشاهی او تا ابد و همواره (لעולם ועד، le'olam va'ed)»؛ زیرا واژهٔ ועד (va'ed) هیچ گسستی ندارد.

قبلا می‌آموزد که عوالمی بی‌پایان وجود دارند، هم در بالا و هم در پایین. آلتِ رَبَّ (ادمو"ר הזקן) این معنا را در پاسخ پس از שְׁמַע (שמע، Shema) می‌یابد: تلمود می‌آموزد که هر جا واژهٔ ועד به کار رود، معنای آن بدون وقفه است؛ پس پادشاهیِ ה' بی‌پایان امتداد می‌یابد.

והיינו שבחי' כבוד מלכותו נמשך להחיות עולמות ונבראים אין קץ וכמ"ש היש מספר לגדודיו²⁸ כו' וכתוב אלף אלפין²⁹ ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומון וזהו מספר גדוד³⁰ א' כו'.

یعنی جلال پادشاهی او جریان می‌یابد تا به عوالم و آفریدگان بی‌پایان حیات ببخشد؛ چنان‌که نوشته شده است: «آیا برای سپاهیان او شماری هست؟» و غیره؛ و نیز نوشته شده است: «هزار هزار تن او را خدمت می‌کنند و ده‌هزاران ده‌هزار در پیشگاه او می‌ایستند»؛ و این شمار یک سپاه است و غیره.

این پادشاهی او، یعنی «جلال پادشاهی او» است که در همه این عوالم و آفریدگان بی‌پایان جاری می‌شود تا به آن‌ها حیات ببخشد. ایوب از «سپاهیان» بی‌شمار³¹ سخن می‌گوید و دانیال از «هزار هزار» و «ده‌هزاران ده‌هزار» فرشته؛ باین‌همه، تلمود می‌گوید این شمار شگفت‌آور دانیال فقط شمار یک سپاه است.

7 ועם כל הרבוי הזה מ"מ כולם נמשכים רק מבחי' מלך שהוא בחי' שם לבד כמאמר למען שמו באהבה מלך³¹ כו'.

با همه این کثرت، باین‌حال همه آنها تنها از مرتبه «پادشاه» سرچشمه می‌گیرند؛ مرتبه‌ای که صرفاً مرتبه «نام» است، چنان‌که در این عبارت آمده است: «به‌خاطر نامش، با محبت؛ پادشاه...»

باین‌حال، تمام این کثرت بی‌پایان، حیات خود را تنها از مرتبه «پادشاه» می‌گیرد؛ مرتبه‌ای که صرفاً «نام»³² است. نام برای آن است که دیگران شخص را به آن بخوانند و به ذات او نمی‌رسد؛ فرمانروایی نیز به همین ترتیب، نحوه ارتباط³³ با دیگران است، نه آنچه او در ذات خویش هست. در نخستین برکت³⁴ شמונה³⁵ عשרه، عبارت «به‌خاطر نامش، با محبت» درست در کنار «پادشاه» آمده است.

وهוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ומזה נולדה בחי' התפעלות האהבה בלבבו באמרו ואהבת את³² ה' אלקיך פי' את ה' אלקיך היינו כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל] שמע ישראל³³ ה' אלהינו כו'

این همان مرتبه نوری است که همه عوالم را پر می‌کند (مמלא כל עלמין، memalei kol almin). و از همین‌جا شور عشق در دل پدید می‌آید، هنگامی که شخص می‌گوید: «و باید ه' اלקיך را دوست بداری.» مقصود از «ه' اלקיך» همان است که پیش‌تر گفته شد: «بشنو، ای اسرائیل، ه' اלקינו...»

این فرمانروایی حیات‌بخش، نوری است که همه عوالم را پر می‌کند (مמלא כל עלמין)؛ یعنی نیروی الهی‌ای که در هر مخلوق حضور دارد. تأمل در این امر، هنگامی که شخص می‌گوید «و باید ه' اלקیך را دوست بداری»، عشق را برمی‌انگیزد. مقصود از «ه' اלקیך» همان چیزی است که درباره «ه' اלקינו» توضیح داده شد: ه' متعالی که در «القی» آشکار شده است.

והוא מה שמעלה יתירה נודע³⁴ לנו מכל גדודי מעלה שקרבנו לשמו הגדול שהוא בחי' סוכ"ע ועצמיות אלקותו יתברך הוא בחי' יחיד שלמעלה מעלה מבחי' חי העולמים שהוא רק מבחי' מלך כו'

و این همان برتری افزوده‌ای است که برای ما نسبت به همه لشکریان آسمانی شناخته شده است: اینکه او ما را به نام بزرگ خویش نزدیک کرده است؛ نامی که مرتبه نوری است که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، و نیز ذات الوهیت او، متبارک باد، یعنی مرتبه «یگانه»؛ مرتبه‌ای بسیار بسیار فراتر از مرتبه «حیات عوالم» که تنها از مرتبه «پادشاه» است...

برتری ویژه اسرائیل بر همه لشکریان فرشتگان این است که **ה'** «ما را به نام بزرگ خویش نزدیک کرده است»؛ عبارتی از برکتی که پیش از شماع خوانده می‌شود. مقصود، **סובב כל עלמין**، ذات خود او و مرتبه «یگانه» است؛ مرتبه‌ای بسیار فراتر از «حیات عوالم»، یعنی مرتبه صرف «پادشاه» که فرشتگان از آن حیات می‌گیرند.

וזהו שנק' כנ"י [כנסת ישראל] **אחת כמ"ש אחת היא יונת³⁴ כו' שהיא מקבלת מבחי' ה' אחד ממש.**

و از همین رو جماعت اسرائیل «یکی» نامیده می‌شود، چنان‌که نوشته شده است: «او یکی است، کبوتر من...»؛ زیرا او از مرتبه «**ה'** یکی است» به‌راستی دریافت می‌کند.

از همین رو جماعت اسرائیل «یکی» نامیده می‌شود، چنان‌که در غزل غزل‌ها آمده است: «او یکی است، کبوتر من»؛ زیرا او از «**ה'** یکی است» دریافت می‌کند؛ یعنی از یگانگی خود **ה'**، نه صرفاً از فرمانروایی او.

8 והיינו ע"י שתהיי [שתהיה] בבחי' אחת היא לאמה^{35,36} להיות שע"י ההתבוננות תבא לבחי' אחת להיות

לה רק רצון א' לדבקה בו יתב' [יתברך]

یعنی، با قرار گرفتن در مرتبه «او برای مادرش یگانه است»: از آن‌رو که با تأمل به مرتبه یگانگی می‌رسد و فقط یک اراده دارد —این‌که به او، متبارک باد، پیوند یابد.

آیه «یکی است او، کبوتر من» ادامه می‌یابد: «او برای مادرش یگانه است.» آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) توضیح می‌دهد که نفس چگونه به این یگانگی می‌رسد: با تأمل، اراده‌ای یگانه پیدا می‌کند —پیوند یافتن با خود **ה'**.

והוא בחי' רצוא הנ"ל לבחי' סוכ"ע לדבקה בעצמות אלקות וכמאמר מי לי בשמים כו'.

این همان مرتبه حرکت اشتیاق‌آمیز (רצוא, ratzo)ی پیش‌گفته است، به سوی مرتبه نوری که همه عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، تا به ذات خود الوهیت پیوند یابد؛ چنان‌که گفته شده است: «در آسمان چه کسی را دارم؟» و مانند آن.

این همان **רצוא**ی است که پیش‌تر وصف شد، با این تفاوت که اکنون رو به **סובב כל עלמין** دارد —ذات فرارونده **ה'** —نه نیروی حیاتی درون عوالم؛ چنان‌که سراینده مزامیر می‌گوید: «در آسمان چه کسی را دارم [جز تو؟]»

וזהו ענין ואהבת שבק"ש [שבקריאת שמע] ופי' וענין הרצוא היינו כמ"ש בכה ארוץ גדוד³⁷ בכה דוקא בעצמותך וארוץ גדוד היינו בחי' אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומון³⁸

و این است معنای «و دوست بدار» در شِماع (שמע, Shema). مقصود و حقیقتِ رِצוא همان است که نوشته شده: «در تو (בכה, bechah) از میان سپاه می‌دوم»؛ «در تو» مشخصاً یعنی در ذاتِ خودِ تو؛ و «از میان سپاه می‌دوم» به مرتبۀ «هزاران هزار به او خدمت می‌کنند و ده‌هزاران ده‌هزار در برابرش می‌ایستند» اشاره دارد.

این همان عشقِ عبارتِ «و دوست بدار» در شِماع است. اکنون معنای کاملِ آیۀ داوود (דוד)، «در تو از میان سپاه می‌دوم»، روشن می‌شود: bechah، که در ظاهر یعنی «به یاریِ تو»، در این‌جا به معنای «در تو» خوانده می‌شود—در ذاتِ خودِ ה'؛ و «سپاه» همان انبوهِ بی‌شمارِ فرشتگان در رؤیای دانیال است.

(ועמ"ש במ"א ע"פ ורב כח לתבונתו אין מספר^{39,40} איך ששרש כל גדוד הוא בוי"ק [בו' קצוות] דאצי' יעו"ש [יעויין שם]) שבכולם לא יחפוץ רק בה' לבדו.

(و بنگرید به آنچه در جای دیگری درباره‌ی آیۀ «در نیرو بزرگ است؛ فهم او بی‌شمار است» شرح داده شده: این‌که ریشه‌ی هر سپاه در شش انتها (וי"ק, vav ketzavos)ی عالمِ صدور (אצילות, Atzilus) است؛ آنجا بنگرید)—باین‌همه، از میان همه‌ی آن‌ها جز ה' به‌تنهایی چیزی نمی‌خواهد.

در این توضیحِ داخلِ پرانتز، آتَر ربه به ماماری دیگر ارجاع می‌دهد که ریشه‌ی هر «سپاه» فرشته‌گون را به شش صفتِ عاطفیِ مراتبِ تجلی (ספירות, Sefiros) در عالمِ صدور پیوند می‌دهد. نفس از همه‌ی این سپاه‌ها می‌گذرد، زیرا جز ה' به‌تنهایی چیزی نمی‌خواهد.

ואדלג שור היינו גם בחי' כל המקיפים עליונים כי שור הוא חומה כמ"ש בנות צעדה⁴¹ עלי שור.

«و از روی دیوار (שור, shur) می‌جَهم» به مرتبۀ همه‌ی نورهای فراگیرِ برین (מקיפים, makifim) نیز اشاره دارد، زیرا shur به معنای دیوار است؛ چنان‌که نوشته شده: «دختران بر فرازِ دیوار (שור) گام برداشتند.»

نیمۀ دومِ آیۀ داوود، «به یاریِ ה' از روی دیوار می‌جَهم» —یعنی با یاریِ ה' از دیوارِ دشمنِ بالا می‌رود—در این‌جا به مرتبه‌ای باز هم برتر اشاره می‌کند: نورهای فراگیر، مرتبه‌هایی چنان والاتر از آن‌که به عوالم وارد شوند که همچون دیوار، آن‌ها را دربرمی‌گیرند. shur به معنای «دیوار» است، چنان‌که در برکتِ یعقوب (יעקב) به یوسف (יוסף) آمده است.

ועד"מ החומה הוא מקיף לעיר גם הם ادלג כי התשוקה היא רק למהו"ע [למהותו ועצמותו] ית' ממש

برای نمونه، دیوار شهر را دربرمی‌گیرد؛ از این‌ها نیز «می‌جَهم»، زیرا اشتیاق فقط به ذات و هستیِ خودِ اوست، متبارک باد.

نفس حتی از این مراتبِ والای فراگیر نیز «می‌جهد»، زیرا اشتیاقش به هیچ تجلی‌ای نیست، هرقدر هم والا باشد، بلکه تنها به خودِ ذاتِ ה' است.

(שגם כל המקיפים כלא חשיב אצלו ית' וכמ"ש במ"א בפי' אדון הנפלאות⁴² כו' ולכן נק' שור כמו שהחומה נעשית מאבני' [מאבנים] שהם רק בחי' דומם כך כתיב עשה פלא⁴³ שבחי' פלא ומקיפי' [ומקיפים] עליונים הוא רק כמו בחי' עשייה אצלו ית')

(זیرا حتی همه نورهای فراگیر نیز در برابر او، متبارک باد، هیچ به شمار می‌آیند؛ چنان‌که در جای دیگری درباره معنای «سرور شگفتی‌ها» و مانند آن شرح داده شده است. از همین‌رو آن‌ها «دیوار» نامیده می‌شوند: همان‌گونه که دیوار از سنگ‌هایی ساخته می‌شود که فقط از سنخ بی‌جان‌اند، نوشته شده است: «او شگفتی‌ها را انجام می‌دهد» (עשה, oseh)، زیرا مرتبه «شگفتی» و نورهای فراگیر برین در برابر او، متبارک باد، فقط به مرتبه عمل (עשייה, Asiyah) می‌مانند.)

این دومین توضیح داخل پرانتز است: در برابر ה' حتی والاترین نورهای فراگیر نیز هیچ به شمار نمی‌آیند. از همین‌رو «دیوار» نامیده می‌شوند—دیوار از سنگ، یعنی ماده بی‌جان، ساخته می‌شود—و از همین‌رو آیه می‌گوید: «او شگفتی‌ها را انجام می‌دهد»: از دیدگاه ה'، حتی «شگفتی‌ها»، یعنی نورهای فراگیر برین، چیزی جز مرتبه‌ای از «عمل» نیستند، که پایین‌ترین نوع فعالیت است.

וז"ש [וזהו שכתוב] מי לי בשמים^{44, 45} ועמך לא חפצתי בארץ כו' שמים הם בחי' מקיפים וארץ הם בחי' פנימיים שזהו בחי' שור ובחי' גדוד הנ"ל וארוץ ואדלג אותם בכח התשוקה שלי בכח ממש בעצמותך:⁴⁶

و این است معنای «در آسمان چه کسی را دارم؟ و جز تو، در زمین هیچ خواسته‌ای ندارم» و مانند آن: «آسمان» مرتبه نورهای فراگیر برین است و «زمین» مرتبه نورهای درونی؛ یعنی به‌ترتیب، مرتبه «دیوار» و مرتبه «سپاه» که پیش‌تر گفته شد. با نیروی اشتیاقم از میان آن‌ها می‌دوم و از رویشان می‌جهم—در تو (بכה)، واقعاً در ذات خود تو.

آیه مزامیر این مطلب را خلاصه می‌کند: «آسمان» نماد نورهای فراگیر («دیوار») است و «زمین» نماد نورهای درونی‌ای که به عوالم وارد می‌شوند («سپاه»). نفس با نیروی اشتیاقش از هر دو می‌گذرد، زیرا خواستش به bechah است—به ذات خود ه'.

بخش 3 • 91-11

שוב: فرودآوردن الوهیت

9 והנה מבחינת רצוא הנ"ל בק"ש [בקריאת שמע] נעשה שוב אח"כ בתפלה.

اکنون، از مرتبه پیش‌گفته شتافتن به بالا (רצוא, ratzo) در شما، پس از آن بازگشت (שוב, shov) در نماز پدید می‌آید.

شتافتن شما به سوی بالا، پس از آن به بازگشت نماز، یعنی شמונה עسره، می‌انجامد.

ולכן גם בסוף הק"ש [הקריאת שמע] הוא מסיים אני ה' אלהיכם פי' אלקיכם ממש להיות בחי' גילוי אלקות בכל או"א [אחד ואחד] מלמעלה למטה למהוי אחד באחד ⁴⁷ כו'. ⁴⁸

ازاین رو، در پایان شما نیز چنین به پایان می‌رسد: «من ה'، اלהיכם هستم»؛ یعنی به معنای حقیقی، «الهی‌کم»؛ تا الوهیت در هر فرد و فردی، از بالا به پایین، آشکار شود؛ «تا یکی با یگانه یکی شود» و الی آخر.

از همین رو، خود شما نیز با نزولی پایان می‌یابد: «من ה'، اלהיכם هستم»؛ در اینجا «الهی‌کم» به معنای حقیقی آن است؛ یعنی الوهیت در هر فرد، از بالا به پایین، آشکار شود. عبارت زوهار، «تا یکی با یگانه یکی شود»، این یگانگی را توصیف می‌کند: یگانۀ بالا در یگانۀ پایین آشکار می‌شود.

10 ואח"כ בשמ"ע [בשמונה עשרה] בח"י ברכאן נמשך זה הגילוי اور בבחי' שוב ממש בח"י ברכות באמרו בא"י [ברוך אתה ה'] מברוך לאתה בגילוי לנוכח כידוע.

پس از آن، در نماز شמונה عسره (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh)، در هجده برکت، این تجلی نور در حالت واقعی بازگشت (שוב, shov) به پایین کشیده می‌شود؛ در هجده برکت، هنگامی که می‌گوید: «مبارک هستی تو، ה'»: از «مبارک» تا «تو»، در تجلی و خطاب مستقیم، چنان که معروف است.

در نماز شמונה عשרה، این تجلی از طریق هجده برکت آن، به صورت کامل در قالب שוב فرود می‌آید. هر برکت با «مبارک هستی تو» آغاز می‌شود: حرکت از «مبارک» - که در حسیدوت به منزله فرود آوردن نور فهمیده می‌شود - به «تو»، خطاب مستقیم به ה' است، به عنوان آن که حاضر و آشکار است.

ואחר שמ"ע [שמונה עשרה] בלימוד התורה נמשך גילוי זה בתורה כמ"ש ותורה اور ⁴⁹ כו' כי روح אייתי روح כו'

پس از نماز شמונה عשרה، در مطالعه تورات (תורה, Torah)، این تجلی به تورات فرود می‌آید، چنان که نوشته شده است: «و تورات نور است» و غیره؛ زیرا «روح، روح را می‌آورد» و غیره.

پس از نماز، نوبت مطالعه تورات می‌رسد و همان تجلی به تورات فرود می‌آید؛ تورات در کتاب امثال «نور» خوانده شده است. اصلي «روح، روح را می‌آورد» پیوند میان این دو را توضیح می‌دهد: روحی که انسان در نماز برمی‌انگیزد، روحی متناظر را از بالا به درون آموختنش فرود می‌آورد.

וע"י בחי' הרצוא הנ"ל נמשך בחי' רוח המשכה מלמעלה למטה וכמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף⁵⁰ כו'

به واسطه مرتبه پیش گفته حرکت شوق آمیز به سوی بالا (רצוא, ratzo)، مرتبه «روح» - یعنی فرودآوردنی از بالا به پایین - فرود می‌آید، چنان‌که نوشته شده است: «اگر دلش را به سوی او متوجه سازد، روح و جان او را نزد همان شخص گرد می‌آورد» و غیره.

این رצוא در دعای شماع است که این «روح» را به پایین می‌کشد. سخن ایوب، «اگر دلش را به سوی او متوجه سازد، روح و جان او را نزد همان شخص گرد می‌آورد»، چنین فهمیده می‌شود: هنگامی که انسان دلش را به سوی ה' متوجه می‌کند، روح ה' به سوی او کشیده می‌شود.

ואח"כ במעשה המצות נמשך בחי' שוב זה יותר וכידוע בשרש ענין המצות שהוא להמשיך האור בכלי דוקא וכמ"ש כי נר מצוה כו'.

پس از آن، در انجام عملی فرمان‌ها (מצות, mitzvos)، این مرتبه **שוב** بیش از پیش فرود می‌آید؛ چنان‌که درباره ریشه فرمان‌ها معلوم است که مقصود از آن‌ها این است که نور را مشخصاً در ظرف فرود آورند، چنان‌که نوشته شده است: «زیرا فرمان چراغی است» و غیره.

שוב در انجام عملی **מצوت** باز هم پیش‌تر می‌رود. مقصود ریشه‌ای فرمان‌ها این است که نور الهی را در ظرف - یعنی اشیا و اعمال مادی - فرود آورند؛ همان‌گونه که عبارت «فرمان چراغی است» اشاره می‌کند: چراغ ظرفی است که نور را در خود جای می‌دهد.

11 ועל קיום המצות ارز"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בע"כ [בעל כרחך] אתה חי^{51,52} פי' לפי שאחר האהבה והתשוקה במס"נ [בمسירות נפש] בבחי' רצוא הנ"ל אח"כ נעשה בחי' שוב להיות בע"כ [בעל כרחך] אתה חי בגוף כדי להיות גילוי אור האלקי מלמעלה למטה במעשה המצות.

در باب به‌جا آوردن فرمان‌های الهی (מצות, mitzvos)، حکیمان ما، که یادشان گرامی باد، گفته‌اند: «برخلاف اراده‌ات زندگی می‌کنی.» یعنی پس از عشق و اشتیاق همراه با فداکاری تا پای جان (مسירות نפש, mesirus nefesh)، در حالت اشتیاق و حرکت صعودی (رצוא, ratzo) که پیش‌تر یاد شد، سپس حالت بازگشت (**שוב**, shov) پدید می‌آید: «برخلاف اراده‌ات در بدن زندگی می‌کنی»؛ تا نور الهی از بالا به پایین، از راه انجام **מצوت**، آشکار شود.

در اینجا عبارت می‌شود «برخلاف اراده‌ات زندگی می‌کنی» بر **מצوت** تطبیق داده می‌شود. پس از **رצוא** نفس - عشقی چنان شدید که نفس حاضر است خود را یکسره فدا کند - نفس باید «بازگردد» و برخلاف میلش به زندگی در بدن ادامه دهد؛ زیرا تنها در آنجا می‌توان نور الهی را در پایین، از راه **מצوت** عملی، آشکار ساخت.

וזهو פי' בכל לבבך⁵³ במס"נ [בمسירות נפש] תחילה בבחי' הרצוא ואח"כ ובכל נפשך היא בחי' שוב לקשר
מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה] במחדו"מ [במחשבה דבור ומעשה] של התורה ומצות כו'.

این است معنای «با تمامی قلبت» - نخست، با فداکاری تا پای جان، در حالتِ **رצוא** - و سپس «و با تمامی جانت»، که مرتبهٔ **שוב** است: پیوند دادنِ اندیشه، گفتار و کردار با اندیشه، گفتار و کردارِ تورات (Torah, تורה) و **מצות**، و جز اینها.
دو عبارتِ شمع با این دو حرکت متناظرند: «با تمامی قلبت» اشاره به **رצוא** ی فداکارانه دارد، و «با تمامی جانت» اشاره به **שוב**، که در آن شخص اندیشه، گفتار و کردارِ خود را به اندیشه، گفتار و کردارِ تورات و فرمان‌های آن پیوند می‌دهد.

بخش 4 • 121-15

שוב آسمان است و رצוא زمین

12 והנה בחי' השוב נק' שמים כי הנה בבחי' השוב הזה בתומ"צ [בתורה ומצות] נמשך האור למעלה בבחי'
מקיף כידוע שהמצות הן בחי' מקיפי' [مקיפים] וע"כ נעשו המצות לבושים לנשמה בג"ע [בגן עדן] כי
הلبושים והמקיפי' [وהمקיפים] ענין א' הם כו'.

اکنون، مرتبهٔ بازگشت (**שוב**, shov) «آسمان» نامیده می‌شود؛ زیرا در این مرتبهٔ بازگشت، از راهِ تورات (Torah, تורה) و فرمان‌ها (**מצות**, mitzvos)، نور به بالا کشیده می‌شود و به صورتِ نورِ فراگیر است؛ چنان‌که معروف است، فرمان‌ها نورهای فراگیر (**مקיפי'**, makifim) هستند. از این رو، فرمان‌ها در باغِ عدن جامه‌هایی برای نفس می‌شوند؛ زیرا جامه‌ها و نورهای فراگیر یک چیزند، و مانند آن.

اکنون، مرتبهٔ بازگشت با «آسمان» یکی دانسته می‌شود. از راهِ تورات و فرمان‌ها، نوری کشیده می‌شود که نفس را دربرمی‌گیرد؛ این همان نورِ فراگیر (makif) است، چنان‌که آسمان‌ها زمین را دربرمی‌گیرند. از همین رو فرمان‌ها در باغِ عدن «جامه‌های» نفس می‌شوند؛ جامه نیز گونه‌ای چیزِ فراگیر است.

וז"ש [וזהו שכתוב] צרורה בצרור החיים^{54, 55} כו' צرور זה היינו המצות כידוע והתורה אע"פ [אף על פי]
שנק' מזון⁵⁶ מ"מ היא ג"כ בחי' לבוש כמ"ש עטה اور כשלמה⁵⁷

معنای «در پیوندِ حیات بسته شده» و مانند آن همین است: این «پیوند» همان فرمان‌هاست، چنان‌که معروف است. و تورات، با آنکه «خوراک» نامیده می‌شود، با این همه جامه نیز هست؛ چنان‌که نوشته شده است: «او [خود را در] نور، همچون جامه‌ای، می‌پوشاند.»

دعای ابیگیل (ابیگیل) برای داوود (דוד) که نفس او «در پیوندِ حیات بسته» باشد، چنین فهمیده می‌شود که اشاره به فرمان‌ها دارد؛ فرمان‌هایی که نفس را دربرمی‌گیرند. تورات «خوراک» نامیده می‌شود، زیرا همچون نوری درونی در وجود جذب می‌شود؛ با این حال، آن نیز جامه است، چنان‌که در مزامیر آمده است که **ה'** «نور را همچون جامه‌ای بر خود می‌پوشاند» - و آن نور، تورات است.

(ועיין דבר זה במ"א ע"פ כי ביום הזה יכפר^{58, 59} כו' בענין כך היא דרכה של תורה כו' אשריך ושוב⁶⁰ לך. וע"פ וראיתם אותו וזכרתם^{61, 62} כו' וע"פ את שבתותי תשמרו)

(و این موضوع را در جای دیگری نیز ببینید: بر آیه «زیرا در این روز کفاره خواهد کرد» و مانند آن، دربارهٔ این مضمون که «این است راهِ تورات... خوشا به حال تو و نیکوست برای تو»؛ و بر آیه «و آن را خواهید دید و به یاد خواهید آورد» و مانند آن؛ و بر آیه «شبّات‌های من (שבתותי, Shabbosos) را رعایت کنید».)

این پُرانتز به گفتار (مأمرים) دیگری اشاره دارد که در آنها این موضوع بسط یافته است: دربارهٔ کفارهٔ یوم کیهپور (جایی که تورات جامهٔ خودِ ه' است)، دربارهٔ رشته‌های ציצית (tzitzis)، و دربارهٔ رعایتِ شبّات.

ע"כ נק' בחי' שוב זה ע"י תומ"צ [תורה ומצות] בשם שמים כי כמו שהשמים מקיפי [מקיפים] לארץ כך בחי' השוב הזה הוא בחי' מקיף לבחי' הרצוא דארץ הנ"ל.

ازاین‌رو، این مرتبهٔ بازگشت که از راهِ تورات و فرمان‌ها حاصل می‌شود، «آسمان» نامیده می‌شود؛ زیرا همان‌گونه که آسمان‌ها زمین را دربرمی‌گیرند، این مرتبهٔ بازگشت نیز مرتبهٔ پیش‌گفتهٔ حرکتِ اشتیاق‌آمیز (רצוא, ratzo) «زمین» را دربرمی‌گیرد.

پس بازگشتی که از راهِ تورات و فرمان‌ها حاصل می‌شود «آسمان» نام دارد: همان‌طور که آسمان‌ها زمین را دربرمی‌گیرند، این مرتبهٔ بازگشت «زمین» حرکتِ اشتیاق‌آمیزِ نفس را نیز دربرمی‌گیرد.

ועוד זאת עד"מ מארץ ושמים הגשמיים הרי אנו רואים שהארץ אינה רק כגרגיר חردל לגבי מרחב הכדור של השמים המקיפי [המקיפים] עליה מכל צדדיה בהשוואה אחת.

افزون بر این، با تمثیلی از زمین و آسمان‌های مادی، می‌بینیم که زمین در برابرِ پهنهٔ کرهٔ آسمان‌ها – که از همه‌سو به‌یکسان آن را دربرگرفته‌اند – چیزی بیش از دانه‌ای خردل نیست.

نکتهٔ دومی که از جهانِ مادی می‌توان گرفت این است: در برابرِ پهنهٔ عظیمِ کرهٔ آسمان‌ها که از هر سو به‌یکسان زمین را دربرگرفته‌اند، تمام زمین به بزرگی دانه‌ای خردل است.

כך ערך בחי' הרצוא הזה דארץ לגבי בחי' השוב דתומ"צ [דתורה ומצות] שנק' רצונו וחכמתו ית' הוא רק כערך גרגיר חردל לגבי מרחב הגדול דשמי' [דשמים].

پس نسبتِ این مرتبهٔ حرکتِ اشتیاق‌آمیزِ «زمین» با مرتبهٔ بازگشتِ تورات و فرمان‌ها – که اراده و حکمتِ او، که متبارک است، نامیده می‌شوند – تنها همچون نسبتِ دانه‌ای خردل با پهنهٔ بزرگِ آسمان‌هاست.

همین نسبت در معنویت نیز برقرار است. حرکتِ اشتیاق‌آمیزِ نفس، هر قدر هم شدید باشد، در برابرِ بازگشتِ حاصل از تورات و فرمان‌ها ناچیز است؛ زیرا تورات و فرمان‌ها اراده و حکمتِ خودِ ه' هستند، درحالی‌که حرکتِ اشتیاق‌آمیز تنها خواستِ یک آفریده است.

13 וזהו השמים כסאי⁶³ והארץ הדום רגלי פי' הדום רגלי הוא ע"ד השרפרף לכסא שמגביה הרגלים כך הנשמות שנק' ברא כרעא דאבוה^{64, 65} מתעלים ע"י בחי' ארץ הוא בחי' הרצוא.

این [معنای] «آسمان‌ها تخت من اند و زمین زیرپایی من است» است. مقصود این است: «زیرپایی من» مانند زیرپایی تخت است که پاها را بالا می‌آورد؛ به همین سان، نفوس که «پسر، پای پدر خویش است» نامیده می‌شوند، به واسطه مرتبه «زمین» بالا برده می‌شوند؛ و این مرتبه، مرتبه اشتیاق صعودی (رצוא، ratzo) است.

اکنون آیه اشعیا، «آسمان‌ها تخت من اند و زمین زیرپایی من است»، از راه مفاهیم ratzo و بازگشت (שוב، shov) خوانده می‌شود. زیرپایی پاها را بالا می‌آورد؛ نفوس «پاهای»⁶⁷ نامیده می‌شوند («پسر، پای پدر خویش است»)، و به واسطه «زمین»، یعنی اشتیاق صعودی، بالا برده می‌شوند.

ודרך פרט כל זמן שיש עליי [עלייה] לבחי' ארץ העליונה היא כנס"י [כנסת ישראל] כמו בשבת ויו"ט [ויום טוב] דכתיב אם תשיב משבת רגלך⁶⁶ וכן הג' י"ט נק' ג' רגלים.^{67, 68, 69}

و به‌طور خاص، هرگاه مرتبه «زمین برین» بالا برده شود، که همان جماعت اسرائیل است، چنان‌که در شبات (שבת، Shabbos) و اعیاد رخ می‌دهد، [این امر با واژه «پا» بیان می‌شود]: چنان‌که نوشته شده است: «اگر به‌سبب شبات پایت (רגلך، raglecha) را بازداری»؛ و نیز سه عید را سه «پا» (רגלים، regalim) می‌نامند.

به‌طور خاص، «زمین برین» همان جماعت اسرائیل است و عروج‌های آن در شبات و اعیاد رخ می‌دهد – و هر دو با واژه «پا» پیوند دارند: شبات در عبارت «اگر به‌سبب شبات پایت را بازداری»، و سه عید که regalim، یعنی «پاها»، نامیده می‌شوند.

14 והשמים כסאי היינו בחי' שוב שהוא ירידה והמשכה ה"ז [הרי זה] כמו היושב על הכסא שמשפיל קומתו.

و «آسمان‌ها تخت من اند» به مرتبه بازگشت (שוב، shov) اشاره دارد؛ یعنی فرود و جاری‌شدن به پایین. این مانند کسی است که بر تخت می‌نشیند و قامت خود را فرومی‌آورد.

«آسمان‌ها تخت من اند» به shov، یعنی فرود، اشاره دارد: کسی که بر تخت می‌نشیند، قامت خود را فرومی‌آورد.

וזהו ואתה קדוש⁷⁰ יושב תהלות ישראל. פי' שהוא ית' קדוש ומובדל מכל העולמות רק ע"י תהלות ישראל נמשך להיות יושב ונשפל למטה וכמאמר שהקב"ה יושב ועוסק בתורה⁷¹ כו'.

این [مقصود] «و تو، ای قدوس، بر ستایش‌های اسرائیل می‌نشینی [بر تخت]» است. یعنی او، متبارک باد، مقدس و از همه عوالم جدا و برکنار است؛ تنها به واسطه ستایش‌های اسرائیل است که فرود می‌آید تا «بنشیند» و در پایین تنزل کند؛ چنان‌که در این گفتار آمده است که قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) می‌نشیند و خود را به تورات مشغول می‌سازد و جز آن.

این آیه از مزامیر نیز همین را می‌رساند: «تو، ای قدوس، بر ستایش‌های اسرائیل می‌نشینی.» ه' «مقدس» است، یعنی از همه عوالم جدا و فراتر؛ تنها به واسطه ستایش‌های اسرائیل است که فرود می‌آید تا «بنشیند» و خود را پایین آورد تا در پایین آشکار شود. تمثیل تلمود از ه' که «می‌نشیند و خود را به تورات مشغول می‌سازد» بازتاب همین فرود در تورات است.

15 וזהו שנק' התפלה סולם⁷² מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.⁷³ פי' הסולם הוא העליי' [העלייה] בבחי' רצוא אך ראשו מגיע השמימה שבשמו"ע [שבשמונה עשרה] מתחיל השוב כנ"ל ועיקרו אח"כ ע"י תומ"צ [תורה ומצות].

به همین سبب، دعا «نردبانی نهاده بر زمین که سرش به آسمان می‌رسد» نامیده شده است. مقصود این است: نردبان، صعود در حالت اشتیاق و صعود (רצוא, ratzo) است؛ اما «سرش به آسمان می‌رسد»، زیرا بازگشت (שוב, shov) در دعای شמונה عسره (شמונה עשרה, Shemoneh Esreh) آغاز می‌شود، چنان‌که پیش‌تر گفته شد، و بخش اصلی آن پس از آن، از طریق تورا (تורה, Torah) و میتسووت (מצוות, mitzvos [فرمان‌ها]) تحقق می‌یابد.

زوهار (זהר)، دعا را نردبان رؤیای یعقوب (יעקב) می‌خواند: «نهاده بر زمین که سرش به آسمان می‌رسد». خود نردبان – یعنی بالا رفتن – همان ratzo است؛ اما سرش «به آسمان می‌رسد»: بازگشت در اوج دعا، در شموנה عسره، آغاز می‌شود و از طریق تورا و میتسووت به انجام می‌رسد.

וזשארז"ל [وזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לחד מ"ד [מאן דאמר] דארץ קדמה⁷⁴ לשמים בברי' / [בבריאת]. כי הרי מבואר למעלה בענין ק"ש [קריאת שמע] וש"ע [ושמונה עשרה] ותורה דבחי' הרצוא צ"ל קודם לבחי' השוב

این همان چیزی است که حکیمان ما، یادشان مبارک، بنا بر یکی از دیدگاه‌ها گفته‌اند: زمین در آفرینش بر آسمان پیشی گرفت. زیرا پیش‌تر درباره شماع (קריאת שמע, Shema)، شموנה عسره و تورا توضیح داده شد که مرتبه ratzo باید پیش از مرتبه shov بیاید.

این دیدگاه تلمودی را توضیح می‌دهد که زمین پیش از آسمان آفریده شد: چنان‌که پیش‌تر نشان داده شد، در ترتیب شماع، شموנה عسره و مطالعه تورا، ratzo پیش از shov می‌آید.

וכך היא המדה כי מאתעדל"ת [מתערוטא דלתתא] דוקא נעשה אתעדל"ע [אתערוטא דלעילא] וכמ"ש אם ישים אליו לבו⁷⁵ ואז אח"כ רוחו ונשמתו אליו יאסף

و قاعده چنین است: برانگیختگی از پایین (אתערוטא دלתתא, isarusa dilesata) است که مشخصاً برانگیختگی از بالا (אתערוטא دלעילא, isarusa dileila) را پدید می‌آورد؛ چنان‌که نوشته شده است: «اگر دلش را به سوی او متوجه سازد»، و تنها پس از آن، «روح و جان او را نزد همان شخص گرد می‌آورد».

این قاعده‌ای کلی است: برانگیختگی از بالا (پاسخ الهی) تنها از طریق برانگیختگی از پایین (ابتکار انسان) پدید می‌آید. آیه ایوب این ترتیب را نشان می‌دهد: نخست «دلش را به سوی او متوجه می‌سازد»، و سپس «روح و جان او را نزد همان شخص گرد می‌آورد».

וע"כ ארץ שהוא לי [לשון] רצוא קדמה לשמים שהוא בחי' שוב.

ازاین‌رو، «زمین» (ארץ, eretz)، که واژه‌ای برای ratzo است، بر «آسمان» پیشی گرفت که مرتبه shov است.

پس eretz، یعنی «زمین»، حرکت رو به بالا، پیش از «آسمان»، یعنی بازگشت، آمد.

بخش 5 • 161

چرا جهان برای توراه و اسرائیل وجود دارد

16 ובכ"ז [ובכל זה] יובן משארז"ל [מה שאמר רבותינו זכרונם לברכה] בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית וגם

בשביל התורה שנק' ראשית. ברא אלקים את השמים ואת הארץ הגשמיים.

با همه این‌ها، آنچه حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفته‌اند روشن می‌شود: «برشیت» (בראשית, Bereishis) – به‌خاطر اسرائیل (یשראל) که «آغاز» نامیده شده‌اند، و نیز به‌خاطر تورا (تורה, Torah) که «آغاز» نامیده شده است – اَلקים آسمان‌ها و زمین، یعنی آسمان‌ها و زمین مادی را آفرید.

آدمو"ר הזקן به پرسش بند نخست بازمی‌گردد: چرا حکیمان گفتند آسمان و زمین مادی «به‌خاطر» اسرائیل و تورا آفریده شدند؟

דהנה בתורה ובישראל יש בחי' שמים וארץ روحניים. בתורה הוא בחי' שוב שהוא בחי' שמים כנ"ל.

ובישראל בעבודתם במס"נ [بمסירות נפש] הוא בחי' רצוא בחי' ארץ.

زیرا در تورا و در اسرائیل، آسمان و زمینی روحانی وجود دارد. در تورا، مرتبه شوب (بازگشت و فرود) است که، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد، مرتبه «آسمان» است؛ و در اسرائیل، در خدمت آنان با فداکاری تا پای جان (مסירות نפש, mesirus nefesh)، مرتبه رצוא (اشتياق صعودی) است؛ مرتبه «زمین».

پاسخ این است که تورا و اسرائیل هر یک یکی از دو حرکت روحانی را مجسم می‌کنند. تورا شوب است – اراده و حکمت ه' که به پایین فرود می‌آید – و ازاین‌رو «آسمان» است؛ اسرائیل، در خدمت فداکارانه خود، رצוא، یعنی شتاب صعودی را مجسم می‌کنند و ازاین‌رو «زمین» هستند.

וע"כ על ידי תורה וישראל דוקא יתקיימו שמים וארץ הגשמיים [הגשמיים] דהיינו ע"י בחי' שמים וארץ הרוחניים שהוא בחי' רצוא ושוב שע"י תורה וישראל

ازاین رو، آسمان و زمین مادی به طور خاص به واسطه تورا و اسرائیل پایدار می مانند؛ یعنی به واسطه آسمان و زمین روحانی، که همان **رצוא** و **שוב** هستند و به واسطه تورا و اسرائیل پدید می آیند.

بنابراین، دقیقاً به واسطه این همتایان روحانی – **رצוא** و **שוב** که از رهگذر اسرائیل و تورا پدید می آیند – آسمان و زمین مادی به هستی خود ادامه می دهند.

(وזהו ואשים דברי בפ"ך 76 כו' לנטוע שמים וליסוד ארץ. וגם י"ל [יש לומר] שבתומ"צ [שבתורה ומצות] עצמן יש בחי' שמים וארץ כי המצות מעשיות הן בחי' ארץ כי הארץ הדום רגלי 77 שרפרף.

(و این معنای «و سخنانم را در دهانت نهادم» و غیره است: «تا آسمانها را بنشانم و بنیادهای زمین را پی ریزی کنم». همچنین می توان گفت که در خود تورا و میتصوُس نیز مرتبه ای از آسمان و زمین وجود دارد: میتصوُس عملی (מצות, mitzvot) مرتبه «زمین» هستند، زیرا «زمین زیرپایه پای من است»؛ یعنی زیرپایی.

پراتز شاهی می آورد و نکته را دقیق تر می کند. در اشعیا، **ה'** می گوید: «سخنانم را در دهانت نهادم... تا آسمانها را بنشانم و بنیادهای زمین را پی ریزی کنم»؛ تورا آسمان و زمین را استوار می سازد. از سوی دیگر، خود تورا و میتصوُس نیز آسمان و زمین را دربردارند: میتصوُس عملی «زمین» هستند، همان «زیرپایه پای» که انسان را بالا می برد.

וכך צדקה תרומם גוי. 78 ותורה היא בחי' שמים והמשכה. ועי' [ועיין] על מאמר מזוזה מימין 79 כו'.

و نیز: «صدقه ملتی را سرافراز می کند». تورا مرتبه «آسمان» و فرودآوردن است. همچنین بنگرید به بحث درباره گفته «مزوزا در سمت راست» و غیره.

همچنین، «صدقه ملتی را سرافراز می کند»: یک فرمان عملی انسان را بالا می برد، همچون زیرپایه پای. در مقابل، تورا «آسمان» و فرودآوردن نور است. خواننده همچنین به بحثی دیگر، درباره گفته «مزوزا در سمت راست»، ارجاع داده می شود.

وזהו ואשים דברי בפ"ך הוא בחי' תורה. ובצל ידי כסיתך הוא בחי' מצות שע"י לנטוע שמים וליסוד ארץ.

و این معنای «و سخنانم را در دهانت نهادم» است: این مرتبه تورا است؛ «و در سایه دستم تو را پوشاندم»: این مرتبه میتصوُس است؛ و به واسطه این، «تا آسمانها را بنشانم و بنیادهای زمین را پی ریزی کنم».

اکنون آیه اشعیا به دو بخش تقسیم می شود: «سخنانم را در دهانت نهادم» تورا است و «در سایه دستم تو را پوشاندم» میتصوُس است که همچون پوششی انسان را دربرمی گیرند؛ این دو در کنار هم «آسمانها را می نشانند و زمین را بنیاد می نهند».

וא"ש [ואתי שפיר] **דבראשית היינו בשביל התורה שנק' ראשית שיש בה עצמה בחי' שמים וארץ תומ"צ** [תורה ומצות]. **לכן עי"ז מתקיימים שמים וארץ וכן בשביל ישראל כו' שיש בהן בחי' רוי"ש** [רצוא ושוב].

ועיין מ"ש ע"פ הזוהר פרשה שופטים⁸⁰ שמים וארץ אינן סהדין⁸¹ כו'):⁸²

پس به خوبی روشن می شود که برشیت یعنی «به خاطرِ تورا که آغاز نامیده شده است»، زیرا خودِ تورا مرتبۀ آسمان و زمین را دربردارد: تورا و میتصّوس. ازاین رو، آسمان و زمین به واسطۀ آن پایدار می ماند؛ و نیز «به خاطرِ اسرائیل» و غیره، که مرتبۀ **رצוא** و **שוב** را در خود دارند. و بنگرید به آنچه درباره زوهار (Zohar, זהר)، پاراشات شְفִתִים (Shoftim, שופטים)، «آسمان و زمین گواه اند» و غیره توضیح داده شده است.)

بنابراین، بجاست که تورا، که خود آسمان و زمین – یعنی مطالعه تورا و میتصّوس – را دربردارد، همان «آغازی» باشد که جهان به خاطرِ آن آفریده شد؛ و آسمان و زمین به واسطۀ آن پایدار بمانند. اسرائیل نیز **رצוא** و **שוב** را در خود دارند، پس جهان به خاطرِ آنان نیز وجود دارد. پراتز با ارجاع به شرح گفته زوهار در پاراشات شְفִתִים پایان می یابد که «آسمان و زمین گواه اند».

بخش 6 • 17-21

زمین نو در زمان آینده

17 והנה כ"ז [כל זה] הוא ענין שמים וארץ דעכשיו שצ"ל תחלה בחי' ארץ רצוא. ואח"כ מקבלת מבחי' שמים השוב כו'.

اکنون، همه این مطالب به آسمان و زمینِ زمانِ کنونی مربوط است؛ در آن، نخست باید مرتبۀ «زمین»، یعنی اشتیاقِ گریز (**رצוא**, ratzo)، باشد و سپس از مرتبۀ «آسمان»، یعنی بازگشت (**שוב**, shov)، دریافت کند، و مانند این.

هرچه تاکنون گفته شد، آسمان و زمین را آن گونه که اکنون هستند وصف می کند: نخست «زمین» اشتیاقِ گریز، و سپس «آسمان» بازگشتی که در پاسخ دریافت می شود.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב הנני עושה חדשה⁸³ בארץ. ופי' וענין התחדשות זו בבחי' ארץ. היינו

משום דלע"ל [דלעתיד לבוא] לא יהיה שייך בחי' רצוא דארץ ע"ד שהוא עכשיו

اما درباره زمان آینده نوشته شده است: «اینک، در زمین چیزی نو پدید می آورم.» مقصود و حقیقتِ این نو شدن در مرتبۀ «زمین» این است که در زمانِ آینده، اشتیاقِ گریزِ «زمین» به صورتی که اکنون هست، دیگر موضوعیت نخواهد داشت،

پیامبران درباره «چیزی نو در زمین» در زمانِ آینده سخن می گویند؛ عبارتِ آلتَر ربه (ادمو"ר הזקן) سخنِ اشعیا (ישعיהו)، «اینک، چیزی نو پدید می آورم»، را با سخنِ ارمیا (ירמיהו)، «چیزی نو در زمین»، پیوند می دهد. نوآوری در خودِ «زمین» خواهد بود: اشتیاقِ گریزی که امروز می شناسیم، دیگر موضوعیت نخواهد داشت.

שהוא ענין הרצוא והתשוקה לצאת מההפך אשר החושך יכסה ארץ⁸⁵ כו' כנ"ל בענין פסוד"ז [פסוקי דזמרה]

که عبارت است از اشتیاق و میل به بیرون رفتن از وضعیت متضاد؛ وضعیتی که در آن «تاریکی زمین را می‌پوشاند»، و مانند این، چنان‌که پیش‌تر دربارهٔ آیات ستایش (Pesukei deZimra, פסוד"ז) توضیح داده شد، اشتیاق گریز امروز، میل به رهایی از وضعیت متضاد خود است؛ وضعیتی که در آن «تاریکی زمین را می‌پوشاند». از همین رو، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد، به آیات ستایش نیاز است.

שהוא בחי' רוממות אל בגרונם⁸⁶ כדי שע"ז נעשה חרב פיפיות לעשות נקמה בגוים⁸⁷ הוא נה"ב [נפש הבהמית] **והגוף כו' דהיינו שע"י הרצוא נעשה בטול רצון בחי' אתהפכא חשוכא לנהורא.**

که همان مرتبهٔ «بزرگداشتِ **אל** در گلویشان» است، تا از این راه «شمشیری دوله برای انتقام از ملت‌ها» پدید آید – که مراد از آنها نفیس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) و بدن است، و مانند این ؛ یعنی از راه اشتیاق گریز، اراده به خوندنی‌گری (بیטול, bittul) می‌رسد، مرتبهٔ «تبدیل تاریکی به روشنایی».

آیات ستایش، یعنی «بزرگداشتِ **אל** در گلویشان»، به «شمشیری دوله» بدل می‌شوند که از «ملت‌ها» انتقام می‌گیرد؛ اینجا مراد از ملت‌ها نفیس حیوانی و بدن است. از راه اشتیاق گریز، ارادهٔ خودِ شخص به خوندنی‌گری می‌رسد و «تاریکی به روشنایی تبدیل می‌شود»؛ یعنی نیروهای پوشاننده خود به قداست بدل می‌شوند.

שזה אינו שיך רק עכשיו שיש קליפות המסתירים עד שהחשך יכסה ארץ והוא בחי' לבושים המלבישים ומסתירים וכמ"ש אלביש שמים קדרות⁸⁸ כו'.

این تنها اکنون موضوعیت دارد، زمانی که پوسته‌ها (קליפות, kelipos) پنهان می‌کنند تا آنجا که «تاریکی زمین را می‌پوشاند»؛ این همان مرتبهٔ پوشش‌هایی است که می‌پوشانند و پنهان می‌کنند، چنان‌که نوشته شده است: «آسمان‌ها را به تیرگی می‌پوشانم»، و مانند این.

همهٔ اینها تنها به زمان کنونی مربوط است؛ زمانی که پوسته‌ها الوهیت را همچون پوشش‌هایی که آن را می‌پوشانند، پنهان می‌کنند؛ چنان‌که عبارت «آسمان‌ها را به تیرگی می‌پوشانم» وصف می‌کند. جایی که تاریکی نیست، چیزی هم نیست که از آن رهایی جوییم.

18 ולכן הוזהרנו בק"ש [בקריאת שמע] השמרו לכם⁸⁹ פן יפתה לבבכם וסרתם כו' והשתחוויתם פי' שכל קליפה המסתר' נק' אלהים אחרים ועבודת כוכבים

ازاین‌رو، در قرائتِ شماع به ما هشدار داده شده است: «مبادا دلتان فریفته شود و از راه منحرف شوید»، و مانند آن؛ «و خم شوید». مقصود این است که هر پوستهٔ پوشاننده (קליפה, kelipah) «معبودانِ دیگر» و بت‌پرستی نامیده می‌شود؛

ازآنجاکه اکنون پوشیدگی وجود دارد، قرائتِ شماع هشدار می‌دهد: «مبادا دلتان فریفته شود... و خم شوید [به معبودانِ دیگر]». به اصطلاحِ حَسیدی، هر پوستهٔ پوشاننده «معبودانِ دیگر» است: هر چیزی که الوهیت را می‌پوشاند، گونه‌ای بت‌پرستی است.

והשתחואה היינו בחינת המשכה כמו ע"י השתחואה בקדושה בכריעה בברוך⁹⁰ שממשיך גילוי אלקות. כך את זלעז"ז [זה לעומת זה]⁹¹ כו'.

و خم شدن، جنبه فرودآوردن است؛ همان گونه که با خم شدن در قداست، هنگام خم شدن بر «مبارک»، جلوه‌ای از الوهیت فرود آورده می‌شود. همچنین، «یکی در برابر دیگری [אלקים آفرید]» و مانند آن.

خم شدن به معنای فرودآوردن است. در قداست، خم شدن بر «مبارک» در دعای عمیده (עמידה, Amidah)، جلوه الهی را فرود می‌آورد؛ و چون «אלקים یکی را در برابر دیگری آفرید»، خم شدن در برابر «سوی دیگر» نیروی حیات را به آن فرود می‌آورد.

19 וזהו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ישראל שבחוץ לארץ⁹² עובדי ע"ז [עבודה זרה] בטהרה הם. דהיינו

כשהוא ח"ו [חס ושלום] לגמרי חוץ לארץ העליונה שהוא בחי' הרצון לה' ית' בחי' ארץ שרצתה⁹³ כו'

این است [معنای] سخن حکیمان ما، یادشان گرامی باد: «یهودیانی که بیرون از سرزمین زندگی می‌کنند، در پاکی بت می‌پرستند.» یعنی هنگامی که کسی، چنان که مباد، یکسره «بیرون از سرزمین» است – بیرون از سرزمین برین، که مرتبه اراده برای ه' متبارک است؛ مرتبه «زمینی که شتافت...» و مانند آن –

تلمود می‌گوید یهودیانی که بیرون از سرزمین اسرائیل زندگی می‌کنند، «در پاکی بت می‌پرستند»؛ یعنی بی‌آنکه قصد بت‌پرستی داشته باشند. آلتز ربه (אדמו"ר הזקן) «سرزمین» را به معنای «زمین» برین می‌خواند: اراده و اشتیاق به سوی ه' («زمینی که برای انجام اراده آفریننده‌اش شتافت»). کسی که یکسره بیرون از این سرزمین باشد، هرگونه کشش و اشتیاق (רצון, ratzo) به سوی ه' را از دست داده است.

רק שנמשך לגמרי אחרי הבלי עוה"ז הגם שהם דברים המותרים מבחי' טוב שבנוגה עי"ז גורם יניקה והמשכה לבחי' נוגה.

بلکه یکسره در پی پوچی‌های این دنیا کشیده شده است – هرچند اینها امور مجازند و از خوبی نهفته در پوسته میانی (נוגה, nogah) سرچشمه می‌گیرند – و از این راه سبب تغذیه و فرودآمدن جریان به مرتبه نוגه می‌شود.

چنین کسی یکسره در پی لذت‌های دنیوی کشیده شده است. حتی اگر اینها امور مجازی باشند که از خوبی درون نוגه (پوسته میانی کلیפה, kelipah) که می‌توان آن را به قداست ارتقا داد یا به سقوط کشاند) سرچشمه می‌گیرند، دنبال کردنشان به‌خاطر خودشان نוגه را تغذیه می‌کند، به‌جای آنکه آن را ارتقا دهد.

20 וזה נקרא השתחואה והמשכה לבחי' אלהים אחרים כו' דהיינו תוס' [תוספת] יניקה לחיצונים. ועי"ז ועצר

את השמים⁹⁴ ולא יהיה מטר שלא יהיה ההמשכה בקדושה מבחי' שוב דשמים עליונים כו'

این را سجده کردن و فرود آوردن به مرتبه «معبودان دیگر» و جز این‌ها می‌نامند؛ یعنی تغذیه افزوده برای نیروهای بیرونی. و در پی آن، «آسمان‌ها را خواهد بست و بارانی نخواهد بود»: در ساحت قدس، از مرتبه بازگشت رو به پایین (שוב, shov) آسمان‌های برین، هیچ فرودآوردنی صورت نخواهد گرفت، و جز این‌ها.

پی‌گرفتن امور دنیوی به‌خاطر خودشان، «سجده کردن به معبودان دیگر» است: این کار تغذیه افزوده‌ای به نیروهای بیرونی (پوسته‌ها؛ کَلِیפּוֹת, kelipos) می‌دهد. پیامدی که در دعای شِماع (שמע, Shema) آمده است—«آسمان‌ها را خواهد بست و بارانی نخواهد بود»—یعنی بازگشت رو به پایین (שוב)، یعنی فرودآمدن قدسیت از «آسمان‌های» برین، بازداشته می‌شود.

ובהיות כן צריך כ"א [כל אחד / כל אחת] לעורר בחי' רצוא אם ישים אליו לב⁹⁵ לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתיקו כו'

با این وصف، هرکس باید مرتبه میل صعود (רצוא, ratzo) را برانگیزد—«اگر دلش را به سوی او بگرداند»—تا تاریکی را به نور و تلخی را به شیرینی بدل کند، و جز این‌ها،

از این رو هرکس باید میل صعود (رצוא) را برانگیزد و دلش را به سوی ה' متوجه سازد، تا تاریکی را به نور و تلخی را به شیرینی بدل کند.

ולעבדו בכל לבבכם⁹⁶ כו' שזהו בחי' ארץ ועי"ז ונתתי מטר ארצכם⁹⁷ כו' הוא בחי' השוב.

و «او را با تمام دل‌هایتان بندگی کنید» و جز این‌ها، که مرتبه «زمین» است؛ و در پی آن، «باران سرزمینتان را خواهم داد» و جز این‌ها، که مرتبه بازگشت رو به پایین (שוב) است.

این همان «او را با تمام دل‌هایتان بندگی کنید» است؛ «زمین» میل صعود (رצוא). در پاسخ، «باران سرزمینتان را خواهم داد» می‌آید؛ این همان بازگشت رو به پایین (שוב) از آسمان است. پس بند دوم شِماع هم مسئله و هم راه چاره آن را شرح می‌دهد.

משא"כ לעתיד לבא דכתיב ואת רוח השומאה⁹⁸ אעביר כו' ולא יהיה כלל בחי' קליפה המסתרת גילוי אלקות وכן נאמר ולא יכנף עוד מוריד⁹⁹ והיו עיניך רואות כו'.

اما در دوران آینده چنین نخواهد بود؛ زیرا درباره آن نوشته شده است: «و روح ناپاکی را برخوهم داشت» و جز این‌ها؛ در آن زمان دیگر هیچ پوسته‌ای نخواهد بود که تجلی الوهیت را پنهان کند. همچنین گفته شده است: «آموزگارت دیگر پوشیده نخواهد بود و چشمانت خواهند دید» و جز این‌ها.

در دوران آینده وضع متفاوت خواهد بود: ה' وعده می‌دهد که «روح ناپاکی را برگیرد»، تا هیچ پوسته‌ای الوهیت را پنهان نکند؛ و «آموزگارت دیگر پوشیده نخواهد بود؛ چشمانت خواهند دید.»

א"כ א"צ [אין צריך / אינו צריך] **כלל ענין בחי' הביטול של היש שזהו בחי' הרצוא דעכשיו לצאת מבחי' ההפך המנגד כו'.**

پس دیگر نیازی به خودنفی‌گری (ביטול, bittul) نسبت به «وجود خودبسنده» (יש, yesh) نخواهد بود؛ زیرا این همان میل صعود (رצוא) در زمان کنونی است، یعنی بیرون آمدن از جهت مخالف و متضاد، و جز این‌ها.

آن‌گاه دیگر نیازی به خودنفی‌گری احساس وجود مستقل (יש) نخواهد بود؛ همان کاری که میل صعود (رצוא) در روزگار کنونی انجام می‌دهد، هنگامی که آدمی از سوی مخالف خود بیرون می‌آید.

וזהו הנני עושה חדשה בארץ. פי' שלא יהיה כמו עכשיו בחי' רצוא ואתעדל'ת [واتערותא دלתתא] **שעי"ז יהיה ההמשכה שאז כיון שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה א"כ אין שיך רצוא כו'**

و این معنای [این سخن] است: «هان، چیزی تازه در زمین می‌آفرینم.» یعنی دیگر، مانند اکنون، میل صعود (رצוא) و برانگیختگی از پایین (اتערותא دלתתא, isarus dilesata) نخواهد بود که فرودآمدن فیض از پی آن حاصل شود؛ زیرا آن‌گاه که تجلی در پایین همانند بالاست، دیگر میل صعود موضوعیتی ندارد، و جز این‌ها.

این همان «چیز تازه در زمین» است: «زمین» دیگر مرتبه میل صعود (رצוא) از این نوع نخواهد بود. اکنون فرودآمدن فیض به میل صعود ما، یعنی برانگیختگی از پایین (اتערותא دלתתא)، وابسته است؛ اما آن‌گاه، چون الوهیت در پایین به همان آشکاری بالا تجلی می‌کند، دیگر چیزی نیست که آدمی به سوی آن «بشتابد».

(ובזה י"ל [יש לומר] מ"ש כי ההרים ימוש¹⁰⁰ כו' כי הר היינו בחי' רצוא כנודע מענין לא כאברהם שקראו הר¹⁰¹ כו' ואז יתבטל בחי' זו כיון שגם למטה יהיה הגילוי ממש עין בעין יראו¹⁰² כו')

(و از اینجا می‌توان سخن «زیرا کوه‌ها از میان خواهند رفت» و جز این‌ها را توضیح داد؛ چون «کوه» مرتبه میل صعود (رצוא) است، چنان‌که از موضوع «نه مانند ابراهام (אברהם, Avraham)، که آن را کوه نامید» و جز این‌ها دانسته می‌شود؛ و آن‌گاه این مرتبه از موضوعیت خواهد افتاد، زیرا در پایین نیز تجلی واقعی خواهد بود: «چشم در چشم خواهند دید» و جز این‌ها.)

این جمله داخل پرانتز، «کوه‌ها از میان خواهند رفت» را توضیح می‌دهد. «کوه» نماز میل صعود (رצוא)، یعنی صعود به بالا، است؛ چنان‌که تلمود می‌گوید ابراهام (אברהם, Avraham) جایگاه معبد را «کوه» نامید. هنگامی که الوهیت در پایین نیز «چشم در چشم» دیده شود، دیگر نیازی به این صعود نیست.

וע"כ אמר שיהיה אז בחי' השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה¹⁰³ אני דוקא דהיינו מצד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלבד ולא מצד אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] כלל כי א"צ [אין צריך / אינו צריך] אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] רק לברר ולהפך מחשוכא לנהורא כנ"ל

ازاین رو گفته است که آن گاه «آسمان های تازه و زمین تازه ای خواهند بود که من می آفرینم» – «من» به طور خاص؛ یعنی این ها تنها از برانگیختگی از بالا (אתערותא דלעילא, isarusa dileila) پدید می آیند، نه از برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא) به هیچ وجه؛ زیرا برانگیختگی از پایین فقط برای پالایش و دگرگون کردن تاریکی به نور لازم است، چنان که پیش تر گفته شد.

ازاین رو ה' می گوید: «آسمان های تازه و زمین تازه ای که من می آفرینم» – «من»، یعنی تنها از راه برانگیختگی از بالا (אתערותא דלעילא). برانگیختگی از پایین (אתערותא دלתתא) فقط برای پالایش جهان و تبدیل تاریکی آن به نور لازم است.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] שא"צ [שאין צריך / שאינו צריך] לזה יהי' [יהיה] בחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד ע"כ
אמר אשר אני עושה

اما در عصر آینده، هنگامی که دیگر نیازی به این کار نیست، تنها برانگیختگی از بالا (אתערותא דלעילא, isarusa dileila) خواهد بود. ازاین رو فرمود: «که من پدید می آورم.»

در عصر آینده، هنگامی که تاریکی ای نیست که دگرگون شود، همه چیز تنها از بالا خواهد آمد؛ ازاین رو فرمود: «که من پدید می آورم.»

והיינו שקורא אותן בשם שמים חדשים וארץ חדשה. פי' שבאים בבחי' גילוי מלמעלה למטה מצד עצמות המאציל אשר לא היה עדיין בחי' כזו בבחי' גילוי בראשית ההשתלשלות.

و به همین سبب آن ها را «آسمان های نو» و «زمین نو» می خواند. مقصود آن است که آن ها در مرتبه تجلی، از بالا به پایین و از ناحیه ذات خود مُفیض می آیند؛ مرتبه ای که در آغاز زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) هنوز به صورت تجلی پدیدار نشده بود.

ازاین رو آن ها را آسمان هایی «نو» و زمینی «نو» می خواند: این تجلی از ذات خود ה'، «مُفیض»، می آید؛ مرتبه ای که حتی در همان آغاز زنجیره عوالم نیز هرگز آشکار نشده بود.

כמו דכתיב ביום עשות¹⁰⁴ ה' אלקים ארץ ושמים ענין אלקים זה היינו בחי' הצמצום וההסתר.

چنان که نوشته شده است: «در روزی که نام چهارحرفی (ה', Havayah) و نام אלקים (אלקים, Elokim) زمین و آسمان را ساخت»؛ این אלקים به مرتبه انقباض (צמצום, tzimtzum) و پوشیدگی اشاره دارد.

در مقابل، آسمان و زمین کنونی، چنان که در پیدایش ۲:۴ آمده است، به واسطه «نام چهارحرفی Havayah و Elokim» آفریده شدند؛ و «Elokim» نام انقباض – یعنی فرونشاندن و پوشیدگی – است.

ששמים וארץ דעכשיו נמשכו על ידי שם אלקים כמ"ש בראשית ברא אלקים¹⁰⁵ כו' וע"י ארץ שהוא בחי' רצוא נמתק הדין והצמצום דשם אלקים המעלים והמסתר.

זیرا آسمان و زمین کنونی به واسطه نام **אלקים** پدید آمدند، چنانکه نوشته شده است: «در آغاز، **אלקים** آفرید» و جز این؛ و به واسطه «زمین» که مرتبه حرکت صعودی اشتیاق آمیز (**رצוא**, ratzo) است، حکم و انقباض نام **אלקים**، که پوشاننده و پنهان کننده است، شیرین می شود.

جهان کنونی به واسطه نام **אלקים** پدید آمد (در آغاز، **אלקים** آفرید). حرکت صعودی اشتیاق آمیز «زمین» همان چیزی است که حکم و پوشیدگی **אלקים** را نرم می کند - به معنای لفظی، آن را «شیرین» می سازد.

21 وזהו ביום עשות¹⁰⁶ ה' אלקים שנכלל אלקים זה בהוי"ה וזהו פי' עשות ה' אלקים. היינו יחוד והתכללות שמות אלו יחד.

این [معنای] «در روزی که **ה' اלקים** آفرید» است: این نام **אלקים** (**אלקים**, Elokim) در نام **הוי"ה** (Havayah) مندرج می شود. این است معنای «**ה' اלקים** آفرید» - یعنی یگانگی و درهم آمیختگی این دو نام با یکدیگر.

کنار هم آمدن «**ה' اלקים**» در آیه بیانگر آن است که نام **אלקים** (انقباض) در نام **הוי"ה** (بی نهایت) مندرج می شود. بنابراین، «**ה' اלקים** آفرید» به یگانگی و درهم آمیختگی این دو نام اشاره دارد.

וכ"ז [וכל זה] הוא ע"י ארץ ושמים בחי' ר"ש [רצוא ושוב]. אך צ"ל ארץ קדמה דוקא בחי' רצוא תחלה.

تمام این امر از راه «زمین» و «آسمان»، یعنی اشتیاق و بازگشت (**رצוא وשוב**, ratzo and shov)، تحقق می یابد؛ اما «زمین» باید مشخصاً نخست بیاید - یعنی نخست مرتبه **رצוא**.

این یگانگی از راه «زمین» و «آسمان»، یعنی **رצוא وשוב**، حاصل می شود؛ و در ترتیب کنونی، «زمین» باید نخست بیاید، چنانکه آیه می گوید: «زمین و آسمان».

أبل לעתיד שיהיו שמים חדשים וארץ חדשה הוא בחי' אשר אני עושה ולא ע"י צמצומים דשם אלקים

اما در دوران آینده، هنگامی که آسمان های جدید و زمینی جدید خواهند بود، این مرتبه «آنچه من می سازم» است، نه از راه انقباض های نام **אלקים**.

در دوران آینده، آسمان ها و زمین جدید «آنچه من می سازم» خواهند بود؛ بی آنکه انقباض های **אלקים** در میان باشد.

ואז יהיו שמים קודם כי א"צ [אין צריך / אינו צריך] לבחי' קדימת הרצוא כו' וזהו ויצא כברק חצו¹⁰⁷ שהוא בחי' גילוי מלמעלה למטה:

و آن‌گاه آسمان‌ها نخست خواهند آمد، زیرا دیگر نیازی نیست که مرتبهٔ **רצוא** نخست بیاید و غیره. و این [معنای] «و تیر او چون آذرخش بیرون خواهد رفت» است؛ که مرتبهٔ آشکارسازی از بالا به پایین است.

پس «آسمان» نخست خواهد آمد، زیرا دیگر نیازی به مقدم بودن **רצוא** نیست. سخن زکریا دربارهٔ «تیر او که چون آذرخش بیرون خواهد رفت»، چنین آشکارسازی‌ای را وصف می‌کند: آشکارسازی‌ای که از بالا به پایین می‌تابد.

بخش 7.221-26

רצוא و שוב در جریانِ الهی

22 אך הנה צריך להבין בענין השמים החדשים וארץ החדשה

اما باید موضوع آسمان‌های جدید و زمین جدید را دریابیم.

آلتِ ربه (ادمو"ר הזקן) دشواری‌ای را دربارهٔ خود آیه‌ای مطرح می‌کند که این **מאמר** (maamar) بر آن استوار است.

דאם הם באים רק בבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] לבד שזהו פי' אשר אני עושה¹⁰⁸ כו' א"כ איך יתכן בזה בחי' ארץ בחי' רצוא מלשון רץ כנ"ל

اگر آن‌ها تنها از راه برانگیختگی از بالا (**אתערותא דלעילא**, isarusa dileila) پدید می‌آیند، که معنای «آنچه من می‌سازم» و جز آن همین است، پس چگونه در این [مرتبه‌ای از] «زمین» وجود دارد؛ یعنی مرتبهٔ حرکتِ شتابان به‌سوی بالا (**רצוא**, ratzo)، برگرفته از **רץ** (ratz، به‌معنای «دویدن»)، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد؟

گفته می‌شود که آسمان‌ها و زمین جدید صرفاً از برانگیختگی از بالا پدید می‌آیند؛ منظور از «آنچه من می‌سازم» همین است. اگر چنین باشد، چگونه در آینده اصلاً «زمین» وجود خواهد داشت، اگر «زمین» به‌معنای **רצוא** باشد؛ یعنی حرکتِ آفریده به‌سوی بالا، به‌سوی **ה'**؟

(והרי לעתיד לא שייך בחי' רצוא כלל אפי' [אפילו] מלמטה כמשנת"ל [כמו שנתבאר לעיל]. וכ"ש [וכל שכן] לכאורה دלא שייך בחי' זו בהגילוי שמלמעלה שהוא בחי' אשר אני עושה).

(زیرا در عصر آینده، مرتبهٔ **רצוא** اصلاً موضوعیت ندارد، حتی از پایین، چنان‌که پیش‌تر توضیح داده شد؛ و به‌طریقِ اولی، ظاهراً این مرتبه در تجلی‌ای که از بالا می‌آید، یعنی در مرتبهٔ «آنچه من می‌سازم»، موضوعیت ندارد.)

این پُرانتز پرسش را برجسته‌تر می‌کند: همین‌جا نشان داده شد که در آینده، حتی آفریدگانِ فرودین نیز دیگر **רצוא** نخواهند داشت؛ پس به‌طریقِ اولی، **רצוא** جایی در تجلی‌ای ندارد که از بالا، از سوی **ה'**، می‌آید.

ולמה אמר והארץ החדשה אשר אני עושה לא היה לו להזכיר רק בחי' שמים לבד.

پس چرا او گفت: «و آن زمین جدیدی که من می‌سازم»؟ باید فقط مرتبه «آسمان» را ذکر می‌کرد.

پس چرا آیه از «آن زمین جدیدی که من می‌سازم» سخن می‌گوید، نه فقط از آسمان‌های جدید؟

אך הענין הוא דגם בבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלבד יש ב' מדרגות הללו דרו"ש [דרצוא ושוב] רק שהשמים קדמו לארץ.

اما حقیقت این است که حتی در مرتبه برانگیختگی از بالا به‌تنهایی نیز این دو مرتبه **רצוא** و بازگشت (**שוב**, shov) وجود دارد؛ فقط آسمان‌ها بر زمین مقدم‌اند.

پاسخ به‌اختصار چنین است: حتی جریانی که یکسره از بالا می‌آید، هر دو حرکت **רצוא** و **שוב** را دربردارد؛ باین‌حال، در آنجا «آسمان» بر «زمین» مقدم است. بندهای بعدی توضیح می‌دهند که چگونه.

23 ולהבין איך יתכן בחי' רצוא בעצמות המאציל מאחר שאין דבר מסתיר לפניו כלל.

برای فهمیدن اینکه چگونه می‌تواند در ذات خود مبدأ افاضه، مرتبه‌ای از اشتیاق رو به بالا (**רצוא**, ratzo) وجود داشته باشد، با آنکه هیچ چیز اصلاً در برابر او حجاب ایجاد نمی‌کند:

تا اینجا، **רצוא** به‌صورت اشتیاقی آفریده‌ای برای گریز از حجاب توصیف شده بود. چگونه می‌تواند چیزی شبیه آن در ذات خود **ה'** وجود داشته باشد، جایی که هیچ چیز چیزی را پنهان نمی‌کند؟

הנה יובן עד"מ שאנו רואים בחי' רו"ש [רצוא ושוב] בגוף האדם הגשמי ברוח החיים אשר בקרבו שדופק בלבו ונק' בזוהר דפיקו דלבא שהחיות שבלב הוא בא בנשימה דוקא רו"ש [רצוא ושוב] בהתפשטות והסתלקות

این مطلب از راه تمثیل روشن می‌شود. در بدن جسمانی انسان، مرتبه‌ای از **רצוא** و بازگشت (**שוב**, shov) را می‌بینیم: در نفس حیاتِ درون او، که در قلبش می‌تپد و در زوهر (**the זהר**; **זהר**) «تپش قلب» (**דפיקו דלבא**, defiku deliba) نامیده می‌شود. نیروی حیاتِ قلب مشخصاً از راه تنفس می‌آید—**צוא** و **שוב**، به‌صورت گسترش و عقب‌نشینی—

تمثیلی از بدن انسان: نفس حیات در قلب می‌تپد؛ زوهر آن را «تپش قلب» می‌نامد. نیروی حیاتِ قلب مانند تنفس کار می‌کند—گسترش می‌یابد و عقب می‌نشیند، که همان **רצוא** و **שוב** است.

וכן חוזר חלילה שמתפשט וחוזר ומסתלק וחוזר ומתפשט כדפק שביד שהחיות נמשך ומתפשט וחוזר ומסתלק וחוזר ומתפשט.

و همین‌طور پی‌درپی تکرار می‌شود: گسترش می‌یابد، دوباره عقب می‌نشیند، بار دیگر گسترش می‌یابد؛ همچون نبض دست، که در آن نیروی حیات جریان می‌یابد و گسترش پیدا می‌کند، سپس دوباره عقب می‌نشیند و بار دیگر گسترش می‌یابد.

نبض مچ همین آهنگ را نشان می‌دهد: نیروی حیات گسترده می‌شود، عقب می‌کشد و دوباره گسترده می‌شود، پیوسته.

וכן הוא ממש בדפיקו دلבא¹⁰⁹ שהוא ענין התפשטות והסתלקות והתפשטות של רוח החיים שבלב והיינו ממש כמו בחי' ר"ש [רצוא ושוב].

در تپش قلب نیز دقیقاً همین‌گونه است: گسترش، عقب‌نشینی و گسترش نفیس حیات درون قلب؛ و این دقیقاً مانند مرتبه رצוא و شوب است.

ضربان قلب دقیقاً همین آهنگ گسترش و عقب‌نشینی نفیس حیات است و با رצוא و شوب مطابقت دارد.

ونמצא ר"ש [רצוא ושוב] כזה הוא הכל בגוף האדם עצמו עדיין ולא מזולתו אליו (ור"ל [ורוצה לומר] שר"ש [שרצוא ושוב] זה¹¹⁰ הוא כענין המשכת חיות הנפש בהגוף שסדר המשכה זו הוא ע"י התפשטות והסתלקות כו' שזהו בחי' ר"ש [רצוא ושוב])

پس چنین رצוא و شوب ی هنوز یکسره در خود بدن انسان است، نه از چیزی دیگر به‌سوی آن (یعنی، این رצוא و شوب مانند جریان نیروی حیات نفس به درون بدن است؛ ترتیب این جریان از راه گسترش و عقب‌نشینی است و مانند آن، که این همان مرتبه رצוא و شوب است).

نکته مهم این است که این رצוא و شوب یکسره در خود بدن روی می‌دهد؛ هیچ چیز بیرونی نیروی حیات را مسدود نمی‌کند یا آن را به‌سوی خود نمی‌کشد. این صرفاً چگونگی جریان‌یافتن نیروی حیات نفس در بدن است—از راه گسترش و عقب‌نشینی.

וגם הנה יובן עוד במשל זה שבדפיקו دلבא שאין הרצוא קודם לשוב אלא אדרבה השוב קודם לרצוא

همچنین، از این تمثیل نکته دیگری نیز روشن می‌شود: در تپش قلب، رצוא پیش از شوب نیست؛ برعکس، شوب پیش از رצוא است.

تمثیل نکته دومی را نشان می‌دهد: در ضربان قلب، شوب پیش از رצוא می‌آید.

כנראה בחוש שבראשונה הוא ההתפשטות והמשכת החיות בלב שזהו כמו בחי' שוב המשכת האור בהכלי. ואמנם תכף ומיד חוזר ומסתלק והוא בחי' רצוא והסתלקות האור מהכלי וחוזר ומתיישב וכן חוזר חלילה.

چنانکه آشکارا به حس درمی یابیم، نخست گسترش و جریان یافتن نیروی حیات در قلب است؛ این مانند مرتبة **שוב**، یعنی جریان یافتن نور به درون ظرف، است. اما بی درنگ دوباره عقب می نشیند؛ این مرتبة **رצוא** و عقب نشینی نور از ظرف است؛ سپس دوباره آرام می گیرد و همین طور پی درپی تکرار می شود.

چنانکه هرکس می تواند احساس کند، نیروی حیات نخست در قلب گسترش می یابد، مانند **שוב**، یعنی ورود نور به ظرف؛ بی درنگ عقب می نشیند—مانند **رצוא**، یعنی بیرون رفتن نور از ظرف—و سپس دوباره در آن جای می گیرد، پی درپی.

و کدمیون הנשימה מהבל הפה שבתחלה יתפשט ההבל והרוח ומיד יחזור בחזרה וחוזר ומתפשט. וכדוגמא הזאת יובן למשכיל למעלה בבחי' רצוא ושוב¹¹ שמלמעלה למטה

این مانند تنفس است، یعنی نَفَس دهان: در آغاز، نَفَس و هوا بیرون می روند و بی درنگ بازمی گردند و بار دیگر بیرون می روند. و با توجه به این الگو، کسی که اهل تأمل است، درباره **رצוא** و **שוב** در بالا، از بالا به پایین، خواهد فهمید

تنفس نیز چنین است: نخست نَفَس بیرون می رود، سپس بازمی گردد و بار دیگر بیرون می رود. از اینجا خواننده متفکر می تواند **رצוא** و **שוב** را در جریان از بالا به پایین بفهمد.

(ولא בבחי' ר"ש [רצוא ושוב] שוהחיות רצוא ושוב של הנבראי' [הנבראים] כו'. כ"א אדרבה ג"כ בהשפעה עליונה של א"ס ב"ה בכלים ועולמות.

(و نه [فقط] درباره شتافتن و بازگشتن (**رצוא وשוב**, ratzo and shov) در «و موجودات زنده (חיות, chayos) می شتافتند و بازمی گشتند» در میان آفریدگان و غیره؛ بلکه، برعکس، همچنین در فیض برتر بی نهایت مطلق (**אין סוף**, Ein Sof)، متبارک باد، به درون ظرفها و عوالم.)

این عبارت معترضه می گوید که **رצוא وשוב** نه تنها در مخلوقات، مانند **חיות** در رؤیای حزقیال، بلکه در جریان نور بی پایان (**אור אין סוף**, Or Ein Sof) به درون ظرفها (مراتب تجلی (سפירות, Sefiros)) و عوالم نیز وجود دارد.

וגם אפי' [افیلو] ממש בראשית מראשית ההמשכה מא"ס ב"ה להתלבש בשרש בחי' הכלים שהן שרש כל העולמות עליונים ותחתונים שייך ג"כ רצוא ושוב שהוא הסתלקות והתפשטות.

و نیز حتی درست در آغاز، از همان ابتدای جریان صدور از بی نهایت مطلق، متبارک باد، برای آنکه در ریشه ظرفها جای گیرد—ریشه ای که سرچشمه همه عوالم برتر و فروتر است—**رצוא وשוב**، یعنی عقب نشینی و گسترش، نیز صدق می کند.

حتی در نخستین مرحله، هنگامی که نور بی نهایت کشیده می شود تا در ریشه ظرفها—سرچشمه همه عوالم—جای گیرد، عقب نشینی و گسترش نیز وجود دارد.

כי מיד שנמשך ומתפשט צ"ל הסתלקות שאל"כ [שאם לא כן] יתבטלו הכלים מהיות בחי' כלים כו' רק שההתפשטות הוא קודם. והוא כמו בחי' השוב ואח"כ הוא בחי' הסתלקות ורצוא וכן חוזר חלילה. ועמ"ש במ"א ע"פ ויקחו לי תרומה^{112, 113} (כו')

זیرا به محض آن که نور کشیده می شود و گسترش می یابد، باید عقب نشینی ای در کار باشد؛ وگرنه ظرفها دیگر نمی توانستند مقام ظرف بودن را حفظ کنند و غیره. تنها این که گسترش نخست رخ می دهد. این همان مرتبه **שוב** است؛ پس از آن مرتبه عقب نشینی و **رצוא** می آید، و همین طور پی در پی تکرار می شود. و بنگرید به آنچه در جای دیگری درباره آیه «و برای من هدیه ای بگیرند» شرح داده شده است و غیره)،

دلیلش این است که اگر نور بی وقفه گسترش می یافت، بر ظرفها چیره می شد و آنها دیگر ظرف باقی نمی ماندند. بنابراین جریان باید ضربان وار باشد. با این همه، گسترش نخست می آید (**שוב**) و پس از آن عقب نشینی (**رצוא**). آدمور هازاکن (**ادمو"ר הזקן**) برای تفصیل بیشتر به گفتار خود درباره «و برای من هدیه ای بگیرند» ارجاع می دهد.

دשיך ג"כ בחי' רצוא. רק שהתפשטות האור קודם לבא ואח"כ מיד חוזר ומסתלק וחוזר ומתפשט.

که مرتبه ای از **رצוא** نیز در اینجا صدق می کند؛ تنها این که گسترش نور نخست رخ می دهد و پس از آن، نور بلافاصله دوباره عقب نشینی می کند و بار دیگر گسترش می یابد.

بازگشت به جمله اصلی: **رצוא** در جریان از بالا نیز صدق می کند؛ تنها آن که در آنجا گسترش نور نخست رخ می دهد، و سپس نور بلافاصله عقب نشینی می کند و بار دیگر گسترش می یابد.

וזהו ענין קול דודי דופק¹¹⁴ שהקול וההמשכה מלמעלה למטה הוא ג"כ כמו בחי' הדפק הנ"ל.

و این است معنای «صدای محبوبم در می زند» (**دופک**, dofek): صدا و جریان نور از بالا به پایین نیز همچون ضربان **دופک** پیش گفته است.

این معنای «صدای محبوبم در می زند» در Song of Songs (**שיר השירים**) است: «صدا»ی الهی که به سوی ما فرود می آید، همچون ضربان قلب (**دופک**) می تپد.

24 ונק' זה בע"ח [בעץ חיים]¹¹⁵ בשם מטי ולא מטי¹¹⁶ שהוא מטי ומתפשט וחוזר ומסתלק ולא מטי. שבחי

מטי הוא בחי' ההתפשטות קודם לבחי' לא מטי. והכל בבחי' אלקות עצמו.

در اِتس حاییم (עץ حיים)، این را «رسیدن و نرسیدن» (مטי ולא مטי، mati velo mati) می نامند: نور می رسد و گسترش می یابد، سپس دوباره عقب می نشیند و نمی رسد. مرتبۀ «رسیدن»، یعنی گسترش، بر مرتبۀ «نرسیدن» مقدم است. و همه این ها در خود الوهیت است.

اِتس حاییم (عץ حיים)، ثبت ربي حاییم ویتال (רבי חיים וیتال) از تعلیمات آریزال (האר"י)، در دروازه ۷ (שער מטי ולא מטי، Sha'ar Mati VeLo Mati) این ضرب آهنگ را «رسیدن و نرسیدن» می نامد: نور به درون ظرف می رسد، سپس عقب می نشیند و نمی رسد. «رسیدن» مقدم است. و همه این ها در خود الوهیت رخ می دهد، نه از راه هیچ پوشیدگی بیرونی.

وזהו כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא.^{117, 118} ענין דמיון שפע האלקות לאש. הוא מפני שהוא טבעו בבחי'

הסתלקות אחר ההתפשטות כדמיון דפיקו דלבא.

و این [معنای] «زیرا نام چهارحرفی (ה', Havayah)، اَلقِید، آتشی سوزاننده است» است. دلیل تشبیه جریان الهی به آتش آن است که طبیعت آتش این است که پس از گسترش عقب نشینی کند؛ مانند تپش قلب.

از همین رو تورا ה' را «آتش سوزاننده» می خواند. طبیعت آتش آن است که شعله ور شود و سپس عقب بنشیند - سوسو بزند - مانند تپش قلب؛ از این رو تصویری مناسب برای جریان الهی است.

25 وזהו ענין השמים החדשים והארץ החדשה. שהוא בחי' ההמשכה העליונה אשר נמשך באתעדל"ע

[באתערותא דלעילא] לבד בזה יש ג"כ בחי' שמים וארץ.

و این معنای آسمان های جدید و زمین جدید است: در امتداد برین، که تنها بر اثر برانگیختگی از بالا (אתערותא דלעילא، isarusa dileila) فرود می آید، مراتب آسمان و زمین نیز وجود دارند.

این پاسخ پرسش بند ۲۲ را روشن می کند: آسمان های جدید و زمین جدید که صرفاً از بالا فرود می آیند، «آسمان» و «زمین» را نیز دربر دارند.

ההמשכה בחי' מטי נק' שמים ובחי' ההסתלקות האור מהכלי הנק' לא מטי זהו בחי' ארץ מלי' רצוא.

امتداد، در مرتبۀ «رسیدن» (مטי، mati)، «آسمان» نامیده می شود؛ و مرتبۀ کناره گیری نور از ظرف، که «نرسیدن» (لا مטי، lo mati) نامیده می شود، همان مرتبۀ «زمین» است؛ واژه ای برگرفته از «بازگشت شتابان به بالا» (رצוא، ratzo).

در جریان خود الهی، فرود آمدن نور در ظرف («رسیدن») «آسمان» است و کناره گیری نور از ظرف («نرسیدن») «زمین» است - رتسو، یعنی بازگشت شتابان به بالا.

26 ולכן כאן קדם שמים לארץ בהיות בחי' מטי קדם לבחי' לא מטי. משא"כ ברצוא ושוב דנבראים צ"ל תחלה ארץ בחי' רצוא ואח"כ שמים בחי' שוב. וכמ"ש והחיות רי"ש [רצוא ושוב]¹¹⁹ וכתוב ביום עשות כו' ארץ ושמים¹²⁰ כנ"ל.

ازاین رو، در اینجا «آسمان» بر «زمین» مقدم است، زیرا مرتبة «رسیدن» بر مرتبة «نارسیدن» تقدم دارد. اما در رفت و آمد رצוא (ratzo [اشتقاق صعود]) و שוב (shov [بازگشت]) در موجودات آفریده شده چنین نیست؛ در آنجا باید نخست «زمین» باشد، یعنی مرتبة رצוא، و سپس «آسمان»، یعنی مرتبة שוב؛ چنان که نوشته شده است: «و חיות (chayos [موجودات زنده]) روان می شدند و باز می گشتند»، و نیز نوشته شده است: «در روزی که [ה' אלקים] ساخت»، و جز اینها، «زمین و آسمان»؛ چنان که پیش تر توضیح داده شد.

به همین دلیل است که آیه می گوید «آسمان های تازه و زمین تازه» و آسمان را نخست می آورد: در ضربان الهی، رسیدن بر نارسیدن مقدم است. اما در موجودات، برعکس، رצוא نخست می آید - «حיות روان می شدند و باز می گشتند» و «زمین و آسمان» - چنان که پیش تر توضیح داده شد.

بخش 8 • 271-28

«پس نسل تو و نام تو برپا خواهند ایستاد»

27 וזהו ענין כאשר השמים החדשי' [החדשים] והארץ החדשה כו' עומדים לפני. לפני דייקא דהיינו בבחי' הפנימיו' ועצמיות מה שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת לשם כלל. כן יעמוד זרעכם ושמכם.¹²¹

و این است معنای «زیرا همان گونه که آسمان های نو و زمین نو» و غیره «در پیشگاه من می ایستند»: «در پیشگاه من» (לפני, lefanai)، دقیقاً؛ یعنی در مرتبة درونی ترین بُعد و ذات، جایی که برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarus dilesata) اصلاً به آن نمی رسد. «همچنین بذر شما و نام شما پایدار خواهد ماند.»

آیه ادامه می یابد: آسمان های نو و زمین نو «در پیشگاه من می ایستند». واژه «در پیشگاه من» (לפני) با פנימ (پنیم، «درون»، penim) هم ریشه است و ازاین رو به باطن درونی ذات ה' اشاره دارد؛ مرتبه ای که هیچ برانگیختگی ای (אתערותא דלתתא) از جانب انسان به آن نمی رسد. باین همه: «همچنین بذر شما و نام شما پایدار خواهد ماند.»

פי' זרעכם ושמכם הוא בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] וההמשכה הנמשך ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא].
 כי הנה המצות נק' בשם זריעה כמ"ש זורע צדקות.¹²² ועי"ז מצמיח ישועות בגילוי אלקות מבחי' ש"ע
 [ש"ע (370)] נהורין כו'.

مقصود این است که «بذر شما و نام شما» مرتبه برانگیختگی از پایین و نیز کشش فیضی است که به واسطه برانگیختگی از پایین پدید می‌آید. زیرا فرمان‌های دینی (מצוות, mitzvos) «کشت» نامیده می‌شوند، چنان‌که نوشته شده است: «او کارهای پارسایانه را می‌کارد» (צדקות, tzedakos)؛ و به واسطه آن «نجات‌ها را می‌رویند»، با آشکار شدن الوهیت از مرتبه ۳۷۰ نور و غیره.

«بذر شما و نام شما» نمایانگر برانگیختگی از پایین و آن چیزی است که از آن فرومی‌آید. **מצוות** «کشت» نامیده می‌شوند، چنان‌که در برکتی که پیش از قرائت شماع (שמע, Shema) می‌آید، **ה'** «کارهای پارسایانه را می‌کارد و نجات‌ها را می‌رویند». همان‌گونه که یک دانه رویشی بسیار فراتر از خود پدید می‌آورد، **מצוה** نیز رویشی بسیار فراتر از خود به بار می‌آورد: تجلی‌ای از «۳۷۰ نور» (س"ע نهורין)، اصطلاحی در زوهر (זהר, Zohar) برای مرتبه‌ای بسیار بالای نور الهی.

و**שמכם הוא בחי' קבלת עומ"ש** [עול ملکوت שמים] **ויעש דוד שם**.¹²³

و «نام شما» مرتبه پذیرش یوغ پادشاهی آسمان (קבלת עול, kabbalas ol) است؛ [چنان‌که در] «و داوود (دود) نامی به‌دست آورد».

«نام شما» پذیرش یوغ فرمانروایی آسمان است؛ چنان‌که آمده است: «و داوود نامی به‌دست آورد» — به‌سادگی، داوود با پیروزی‌هایش آوازه یافت؛ در اینجا داوود نمونه فرمانروایی است.

28 והנה כבר מבואר שבחי' שמים וארץ החדשים הוא גילוי מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] **מגעת**

לשם כלל שגילוי זה יהי' [יהי] לע"ל [לעתיד לבוא].

اکنون، پیش‌تر توضیح داده شده است که مرتبه آسمان‌های جدید و زمین جدید، تجلی‌ای از مرتبه‌ای است که برانگیختگی از پایین (אתערותא دלתתא, isarusa dilesata) اصلاً به آن نمی‌رسد؛ و این تجلی در زمان آینده خواهد بود.

آدمور هازاکن بار دیگر بیان می‌کند که آسمان‌های جدید و زمین جدید، تجلی‌ای در آینده از مرتبه‌ای است که هیچ برانگیختگی از پایین به آن نمی‌رسد.

וא"כ סד"א [סלקא דעתך אמינא] **שהמשכה שע"י אתעדל"ת** [אתערותא דלתתא] **בתומ"צ** [בתורה ומצות] **בבחי' ארץ ושמים שלנו ר"ש** [רצוא ושוב] **תהי' [תהיה] בטילה לגמרי מחמת גילוי העצום ההוא שמבחי' אשר אני עושה.**

پس ممکن بود چنین پنداشته شود که امتداد فیض به واسطه برانگیختگی از پایین، از راه تورات و فرمان‌های الهی (מצוות, mitzvos) —در مرتبه «زمین و آسمان» ما، یعنی اشتیاق و بازگشت (רצוא ושוב, ratzo v'shov)— به سبب آن تجلی عظیم از مرتبه «آنچه من می‌آفرینم»، کاملاً به حالت خودنهی‌گری (ביטול, bittul) درخواهد آمد.

ممکن بود نتیجه گرفته شود که خدمت کنونی ما —تورات و فرمان‌های الهی، یعنی «زمین و آسمان» اشتیاق و بازگشتی که پدید می‌آوریم— در برابر آن تجلی فراگیر از میان می‌رود و تمام اهمیت خود را از دست می‌دهد.

لזה אמר כן יעמוד זרעכם ושמכם.¹²⁴ שגם בחי' זו דאתעדל"ת [דאתערותא דלתתא] **יתעלה להיות עומדים לפני בבחי' הפנימית ממש כמו בחי' שמים החדשים וארץ החדשה כו'.**

از این رو، او فرمود: «پس نسل و نام شما پایدار خواهد ماند»: این مرتبه از برانگیختگی از پایین نیز بالا برده خواهد شد تا در «پیشگاه من» بایستد، در خود درونی‌ترین مرتبه، درست همانند مرتبه آسمان‌های جدید و زمین جدید، و غیره.

آیه پاسخ می‌دهد: «پس نسل و نام شما پایدار خواهد ماند». برانگیختگی از پایین ما نیز خود بالا برده می‌شود تا در «پیشگاه من» بایستد، در درونی‌ترین مرتبه، درست مانند آسمان‌های جدید و زمین جدید.

וכמ"ש הנה ישכיל עבדי¹²⁵ ירום ונשא וגבה מאד דהיינו עבדי הוא בחי' אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] **בחי' לעבדה ולשמרה¹²⁶ כו'. הנה בחי' זו ממש תתעלה בעילוי אחר עילוי עד כי גבה מאד:**

چنان‌که نوشته شده است: «اینک، بنده من کامیاب خواهد شد؛ سرافراز و برافراشته خواهد گشت و بسیار بلندمرتبه خواهد بود.» یعنی «بنده من» همان مرتبه برانگیختگی از پایین است، مرتبه «آن را کار کردن و از آن پاسداری کردن»، و غیره. همین مرتبه، پیاپی از مرتبه‌ای به مرتبه‌ای بالاتر خواهد رفت، تا آن‌گاه که «بسیار بلندمرتبه» شود.

سخن اشعیا، «بنده من کامیاب خواهد شد ... و بسیار بلندمرتبه خواهد بود»، همین معنا را بیان می‌کند: «بنده من» خدمت برآمده از برانگیختگی از پایین است، همانند فرمانی که به آدم داده شد: «آن را کار کن و از آن پاسداری کن.» این خدمت پله‌پله بالا خواهد رفت تا به مرتبه «بسیار بلندمرتبه» برسد.

در کار بندگی

انسان باید از راه تأمل در آیاتِ سرود و قرائتِ **שמע**، اشتیاقی به خود **ה'** برانگیزد، و رای هرآنچه در عوالم است، و بدین سان بر پنهان بودگیِ نفیس حیوانی چیره شود. سپس این اشتیاق باید به مطالعهٔ توره و فرمان‌های عملی «بازگردد»؛ انسان باید برای آن‌ها در بدن زندگی کند. کسی که حتی لذت‌های مجاز را برای خود آن لذت‌ها دنبال می‌کند، بی‌آنکه هیچ اشتیاقی به **ה'** داشته باشد، «بیرون از سرزمین» است و پوسته (**קליפה**, kelipah) را تغذیه می‌کند. و این خدمت، که اکنون از راه برانگیختگی از پایین انجام می‌شود، خود تا ابد در پیشگاه **ה'** خواهد ایستاد.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا آسمان و زمین مادی باید در توره و اسرائیل همتایانی معنوی داشته باشند، و کدام یک کدام است؟
2. تقابل **ה'** در مقام «پادشاه» و «یگانه» چگونه عشقِ قرائتِ **שמע** را شکل می‌دهد؟
3. چرا **יצוא** ی دعا تنها آمادگی برای **שוב** است، و عبارت «برخلاف میل خود زندگی می‌کنی» چگونه این معنا را بیان می‌کند؟
4. اگر **יצוא** به آفریدگانی تعلق دارد که از پنهان بودگی می‌گریزند، چگونه در جریانِ خود **ה'** نیز **יצוא** می‌تواند وجود داشته باشد؟ ضربانِ قلب و آتش چه چیزی را نشان می‌دهند؟
5. چرا آیه در آینده آسمان را پیش از زمین می‌آورد، و «پس نسلِ تو و نام تو برپا خواهند ایستاد» دربارهٔ خدمتِ کنونی ما چه وعده‌ای می‌دهد؟

یادداشت‌ها

commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

4 براسیت . . . واورז"ל . . . בשבیل ישראל . . . התורה שנק' ראשית

آیه آغازین تورات؛ این گفتار واژه نخست آن را از طریق میدراش به معنای «به‌خاطر ریشیت (ראשית، reishis)» می‌خواند.

Genesis 1:1 براسیت א':א'

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Bereshit Rabbah 1:4 براسیت رבה א':א'

”בראשית ברא אלקים” ששה דברים קדמו לבריאת העולם יש מהן שנבראו ויש מהן שעלו במחשבה להבראות. התורה והכסא הכבוד נבראו תורה מנין שנאמר (משלי ח, כב): ”ה' קנני ראשית דרכו” כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): ”נכון כסאך מאז וגו'”. האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): ”כענבים במדבר וגו'” ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): ”זכור עדתך קנית קדם” בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): ”כסא כבוד מרום מראשון וגו'” שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): ...

In the beginning, G-d created” – six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: “The L-rd made me at the beginning of His way” (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? “Your throne stands firm from earliest time, [You are from eternity]” (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Vayikra Rabbah 36:4 ויקרא רבה ל"ו:ד'

یادداشت کھوت

בראשית א, א. راءه ب"ר פ"א, ד. ויק"ר פל"ו, ד. רש"י ורמב"ן בראשית א, א. נתבאר בד"ה כי עמד מקור חיים ת"ש.

5 שמים וארץ הגשמיים

تسمیاح تسدک بر همین عبارت‌ها («آسمان و زمین جسمانی») در اور התורה حاشیه‌ای دارد.

یادداشت کھوت

באורה"ת כרך ו תתרמד, ב יש הגה"ה לכאן.

بند 1

1 כי כאשר השמים

این یادداشت نسخه‌پردازی پیشین همین گفتار را معرفی می‌کند؛ می‌تزل ربه (ادمو"ר האמצעי) آن را هنگامی ثبت کرد که آلتز ربه در شبات پاراشات وائزا ایرادش کرد. این نسخه به خواننده امکان می‌دهد عبارت‌بندی مقاله را در نخستین ثبت آن با متن حاضر مقایسه کند.

یادداشت کھوت

הנחת כ"ק אדה"א — בסה"מ תקס"ז ע' כז, נאמרה שבת פ' וארא. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. הגהות ביאורים וקיצורים באורה"ת כרך ג תעח, א (זהו הנדפס בלקו"ת שה"ש ג, ג). הסיום להגהות הנ"ל בכרך ו תתרמב, ב. ביאור בכרך ג תפא, ב (מלקו"ת לג"פ) תרפה, א. כרך ו תתרמג, א. תתרמד, ב. תתרמט, א. ראה נ"ך כרך ג' ע' א'רנא.

2 כי כאשר השמים

«زیرا همان‌گونه که آسمان‌های تازه و زمین تازه‌ای که من می‌آفرینم در پیشگاه من پایدار می‌مانند...، نسل تو و نامت نیز پایدار خواهند ماند.» تمام این گفتار (مאמר, maamar) این آیه را تفسیر می‌کند و در بندهای پایانی خود دوباره به آن بازمی‌گردد.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם'ה' כן יעמד זרעכם ושםכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע"י סו, כב.

3 בשבیل ישראל שנקראו ראשית

راشی، به پیروی از حکیمان، توضیح می‌دهد که جهان به‌خاطر تورات، «نخستین راه او». و به‌خاطر اسرائیل، «نخستین محصول او» آفریده شد.

Rashi on Genesis 1:1:2 רש"י על בראשית א':א':ב'

בראשית ברא אין המקרא הזה אימר אלא דרשני, כמו שדרשוהו רבותינו בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו (משלי ח'), ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו (ירמיה ב'); ואם באה לקרשו כפשוטו, כך פרשוהו בראשית בריאת שמים וארץ, והארץ היתה תהו ובהו וחשך ואמר אלקים יהי אור ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה לומר שאלו קדמו, שאם בא להורות כך, הנה לו לכתב בראשונה ברא את השמים וגו' שאין לה ראשית במקרא שאינו דבוק ...

בראשית ברא — IN THE BEGINNING GOD CREATED This verse calls aloud for explanation in the manner that our Rabbis explained it: G-d created the world for the sake of the Torah which is called (Proverbs 8:22) “The beginning of His (G-d’s) way”, and for the sake of Israel who are called of His (G-d’s) in- (ראשית) (Jeremiah 2:3) “The beginning crease”. If, however, you wish to explain it in its plain sense, explain it thus: At the beginning of the Creation of heaven ... and earth when the earth was

Pentateuch with Rashi’s commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi’s

6 למה נק' שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה

درباره عبارت «ה' خشکی را زمین (ארץ, erez) نامید»، میدراش می‌پرسد چرا آن را **ארץ** می‌نامند و پاسخ می‌دهد: زیرا برای انجام اراده آفریننده‌اش شتافت (**רצה, ratszah**).

Bereshit Rabbah 5:8 **בראשית רבה ה':ח'**

ויקרא אליקים ליבשה ארץ - למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה רבי נתן בשם ר' אחא ור' ברכיה בשם רבי יצחק אמר אני אל שדי אני שאמרתי לשמים וארץ די שאלמלא כן היו מותחים והולכין עד עכשיו ולמקוה המים קרא ימים א"ר יוסי ב"ר חלפתא והלא ים אחד הוא ומה ת"ל ימים אלא אינו דומה טעם דג העולה מעכו לעולה מצידון ולעולה מאספמיא:

G-d called the dry land Earth, and the gathering of the waters He called Seas, and G-d saw that it was good" (Genesis 1:10). "G-d called the dry land Earth [eret]. Why was it called eretz? It is because it hastened [ratzeta] to perform the will of its Maker. Rabbi Natan in the name of Rabbi Aḥa, and Rabbi Berekhya in the name of Rabbi Yitzḥak said: "I am G-d Almighty [shadai]" (Genesis 17:1) – I am the One who ... [she] said to the heavens and the earth: Enough [dai]

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

7 لמה נקרא שמה ארץ

گفتار پیشین همان میدراش را در همان‌جا نقل می‌کند: **ارץ** از **رצון** گرفته شده است، یعنی «شتافت تا اراده آفریننده‌اش را به انجام رساند»؛ و واژه **ارץ** از حروف **ا-ר-ץ** (alef-ratz) تشکیل شده است. آن گفتار تورات شفاهی را «زمین» می‌خواند: کوشش برای دریافت دقیق آنچه **ה'** می‌خواهد، در حرکتی از پایین به بالا؛ حال آنکه تورات مکتوب از بالا به پایین می‌آید.

Bereshit Rabbah 5:7 **בראשית רבה ה':ז'**

... א"ל הקדוש ברוך הוא אמר לה האריכי הרחיבי קבלי אוכלוסיד הה"ד (ישעיה נד) הרחיבי מקום אהלך למה כי ימין ושמאל תפרוצי וגו':

The way of the world is that a person empties a full vessel into an empty vessel. Can one, perhaps, pour a full vessel into a full vessel? The world in its entirety is all water, and yet you say "to one place"? But from here [we see] that a smaller space was able to contain a greater amount [than its size]. Kohelet and in Vayikra Rabba 19:9>. Similarly, "Moses and Aaron gathered the assembly [to the front of the rock]" ... (Numbers 20:10). It [the front of the rock] was

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت کھوت

ב"ה ה', ז. וראה לעיל בהמאמר הקודם.

8 ל' רץ וגם ל' רצון

این یادداشت به گفتار دیگری از آلتور به اشاره می‌کند که در آن نیز **רצתה** هم به معنای دویدن و هم به معنای اراده خوانده می‌شود؛ آن گفتار نیز همین بازی واژه‌ها را به موازات اینجا بررسی می‌کند.

یادداشت کھوت

ראה סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשיב. אוה"ת כרך ג תפא, ב.

9 בכה ארוץ גדוד

سرود سپاس داوود (دود) پس از آنکه **ה'** او را از دشمنانش نجات داد: «زیرا به یاری تو از میان سپاه می‌دوم؛ به یاری **ה'** خویش از دیوار می‌جهم» — آشکارا، با یاری **ה'** به سپاهی یورش می‌برد و از دیواری بالا می‌رود. مقاله (**מאמר, maamar**) واژه **בך** (bechah) را به معنای «در تو» می‌خواند؛ یعنی ذات خود **ה'**. همچنین هر دو بخش را مراحل اشتیاق صعودی نفس (**רצוא, ratzo**) می‌دانند (بند ۸).

II Samuel 22:30 **שמואל ב כ"ב:ל'**

כי בכה ארוץ גדוד באלקי אֶדְלִגְשׁוֹר:

For by Thee I run upon a troop; By my G-d do I scale a wall
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

شموאל-ב כב, ל.

10 והחיות רצוא ושוב

در رؤیای اراابه، «موجودات زنده (حיות, chayos) می‌دویدند و بازمی‌گشتند، همچون جلوه برق.» تمام بحث این مقاله (**מאמר, maamar**) بر همین دو حرکت استوار است.

Ezekiel 1:14 **יחזקאל א':יד'**

והחיות רצוא ושוב כמראה הכנף:

And the living creatures ran and returned as the appearance
of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

יחזקאל א, יד.

11 שרפים עומדים ממעל לו

در رؤیای اشعیا از **ה'** بر تخت نشسته، «سرافیم بر فراز او ایستاده بودند» و به تخت خدمت می‌کردند. آلتور به (**אדמו"ר הזקן**) قرائت «بر فراز حضور الهي او (**שכינה, Shechinah**)» را به‌عنوان نمونه‌ای دیگر از فرشتگانی ذکر می‌کند که از جایگاه خود فراتر می‌روند.

Isaiah 6:2 **ישעיהו ו':ב'**

שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתים כסף פניו ובשתים כסף רגליו ובשתים עופף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע'י, ו, ב.

12 ממעל לשכינת'

آلتور به آنجا توضیح می‌دهد که چرا موجودات زنده فرشته‌گون «با صدای عظیم» حرکت می‌کنند، حال آنکه سرافیم «ایستاده‌اند»: موجودات زنده فرشته‌گون هنوز وجود جهان را (وجود مستقل, **יש, yesh**) احساس می‌کنند و هنگامی که درمی‌یابند جهان هیچ استقلالی ندارد، به تلاطم می‌افتند؛ اما سرافیم اصلاً آن را احساس نمی‌کنند و ازاین‌رو «فراز او—فراز شכינה» ایستاده‌اند. او این را به آیات ستایش (**פסוקי דזמרה, Pesukei deZimra**), تا قرآنت **شِماع (שמע, Shema)**, پیوند می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת ברכה צ"ט, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ע' רטז. ובארוכה באוה"ת על נ"ך ישע'י ע' קנט ואילך. ובביאורי הזהר לכ"ק אדמו"ר האמצעי לפ' אחרי עט, ב (בדף עח, א). ובביאורי הזהר לכ"ק אדמו"ר הצ"צ

ע' שנו. בסה"מ תקס"ז ע' כח אינו מביא פסוק זה. וליתא עד שו"ה ית' – והנה בחי' הרצוא הזה הוא בק"ש.

4 בנד

13 ואל אישך תשוקתך

סנחן ה' به حوا (حوا) پس از گناه: «و اشتیاق به شوهرت خواهد بود.» ماعمار این سخن را بر اشتیاق جماعت اسرائیل به ה' تطبیق می کند.

Genesis 3:16 براسیت ג' ט"ז

אֱלֹהֵי־הָאִשָּׁה אָמַר הָרְבָּה אֶרְבֶּה עֲצָבוֹנָהּ וְהָרַיְוּ בָּעֵצָב תִּלְדִּי בָנִים וְאֶל־אִישָׁהּ תִּשְׁוָקֶתָּ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ:

Unto the woman He said: 'I will greatly multiply thy pain and thy travail; in pain thou shalt bring forth children; and thy desire shall be to thy husband, and he shall rule over thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

براسیت ג' טז.

14 וכן בחי' כללות נש"י . להיות עם ודבר נפרד

یادداشت می گوید این بخش در لیکوتی تורה نقل شده است. در آنجا فرمانروایی پایین ترین مرتبه توصیف می شود؛ مرتبه ای که از نیستی حیات و وجود می بخشد، زیرا «پادشاهی بدون قوم نیست» و قوم از پادشاه جداست. از این رو فرمانروایی «زمین» نامیده می شود و ارواح از آن سرچشمه می گیرند.

یادداشت كهوت

نעתק גם בלקו"ת במדבר ה, ב.

15 מחדש בטובו

برکت پیش از قرائت שמע (שמע, Shema) می گوید که ה' «به نیکی خویش، هر روز و پیوسته، کار آفرینش را نو می کند»؛ آلت ربه (ادم"ר הזקן) این عبارت را به عنوان موضوعی برای تأمل نقل می کند.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Blessings of the Shema, First Blessing before Shema 8

ימי חול, תפילת שחרית, ברכות קריאת שמע, יוצר אור ח'

לֹאֵל בְּרוּךְ נְעִימוֹת וְתוֹנוֹ. לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיִם זְמֵרוֹת יֵאֱמְרוּ וְתִשְׁבַּחוֹת יִשְׁמְיעוּ. כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת. עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת. בַּעַל מִלְחָמוֹת. זוֹרֵעַ צִדְקוֹת. מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת. בּוֹרֵא רְפוּאוֹת. נוֹרָא תְהִלּוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת: הַמַּחְדֵּשׁ בְּטוֹבוֹ בְּכָל־יוֹם תְּמִיד מַעֲשֶׂה בְּרָאשִׁית: פֶּאֱמֹר לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדִלִים כִּי לַעֲוֹלָם חֲסֵדוֹ: אֹר חֲדָשׁ עַל־צִיּוֹן תֹּאכִיר וְנִזְכָּה כְּלָנוּ מִהָרָה לְאוּרוֹ: בְּרוּךְ אַתָּה ה' יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

To the Blessed Almighty, they offer pleasant melodies; to the King, the Almighty, [Who is] living and enduring, they utter hymns and make praises heard. For He alone is the Performer of mighty deeds, Maker of new things; Master of battles, Sower of acts of righteousness, Deuteronomy 3:6 Causer of deliverance to sprout forth; Creator of cures. Awesome in praise, Master of wonders, He renews in His goodness, each day, continuously, the work of creation, as it is said: "[Give thanks to Him] Who makes the great luminar- ... ies," for His kindness

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

16 ולאהבה את ה'

دستور موشه (موشه) به اسرائيل: «ה'! خود، یعنی نام چهارحرفی (ה'), Havayah)، را دوست بداری... و به او پیوسته بمانی، زیرا او زندگی توست.» این نشان می دهد که عشق و پیوستگی از شناختن ה' به عنوان زندگی خویش سرچشمه می گیرند.

Deuteronomy 30:20 دברים ל' כ'

לְאַהֲבָה אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׂמְעָה בְּקוֹלוֹ וּלְדַבְּקָה־בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיד וְאֶרְךָ יָמֶיךָ לִשְׁבֹּת עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר:

to love the L-RD thy G-d, to hearken to His voice, and to cleave unto Him; for that is thy life, and the length of thy days; that thou mayest dwell in the land which the L-RD swore unto thy fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

دברים ل, כ.

5 بند

17 رومמות אל בגרונם

مزمورخوان، پارسایان را چنین تصویر می کند: «ستایش های ه' در گلویشان و شمشیری دولبه در دستشان». تا از ملتها انتقام بگیرند. این مامار (maamar) ستایش های فسוקی دומרה (Pesukei deZimra) را خود «شمشیر» می داند.

Psalms 149:6 תהילים קמ"ט ו'

רוממות אל בגרונם וחקרב פיפיות בנגדם:

Let the high praises of G-d be in their mouth, And a two-edged sword in their hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

תהילים קמט, ו.

18 לעשות נקמה

«برای انتقام گرفتن از ملتها» - در اینجا به معنای شکافتن حجاب هایی است که الوهیت را پنهان می کنند (و بعدتر، در بند 17، به معنای رام کردن نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) و بدن است).

Psalms 149:7 תהילים קמ"ט ז'

לעשות נקמה בגוים תוכחות בלאמים:

To execute vengeance upon the nations, And chastisements upon the peoples

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 אך כדי . . . צריך הוא

تسماح تسدک یادآور می شود که عبارت «اما برای رسیدن به این» در نگاه نخست نکته گفته شده در جمله پیشین را تکرار می کند: این که فسוקی دومره با دریدن پرده ها برای دعای شموנה عשרه مقدمه فراهم می کند. او توضیح می دهد که آلت ربه در اینجا می افزاید فسוקی دومره برای قرائت שמع نیز مقدمه است، زیرا حرکت رצوا در قرائت שמع رخ می دهد.

یادداشت كهوت

ראה אה"ת פ' בראשית כרך ו הגהות לד"ה כי כאשר השמים סע' א' שלכאורה יש כאן כפל לשון דכבר אמר שפסוד"ז הוא הכנה בלבד לשמו"ע לקרוע המסכים כו', אם כן מה בא לחדש שנית באמרו אך כדי כו' צריך הוא כו', אך הענין הוא דכאן בא לומר, שפסוד"ז הוא הכנה לק"ש כי בחי' הרצוא הוא בק"ש כנ"ל.

20 ברוך שאמר והיה העולם

ברכתי כה פסוקי דזמרה ר' אבא סתאישי ה' מיגשידי: «או כה גת ו גהן
פדיד אדם»; אין ברכת עבאר' «יגאנה, חיות עוالم, פאדשאה» ר' איז דר בר
דאר.

**Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Pesukei
Dezimra, Barukh She'amar 2** סידור אשכנז, ימי חול, תפילת
שחרית, פסוקי דזמרה, ברוך שאמר ב'

ברוך שאמר והיה העולם. ברוך הוא. ברוך עושה בראשית. ברוך אומר
ועושה. ברוך גוזר ומקיים. ברוך מרחם עליהם. ברוך מרחם עלי
הבריות. ברוך משלם שכר טוב ליראיו. ברוך חי לעד וקיים לעד. ברוך
פודה ומציל. ברוך שמו. ברוך אמתה ה' אלקינו מלך העולם האל האב
הרחמן המהלל בפי עמו משבח ומפאך בלשון חסידיו ועבדיו ובשירי
דוד עבדך. נהללך ה' אלקינו בשבחחות ובמירות גגדלך ונשבחה ונפאךך
ונזכיר שמך ...

Blessed is He Who spoke, and the world came into being,
blessed is He; blessed is He Who maintains the creation;
blessed is He Who says and does; blessed is He Who decrees
and fulfills; blessed is He Who has compassion on the earth;
blessed is He Who has compassion on the creatures; blessed
is He Who rewards well those who fear Him, blessed is He
Who lives forever and exists eternally; blessed is He Who re-
deems and saves blessed is His Name. Blessed are You,
Adonoy, our G-d, King

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah
linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

21 שלואם מלאום יאמץ וכזוה קם

ה' דברא דוולוהאי דר רחם רבא (רבקה) בה או מיגויד: «יך קום בר קום
דיגר ציירה خواهد شد»; אין מאמר אן ר' בר נפיש אלהי (נפש האלקית,
Nefesh Elohis) ו נפיש חיואני אطلاق מיכנד.

Genesis 25:23 בראשית כ"ה:כ"ג

ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם
יאמץ ורב יעבד צעיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb,
And two peoples shall be separated from thy bowels; And the
one people shall be stronger than the other people; And the
elder shall serve the younger

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Megillah 6a:17-18 מגילה ו' א:י"ז-י"ח

רב נחמן בר יצחק אמר מהכא: «ולאום מלאום יאמץ». ואמר רבי יצחק,
מאי דכתיב: «יחתן רשע כל למד צדק». אמר יצחק לפני הקדוש ברוך
הוא: רבנו של עולם, יחתן עשו. אמר לו: רשע הוא! אמר לו: «כל למד
צדק». אמר לו: «באריך נכוחות יעול». אמר לו: אם פן, «כל יראה פאות
ה'''».

R. Nahman b. Yitzchak derived the same lesson from here:
“And the one nation shall be stronger than the other nation”
(Genesis 25:23). R. Yitzchak also said: What is the meaning
of what is written, “Let favor be shown to the wicked, yet will
he not learn righteousness” (Isaiah 26:10)? Isaac said before
the Holy One, blessed be He: Master of the Universe, let mer-
cy be shown to Esau. He replied: He is wicked. He said to
Him: “He has not learned righteousness.” He replied: “In the
... land of uprightness

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

יבדאשט כהות

בראשית כה, כג. מגילה ו, א.

22 וכזוה קם

ראשי (רש"י) תושיב מיגדך קם זה נופל, וכן הוא אומר אמלאך
«הרגא איני יכא בלא רוד, אן דיגרי פרו מיאפד».

Rashi on Genesis 25:23:5 רש"י על בראשית כ"ה:כ"ג:ה'

מלאם יאמץ. לא ישוו בגדלה, קשז קם זה נופל, וכן הוא אומר אמלאך
התרחב (יחזקאל כ"ו), לא נתמלאה צור אלא מתרחבה של ירושלים:

מלאם יאמץ SHALL BE STRONGER THAN THE OTHER
RACE —They will never be equally great at the same time:
when one rises the other will fall. Thus it says, (Ezekiel 26:2)
“[Because Tyre (colonised by Esau) says about Jerusalem] I
shall be filled with her that is laid waste” — Tyre became full
(powerful) only through the ruin of Jerusalem (Megillah 6a).

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M.
Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's
commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public
Domain)

23 הרצוא בשעת ק"ש . . השוב דשמ"ע

דר אנגא, קראת שמע ו ברכת הויש, יעני «דעאי נשסטה», חרבת רצוא
אסט; עשקי כה אז פאיינ ברמי-חייזד («מער בראמדה») ו נור ר' בה דרון
זלרפ-האי עאלם צדור (אצילוט, Atzilus) מיכשנד, همانند تفילין دست
(תפילין, tefillin). דעאי שמונה עשרה, כה בא חמשים ו אהסטה אדא
מישוד, خودنفری (ביטול, bittul) ו שוב אסט («מער פרופרטה» אז
פאיינ!); و آشکارشدنی از نور بی-پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) را از
فراز مراتب تجلی به پایین می‌کشد, همانند تفילין سر.

יבדאשט כהות

ראה לקו"ת שה"ש מז, א. שער האמונה לאדה"א עז, ב.

24 שבדבור א' בלבד נתהוו שמים וארץ

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یבדאשטש דר פאיינ آمده אסט).

יבדאשט כהות

אבות ה, א.

25 בישתבח מלך יחיד חי העולמים

ישתבח (Yishtabach), כה פסוקי דזמרה ר' בה פאיינ מיגשנד, ה' ר' בא פאיינ
עבאר' וصف מיכנד: «פאדשאה... חיות עוالم» (דר متن אלתר רבה آمده
אסט: «פאדשאה, יגאנה, חיות עוالم»).

**Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Pesukei
Dezimra, Yishtabach** סידור אשכנז, ימי חול, תפילת שחרית, פסוקי
דזמרה, ישתבח

ישתבח שמך לעד מלכנו. האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ. כי
לך נאח ה' אלקינו ואלקי אבותינו. שיר ושבחה הלל וזמרה. עז
וממשלה. נצח גדלה וגבורה. תהלה ותפארת. קדשה ומלכות. ברכות
והודאות מעתה ועד-עולם. ברוך אמתה ה' אל מלך גדול בתשבחות. אל
ההודאות אדון הנפלאות הבוחר בשירי זמרה. מלך אל חי העולמים.

Praised be Your Name forever, our King, Almighty the great
and holy King in heaven and on earth. For to You it is fitting
[to offer] Adonoy, our G-d, and G-d of our fathers, song and
praise, glorification and hymns, [to proclaim Your] strength
and dominion, victory, grandeur, and might, praise and glo-
ry, holiness and sovereignty, blessings and thanksgivings,
from now and forever. Blessed are You, Adonoy, Almighty,
King [Who is] great in [our] praise Almighty, of [to Whom]

we offer our] thanksgiving, Master of [Whom we praise for
... His]
The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah
linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

26 ממנו ית'

در نسخه‌ای خطی، پس از «از او، متبارک باد»، واژه «bishvil» («برای»)
نیز افزوده شده است.
یادداشت کھوت
בבוך ביאור על התורה לכן אמור לבני קג, ב נוסף אח"כ תי: בשביל.

6 بند

27 ועד אין לו הפסק

ربى البعز بن يعقوب (רבי אליעזר בן יעקב) تعليم مى‌دهد که هرچا تورات
واژه نצח (netzach), סלה (selah) یا ועד (va'ed) را به کار می‌برد,
مقصود «بی‌وقفه، برای همیشه» است.

Eruvin 54a:14-15 עירובין נ"ד א:י"ד-ט"ו

תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב: כל מקום שנאמר "נצח" "סלה" "ועד"
— אין לו הפסק עולמית. נצח, דכתיב: "כי לא לעולם אריב ולא לנצח
אקצוף". סלה, דכתיב: "פאשר שמענו בן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר
אלקינו אלקים יבוננה עד עולם סלה". ועד, דכתיב: "ה' ימלוך לעולם
ועד".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

עירובין נד, א.

28 היש מספר לגדודיו

«آیا شمار سپاهیان او به عدد درمی‌آید؟» — سپاه فرشتگان از شمارش
بیرون است.

Job 25:3 איוב כ"ה:ג'

היש מספר לגדודיו ועלמי לא יקום אורה:

Is there any number of His armies? And upon whom doth
?not His light arise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

איוב כה, ג.

29 אלף אלפיו

در رؤیای دانیال، هزار هزار به ה' خدمت می‌کنند و ده‌هزارا ده‌هزار در
برابر او می‌ایستند.

Daniel 7:10 דניאל ז':י'

נהר דייגור נגד ונפק מוקדמוהי אלה אלפיו ושמיונה ורבו רבבו
קדמוהי יקומון דינא ותב וספריו פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thou-
sand thousands ministered unto him, And ten thousand
times ten thousand stood before him; The judgment was set,
And the books were opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

דניאל ז, י.

30 מספר גדוד אחד

תלמוד سخن دانیال و ایوب را با یکدیگر سازگار می‌کند: «هزار هزار» شمار

یک گروه از سپاهیان است، اما سپاهیان او بی‌شمارند.

Chagigah 13b:13 חגיגה י"ג ב:י"ג

תנא, רבי אמר משום אבא יוסי בן דוסאי: "אלף אלפיו ושמיונה"
— מספר גדוד אחד, "ולגדודיו אין מספר". ורבי ירמיה בר אבא אמר:
"אלף אלפיו ושמיונה", לנהר דיגור, שנאמר: "נהר דיגור נגד ונפק
מן קדמוהי אלה אלפיו ושמיונה ורבו רבבו קדמוהי יקומון".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

חגיגה יג, ב.

7 بند

31 למען שמו באהבה מלך

نخستین برکت شמונה‌عسره (شמונה עשרה, Shemoneh Esreh):
«به‌خاطر نام او، با عشق؛ پادشاه، یاور، نجات‌دهنده و سیر». این مامار
(maamar) کنار هم آمدن «نام» و «پادشاه» را چنین تفسیر می‌کند که
«پادشاه» مرتبه «نام» است.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Amidah,
Patriarchs 3 سידور اشכנז, ימי חול, תפילת שחרית, עמידה, אבות ג'

ברוך אתה ה' אלקינו ואלקי אבותינו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי
יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה
הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה:

Blessed contains eighteen expressions of praise which paral-
lel the Eighteen Benedictions. are You, Adonoy, our G-d, and
G-d of our fathers, G-d of Abraham, G-d of Isaac, and G-d of
Jacob, the Almighty, the Great, the Powerful, the Awesome,
most high Almighty, Who bestows beneficent kindness, Who
possesses everything, Who remembers the piety of the Patriarchs,
and Who brings a redeemer to their children's
children, for the sake of His Name, with love

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah
linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

32 ואהבת את ה'

فرمان عشق‌ورزیدن به ה', که در שמعه (Shema) آمده است؛ این عشق با
تأملی که در اینجا شرح داده شده برانگیخته می‌شود.

Deuteronomy 6:5 دברים ו':ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

دברים ו, ה.

33 שמע ישראל ה' אלהינו

نخستین آیه שמعه (Shema), که عبارت «نام چهارحرفی (ה', Havayah),
الکינו» در آن به‌صورت آشکارشدن نوری که همه‌ عوالم را فرا می‌گیرد
(סובב כל עלמין, sovev kol almin) در نوری که همه‌ عوالم را پر می‌کند
(ממלא כל עלמין, memalei kol almin) تبیین شده است.

Deuteronomy 6:4 دברים ו':ד'

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS
ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 אחת היא יונתי

«یکی است او، کبوتر من، کاملی من؛ یکی است او برای مادرش.» جماعت اسرائیل «یکی» خوانده می‌شود، زیرا یگانگی **ה'** را دریافت می‌کند.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט'

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא לילדמה ראיה בנות ויאשריה מלכות ופילגשים ויהללות:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

שה"ש ו, ט.

بند 8

35 אחת היא לאמה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

המשך הפסוק אחת היא יונתי.

36 אחת היא לאמה

ادامۀ عبارت «او یکی است، کبوتر من»: «او برای مادرش یگانه است». مامار این عبارت را چنین می‌خواند: ارادهٔ یگانهٔ روح برای پیوند یافتن با **ה'**.

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו:ט'

אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ברה היא לילדמה ראיה בנות ויאשריה מלכות ופילגשים ויהללות:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 בכה ארוץ גדוד

سرود سپاس داوود (דוד): «با تو از میان سپاهی می‌گذرم؛ به واسطۀ **ה'** من از دیواری می‌جهم» – به معنای ظاهری، با یاری **ה'** به سپاهی یورش می‌برد و از دیواری بالا می‌رود. مامار «בך» (bechah؛ «در تو») را به ذات **ה'** اشاره می‌داند: روح در اشتیاق به او از «سپاه» فرشتگان می‌گذرد و از «دیوار» نوره‌ای فراگیر می‌جهد.

II Samuel 22:30 שמואל ב כ"ב:ל'

כי בכה ארוץ גדוד באלקי אדלגישור:

For by Thee I run upon a troop; By my G-d do I scale a wall

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומו

رؤیای دانیال از فرشتگان بی‌شماری که **ה'** را خدمت می‌کنند؛ در اینجا آنان همان «سپاهی» هستند که روح از آن می‌گذرد.

Daniel 7:10 دניאל ז:י'

נהר דיינור נגד ונפק מן-קדמוהי אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומו דینא ותב וספרין פתיחו:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand

times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 ע"פ רב כח ולתבונתו אין מספר

این همان مامار دربارهٔ «در نیرو بزرگ است؛ فهم او بی‌شمار است» است که آلتز ربه در این‌جا به آن اشاره می‌کند. در آن‌جا ریشهٔ هر سپاه فرشتگان به شش صفت عاطفی Sefiros در Atzilus پیوند داده می‌شود.

یادداشت كهوت

סידור עם דא"ח ס, א ואילך. וראה בליקוט פי' לאגה"ק סי' כ בתחלתו.

40 רב כח לתבונתו אין מספר

«بزرگ است سرور ما و عظیم در قدرت؛ فهم او را پایانی نیست». آد مو"ر הזקן یادآور می‌شود که مامار دیگری دربارهٔ این آیه، ریشهٔ سپاه‌های فرشتگان را به عالم صدور (אצילות, Atzilus) بازمی‌گرداند.

Psalms 147:5 תהילים קמ"ז:ה'

גדול אדונינו ורב-כח לתבונתו אין מספר:

Great is our L-rd, and mighty in power; His understanding is infinite

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 بنות צעדה

در برکت یعقوب (יעקوب) به یوسف (یوسف): «دختران بر دیوار (shur, שור) گام نهاند». این عبارت نشان می‌دهد که **שור** به‌معنای «دیوار» است.

Genesis 49:22 בראשית מ"ט:כ"ב

בן פרת יוסף בן פרת עלי-עין בנות צעדה עלי-שור:

Joseph is a fruitful vine, A fruitful vine by a fountain; Its branches run over the wall

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

בראשית מט, כב.

42 אדון הנפלאות

دعای ییشع' **ה'** را «سرور شگفتی‌ها» می‌خواند؛ آد مو"ر הזקן به توضیح خود دربارهٔ این عبارت در جای دیگری اشاره می‌کند.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Pesukei Dezimra, Yishtabach سידור اشכנז, ימי חול, תפילת שחרית, פסוקי דזמרה, ישחבח

ישחבח שמך לעד מלכנו. האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ. כי לך נאח **ה'** אלקינו ואלקי אבותינו. שיר ושבתה הלל וזמרה. עז וממשלה. נצח גדלה וגבורה. תהלה ותפארת. קדשה ומלכות. ברכות והודאות מעתה ועד-עולם. ברוך אתה **ה'** אל מלך גדול בתשבות. אל ההודאות אדון הנפלאות הבוחר בשירי זמרה. מלך אל חי העולמים.

Praised be Your Name forever, our King, Almighty the great and holy King in heaven and on earth. For to You it is fitting [to offer] Adonoy, our G-d, and G-d of our fathers, song and praise, glorification and hymns, [to proclaim Your] strength and dominion, victory, grandeur, and might, praise and glory, holiness and sovereignty, blessings and thanksgivings, from now and forever. Blessed are You, Adonoy, Almighty, King [Who is] great in [our] praise Almighty, of [to Whom we offer our] thanksgiving, Master of [Whom we praise for ... His]

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

43 עשה פלא

«کیست مانند تو... که کارهای شگفت می‌کند؟» – «شگفتی‌ها» در برابر 'ی چیزی جز «عمل» نیستند.

Exodus 15:11 שמות ט"ו:יא

מי־כמִכָּה בְּאֵלֶם ה' מִי כְּמִכָּה נֶאֱדָר בְּקֹדֶשׁ נוֹרָא תְהִלַּת עֲשֵׂה פֶלֶא:

Who is like unto Thee, O L-RD, among the mighty? Who is like unto Thee, glorious in holiness, Fearful in praises, doing wonders?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 وادلگ شور . . وז"ש מי לי בשמים

تسماخ تسدک (צמח צדק) در آن‌جا به این بخش اشاره می‌کند و می‌نویسد که در مامار «Ki ka'asher hashamayim hachadashim» (که آن را در لکوتی تורה, Parshas Bereshit, نقل می‌کند)، «جهیدن از روی دیوار» با عبارت «در آسمان چه کسی را دارم؟» توضیح داده شده است.

یادداشت کھوت

באה"ת שה"ש כרך א ע' 107 מציין לכאן. ושם "ובד"ה כי כאשר השמים החדשים בלוק"ת פ' בראשית פ' מדלג שור היינו כמ"ש מי לי בשמים".

45 מי לי בשמים

آساف سرایندهٔ مزامیر به 'ی می‌گوید: «در آسمان چه کسی را دارم؟ و جز تو، در زمین چیزی نمی‌خواهم». مامار «آسمان» و «زمین» را نورهای فراگیر و نورهای درونی می‌خواند که روح از هر دو می‌گذرد.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־יִחַפְּצֵתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים עג, כה.

46 שו"ה אותם — ממש בעצמותך

تسماخ تسدک بر عبارت «از آن‌ها» تا «واقعاً در ذات خود تو» حاشیه‌ای دارد.

یادداشت کھوت

באה"ת כרך 1 תתרמה, א. יש הגה"ה לכאן.

بند 9

47 למהי אחד באחד

در بخشی از زوهار (זهر) دربارهٔ راز روز شبات (שבת, Shabbos), یگانگی پایین به یگانگی بالا می‌پیوندد، «تا با یگانه یکی شود».

Zohar II, 135a זח"ב קלה, א

یادداشت کھوت

זח"ב קלה, א.

48 אני ה' אלהיכם

آخرین آیهٔ שמע (Shema): «من نام چهارحرفی (ה', Havayah), ה' شما هستم.»

Numbers 15:41 במדבר ט"ו:מ"א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 10

49 ותורה اور

«زیرا فرمان (מצוה, mitzvah) چراغ است و تورات نور.» تورات نور است و מצוה ظرفی آن.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי יָר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light, And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי ו, כג.

50 אם ישים אליו לבو רוחו ونשמتهو אליו יאסה

در سخن البهو (الیهوا)، معنای سادهٔ آیه این است: اگر 'ی دل خود را متوجه انسان سازد و روح و نفیس او را به سوی خود بازگیرد، همهٔ بشر از میان می‌روند. حسدوت این آیه را چنین می‌خواند: هنگامی که انسان دل خود را متوجه 'ی می‌سازد (برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarus dilelata)), 'ی روح خود را به سوی او بازمی‌گیرد (برانگیختگی از بالا (אתערותא دلעילא, isarus dileila)).

Job 34:14 איוב ל"ד:י"ד

אם־יִשִּׁים אֱלֹוֹ לְבוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹוֹ יֵאָסֶה:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 11

51 בע"כ אתה חי

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

אבות ד, כב.

52 בע"כ אתה חי

«برخلاف خواست زندگی می‌کنی» — در این‌جا چنین خوانده می‌شود که روح، پس از اشتیاق صعودی (רצוא, ratzo), برای انجام فرمان‌ها (מצוות, mitzvos) به بدن بازمی‌گردد.

Pirkei Avot 4:22 משנה אבות ד:כ"ב

הוא הנה אומר, תילודים למות, ותמתים להחיות, ותחיים לדון. לידע להודיע ולהודע שהוא אל, הוא היוצר, הוא הבורא, הוא המבין, הוא הדין, הוא עד, הוא בעל דין, והוא עתיד לדון. ברוך הוא, שאין לסנוי לא עולה, ולא שקה, ולא משוא פנים, ולא מקח שחד, שהכל שלו. ודע שהכל לפי המשבון. ואל יבטיחה נצר שהשואל בית מנוס לה, שעל קרח אתה נוצר, ועל קרח אתה נולד, ועל קרח אתה חי, ועל קרח אתה מת, ועל קרח אתה עתיד למן ...

He used to say: the ones who were born are to die, and the ones who have died are to be brought to life, and the ones brought to life are to be judged; So that one may know, make known and have the knowledge that He is G-d, He is the designer, He is the creator, He is the discerner, He is the judge, He the witness, He the complainant, and that He will summon to judgment. Blessed be He, before Whom there is no ... iniquity, nor forgetting, nor

53 בכל לבבך

«בא تمامی دل خود و با تمامی جان خود» — به ترتیب ناظر به **רצוא** و **בזגש** (**שוב**, shov) خوانده می‌شود.

Deuteronomy 6:5 **דברים ו:ה'**

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 12

54 צורה בצורה החיים

آیچایل (**ابیایل**) داوود (דוד) را برکت می‌دهد و دعا می‌کند که جانش با **ה'** در «پیوند حیات» بسته باشد؛ در اینجا «پیوند» همان فرمان‌ها (**מצוות**, mitzvot) است که روح را می‌پوشاند.

I Samuel 25:29 **شموئیل א כ"ה:כ"ט**

וַיִּקָּם אָדָם לְרֹדֶפְךָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת-נַפְשְׁךָ וְהִיתָה נַפְשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בְּצִרוּר הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נַפְשׁ אֲיִכְיָה יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלֶעַ:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

شموئیل-א כה, כט.

55 צורה בצורה החיים

تلمود این آیه را دربارهٔ جان‌های صالحان به کار می‌برد؛ آنان زیر تختِ جلال ذخیره شده‌اند.

Shabbat 152b:6-7 **שבת קכ"ב ב:ו'-ז'**

אף הקדוש ברוך הוא, על גופן של צדיקים אומר: «**יבא שלום ונוחו על משקבותם**», ועל נשמתן הוא אומר: «**והיתה נפש אדוני צרוּרה בצרוּר החיים**». על גופן של רשעים הוא אומר: «**אין שלום אִמָּר ה' לרשעים**», ועל נשמתן הוא אומר: «**ואת נפש איכיה יקלענה בתוך כף הקלע**». **תנא, רבי אליעזר אומר:** נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד, שנאמר: «**והיתה נפש אדוני צרוּרה בצרוּר החיים**». ושל רשעים זוממות והולכות, [ומלאך אחד עומד בסוף ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

56 התורה . . שנק' מזון

תלמוד «**תכיהגא נאן**» (**ישעיהו 3:1**) را استادان تلمود تفسیر می‌کند؛ نمونه‌ای از اینکه تورات غذا نامیده می‌شود.

Chagigah 14a **חגיגה י"ד א**

Bereshit Rabbah 43:7 **בראשית רבה מ"ג:ז'**

ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ ממי קנא? רבי אבא בשם רב כהנא ור' יצחק רבי אבא אמר: כאינש דאמר: פלן, עינוהי יאי, שעריה יאי. אמר רבי יצחק: היה מקבל את העוברים ואת השבים, ומשהיו אוכלים ושותין היה אומר להן: ברכו! והן אומרים לו: מה נאמר? והוא אומר להם: אמרו, ברוך אל עולם שאכלנו משלו! אמר לו הקב"ה: אני, לא היה שמי ניכר לבריותי, והכרת אותי בבריותי,

מעלה אני עליך כאילו אתה שותף עמי בברייתו של עולם, ה"ד (בראשית יד): קונה שמים וארץ:

He blessed him, and he said: Blessed is Abram to G-d, the “Most High, Maker of heavens and earth” (Genesis 14:19). “He blessed him, and he said: Blessed is Abram to G-d, the Most High, Acquirer of heavens and earth” – from whom did He acquire them? Rabbi Abba in the name of Rav Kahana and Rabbi Yitzhak, Rabbi Abba said: It is like a person who says: The eyes of so-and-so are fair, his hair is fair. does not refer to acquisition, but to one’s fixing and perfecting some- ... thing that

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت کھوت

ראה חגיגה יד, א. ב"ר מג, ז.

57 עוטה اور כשלמה

سرایندۀ مزمور **ה'** را می‌ستایند، که «نور را همچون جامه‌ای [بر خویش] می‌پوشد»؛ در اینجا نور همان تورات است و از این‌رو جامه به‌شمار می‌آید.

Psalms 104:2 **תהילים ק"ד:ב'**

עֹטֶה-אֹר כְּשֵׁלֻמָּה נוֹטָה שָׁמַיִם כִּפְרִיעָה:

Who coverest Thyself with light as with a garment, who stretchest out the heavens like a curtain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהילים קד, ב.

58 ע"פ כי ביום הזה יכפר

در آن maamar, تورات «جامه» ویژهٔ خود **ה'** است («جامه‌اش سفید چون برف»): اندیشه و گفتار جامه‌های نفس‌اند؛ از این‌رو، کسی که اندیشه و گفتارش را با تورات می‌پوشاند، جامهٔ **ה'** را بر تن دارد، همچون دو نفری که زیر یک ردای دعا (**טלית**, tallis) پناه گرفته‌اند. در این صفحه، عبارت «این است راه تورات... خوشا به حال تو در این جهان» با لظی توضیح داده می‌شود که از بالا بر کسی قرار می‌گیرد که فروتن و دارای خودنهی‌گری است.

یادداشت کھوت

לקו"ת אחרי כז, ג.

59 כי ביום הזה יכפר

«زیرا در این روز او برای شما کفاره خواهد کرد»؛ آیه‌ای که گفتار دیگری از آلتر ربه (**אדמו"ר הזקן**) بر آن بنا شده است.

Leviticus 16:30 **ויקרא ט"ז:ל'**

כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵּר עֲלֵיכֶם לְשָׁחַר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:

For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 כך היא דרכה של תורה כו' אשריך וטוב לך

«این است راه تورات... خوشا به حال شما در این جهان, و در جهان آینده برای شما نیکوست.»

Pirkei Avot 6:4 **משנה אבות ו:ד'**

כך היא דרךך של תורה, פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תתנה, ובתורה אתה עמל, אם אתה עשה כן, (תהלים קכח) אשריך וטוב לך. אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא:

נסמן לעיל א, ב.

65 כרעא דאבוה

تلمود وارث را «پای پدرش» می‌خواند: سرچشمه این گفته که پسر پای پدر خویش است.

Eruvin 70b:2-3 עירובין ע' ב:ב-ג'

או דלמא: יורש כרעיה דאבוה הוא? אמר לקה: אמי אומר מבטל, והני דבי שמואל תנו אין מבטל. איתיביה: זה הקלל, כל שמוטר למקצת שבת — הותר לקל השבת, וכל שנאסר למקצת שבת — נאסר לקל השבת חוץ ממבטל רשות.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

66 אם תשיב משבת רגלך

דעות اشעيا (ישעיהו) به گرامی‌داشت روز شبات (שבת, Shabbos): «اگر به سبب شبات پای خویش را بازداري» — یعنی، به روشنی، در آن روز از دنبال کردن خواسته‌های خود بازمانی؛ در اینجا شبات با «پا» پیوند می‌یابد.

Isaiah 58:13 ישעיהו נ"ח:י"ג

אם-תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבודו מעשות דרךך ממצוא חפצך ודבר דבר:

If thou turn away thy foot because of the sabbath, From pursuing thy business on My holy day; And call the sabbath a de-light, And the holy of the L-RD honourable; And shalt honour it, not doing thy wonted ways, Nor pursuing thy business, nor speaking thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע'י נח, יג.

67 דארץ . . גרגיר חردל . . לגבי השמים

توراه خاییم (تורה حיים) اثر میتلر ربه (ادمو"ר האמצעי) مقایسه زمین با دانه خردل در برابر آسمان‌ها را بررسی می‌کند؛ این یادداشت برای بررسی موازی این تمثیل در بند ۱۲ به آن‌جا ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה תו"ח בראשית נא, ד ובהנסמן במ"מ שם.

68 הג' יו"ט נק' ג' רגלים

در آن‌جا، نفوس اسرائیل که «فرزندان» (banim, בניים) نامیده می‌شوند، «سازندگان» (bonim, بונים) می‌شوند؛ همچون پاهایی که سر را از پایین به بالا و از بالا به پایین حمل می‌کنند و تورات شفاهی (فرمانروایی (ملכות, Malchus), «عروس») را به تورات کتبی (حکمت (חכמה, Chochmah), «داماد») بالا می‌برند.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת להאריז"ל ס"פ משפטים, לקו"ת פ' ברכה צד, ג. ד"ה נחמו נחמו תרכ"ו.

69 ג' רגלים

«سه عید زیارت (רגלים, regalim: لفظاً «پاها») را در سال برای من جشن بگیر» — عیدها «پاها» نامیده می‌شوند.

Exodus 23:14 שמות כ"ג:י"ד

שלוש רגלים תחג לי בשנה:

Three times thou shalt keep a feast unto Me in the year

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Such is the way [of a life] of Torah: you shall eat bread with salt, and rationed water shall you drink; you shall sleep on the ground, your life will be one of privation, and in Torah shall you labor. If you do this, "Happy shall you be and it shall be good for you" (Psalms 128:2): "Happy shall you be" in this world, "and it shall be good for you" in the world to come.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

61 ע"פ וראיתם אותו וזכרתם

در آن maamar دربارهٔ ציצית, فرمان‌های عملی مرتبهٔ نور فراگیر (مکيف, makif) و «جامه» (لبוש, levush) هستند. آنها «فرمان‌های نام چهارحرفی (ה', Havayah)» نامیده می‌شوند، زیرا برخلاف عشق و هیبت (אהבה و יראה, ahavah veyirah), جزئی از وجود خود شخص نمی‌شوند؛ از راه آنها حتی عشق و هیبت شخص نیز بالا برده می‌شود تا در نور فراگیر گنجانده شود.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת שלח מד, ב.

62 וראיתם אותו וזכרתם

فرمان رشته‌های آیینی (ציצית, tzitzis), «و آن را خواهید دید و به یاد خواهید آورد», موضوع گفتار دیگری است که اینجا به آن استناد شده است.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וקנה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את-כל-מצות ה' ועשיתם אתם ולא-תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר-אתם זנים אחריהם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 13

63 השמים כסאי

«آسمان‌ها تخت من‌اند و زمین زیرپایی من است»؛ این آیه که در کانون مقاله عرفانی پیشین (ماמר, maamar) قرار داشت، در اینجا برحسب حرکت بازگشت و شتاب به‌سوی بالا (שוב و רצוא, shov and ratzo) خوانده می‌شود.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כה אמר ה' השמים כסאי והארץ תדם רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מגורתי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע'י סו, א.

64 ברא כרעא דאבוה

در مقالهٔ پیشین، جماعت اسرائیل «پای» ה' («پسر, پای پدر خویش است») نامیده می‌شود: پاها سر را به جایی که می‌خواهد برود حمل می‌کنند، و در نور بازگشتی که از پایین صعود می‌کند، پایین‌ترین مرتبه به بالاترین بدل می‌شود؛ «پایانشان در آغازشان فرو رفته است».

یادداشت کھوت

بند 14

70 ואתה קדוש

سرایندهٔ مزامیر، در حالی که از شدت اندوه فریاد برمی‌آورد، به یاد می‌آورد: «و تو، ای قدوس، بر ستایش‌های اسرائیل نشسته‌ای (יושב, yoshev; به معنای تحت اللفظی «نشستن».) ما **מר** «نشستن» را به منزلهٔ نزول **ה'** می‌خواند؛ نزولی که ستایش‌های اسرائیل آن را به پایین می‌کشاند.

Psalms 22:4 תהילים כ"ב:ד'

ואתה קדוש יושב תהלות ישׂראל:

Yet Thou art holy, O Thou that art enthroned upon the praises of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים כב, ד.

71 שהקב"ה יושב ועוסק בתורה

تلمود سه ساعت نخست روز **ה'** را چنین توصیف می‌کند: قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) می‌نشیند و خود را به تورات مشغول می‌سازد.

Avodah Zarah 3b:7 עבודה זרה ג' ב:ד'

איני? וְהָאֱמֶר רַב הַהוּא אֲמַר רַב: שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת הָיוּ הַיּוֹם, שְׁלֹשׁ הָרָאשׁוֹנוֹת — הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, שְׁנֵי — יוֹשֵׁב וְדָן אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוֹל, כִּיּוֹן שְׂרֹאָה שְׁנֵיתַיִיב עוֹלָם כְּלִיָּה — עוֹמֵד מִכְסָּא הַדִּין יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ע"ז ג, ב.

بند 15

72 שנק' התפלה סולם

زوهار (זהר) – که یادداشت کھوت، همراه با تیکونی زوهار 45، به آن استناد می‌کند – نردبان یعقوب را به دعا تفسیر می‌کند.

Tikkunei Zohar, Tikkun 45 תקוני'ז תיקון מה

Zohar I, 266b זח"א רסו, ב

یادداشت کھوت

ת"ז תי' מה, וראה זח"א רסו, ב. זח"ג שו, ב. ראה באוה"ת ויצא כרך ה תתמ, ב ואילך. וראה לקמן פח, א.

73 סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

رؤیای یعقوب (יעקب) در راه حران: «نردبانی بر زمین برپا بود و سر آن به آسمان می‌رسید»؛ این عبارت در زوهار (זהר) به دعا تفسیر شده است.

Genesis 28:12 בראשית כ"ח:י"ב

וַיַּחְלֵם וַהֲגֵה סֹלֶם מִצֵּב אֶרֶצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיִמָה וַהֲגֵה מִלְאכֵי אֱלֹקִים עֲלִים וַיֵּרְדִּים בּוֹ:

And he dreamed, and behold a ladder set up on the earth, and the top of it reached to heaven; and behold the angels of G-d ascending and descending on it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 لحد מ"ד דארץ קדמה

بیت هیل (بیت הלל) معتقدند که زمین نخست آفریده شد و سپس آسمان‌ها؛ این نظر بر عبارت «در روزی که نام چهارحرفی (ה', Havayah)

و نام **אלקים** (אלקים, Elokim) زمین و آسمان را ساخت «استوار است.

Chagigah 12a חגיגה י"ב א

یادداشت کھوت

חגיגה יב, א.

75 אם ישים אליו לבו

برانگیختگی از پایین (**אתערותא דלתתא, isarusa dilesata**) («اگر دلش را متوجه او سازد») پیش از برانگیختگی از بالا (**אתערותא دلעילא, isarusa dileila**) («روحش را... نزد خود گرد می‌آورد») می‌آید.

Job 34:14 איוב ל"ד:י"ד

אם-ישים אֵלָיו לְבוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו וְאָסַף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 16

76 ואשים דברי בפך

«سخناتم را در دهانت نهاده‌ام و تو را در سایهٔ دستم پوشانده‌ام، تا آسمان‌ها را بنشانم و زمین را بنیاد نهم.» این آیه را چنین می‌فهمند که تورات (**תורה, Torah**) و فرمان‌ها (**מצוות, mitzvos**) آسمان و زمین را برپا می‌کنند.

Isaiah 51:16 ישעיהו נ"א:ט"ז

וְאֲשֶׁם דְּבָרִי בִּפִּי וּבְצֶל יָדִי כְּסִיתִיהָ לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי-אַתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ישע'י נא, טז.

77 הארץ הדום רגלי

«زمین زیرپایی من است» – یعنی فرمان‌های عملی (**מצוות**) که همچون زیرپایی موجب بالارفتن می‌شوند.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֶדֶם רַגְלִי אֵינִי בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 צדקה תרומם גוי

مَثَلُ شُلُومو (שלמה), در معنای ظاهری، چنین است: «عدالت (צדקה, tzedakah) ملتی را سرافراز می‌کند.» این گفتار (**مآמר, maamar**), **צדקה** را به معنای صدقه می‌گیرد؛ میتزوه‌ای عملی (**מצוה, mitzvah**) که انسان را بالا می‌برد – «زمین» نهفته در میان میتزوه‌ها.

Proverbs 14:34 משלי י"ד:ל"ד

צְדָקָה תְּרֹמֵם-גּוֹי וְחַסְדַּת לְאֻמִּים חֲשֵׁאת:

Righteousness exalteth a nation; But sin is a reproach to any people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت
משלי יד, לד.

79 מזוזה מימין

תלמוד חכם מיכנדה כה צרא חנוכה (Chanukah) را در سمت چپ درگاه بگذارند تا مزوزه (מזוזה, mezuzah) طوماری مقدس که بر چارچوب در نصب می‌شود) در سمت راست باشد؛ آلتَر رَبه (אדמו"ר הזקן) به بحث خود دربارهٔ این گفته ارجاع می‌دهد.

Shabbat 22a:2 שבת כ"ב א:ב'

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בשפת הסמוך לפתח. והיכא מנח לקה? רב אחא בריה דרבא אמר: מימין רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

80 ע"פ הזהר פרשה שופטים

این یادداشت محل شرح گفتهٔ زوهار دربارهٔ «گواه بودن آسمان و زمین» را که در متن آمده است مشخص می‌کند: در شرح‌های میتلر ربه (אדמו"ר האמצעי) بر زوهار.

یادداشت كهوت

[זח"ג, ערה, א] ביאה"ז לאדה"א קבא, ד. אוה"ת שופטים ע' תתמו.

81 שמים וארץ אינון סהדין

زوهار (Zohar, זוהר) در پاراشاس شופטים (פרשת שופטים, Parshas Shoftim), دربارهٔ آسمان و زمین که گواهان‌اند؛ آلتَر رَبه (אדמו"ר הזקן) به شرح خود بر آن ارجاع می‌دهد.

Zohar, Shoftim 3:11–4:20 ספר הזהר, שופטים ג:י"א-ד:כ'

82 החושך יכסה ארץ

عبارت اینجا از Isaiah 60:2 نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Isaiah 60:2 ישעיהו ס:ב'

כִּי־הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶה־אֶרֶץ וְעָרָקֵל לְאֻמִּים וְעֲלִיף יִרְחַח ה' וַיְכַבְּדוּ עֲלִיף יִרְאָה:

For, behold, darkness shall cover the earth, And gross darkness the peoples; But upon thee the L-RD will arise, And His glory shall be seen upon thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישע'י ס, ב.

بند 17

83 הנני עושה חדשה

«اینک، من چیزی نو پدید می‌آورم؛ اکنون سر برخواهد آورد.»

Isaiah 43:19 ישעיהו מ"ג:י"ט

הֲנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה עִתָּה תִצְמַח הָלֹא תִדְעוּהָ אֲף אֲשִׁים בְּמִדְבַּר דָּרֶךְ בִּישְׁמוֹן נְהָרוֹת:

Behold, I will do a new thing; Now shall it spring forth; shall ye not know it? I will even make a way in the wilderness, And rivers in the desert

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 חדשה בארץ

ارميا (یرمיהו)، در تسلی اسرائیل، می‌گوید: «زیرا ه' در زمین چیزی نو آفریده است.» نقل قول آلتَر ربه (אדמו"ר הזקן) این عبارت را با عبارت

| اشع'يا (ישعיהו) درهم می‌آمیزد.

Jeremiah 31:22 یرمיהו ל"א:כ"ב

עַד־מָתַי תִּתְחַמְקִין הַבַּת הַשׁוֹבֶכֶה כִּי־בָרָא ה' חֲדָשָׁה בְּאֶרֶץ נְקִיָּה תִסְבֵּב בְּבָר:

How long wilt thou turn away coyly, O thou backsliding daughter? For the L-RD hath created a new thing in the earth: A woman shall court a man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 החושך יכסה ארץ

«زیرا اینک، تاریکی زمین را می‌پوشاند» — وضعیت کنونی اختفا که اشتیاق صعود روح (رצוא, ratzo) از آن سر برمی‌زند.

Isaiah 60:2 ישעיהו ס:ב'

כִּי־הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶה־אֶרֶץ וְעָרָקֵל לְאֻמִּים וְעֲלִיף יִרְחַח ה' וַיְכַבְּדוּ עֲלִיף יִרְאָה:

For, behold, darkness shall cover the earth, And gross darkness the peoples; But upon thee the L-RD will arise, And His glory shall be seen upon thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 רוממות אל בגרונם

ستایش‌های آیات سرود (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimra) که به «شمشیری دولبه» بدل می‌شوند.

Psalms 149:6 תהילים קמ"ט:ו

רוממות אל בגרונם ותרב פיות בידם:

Let the high praises of G-d be in their mouth, And a two-edged sword in their hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 לעשות נקמה בגוים

«برای گرفتن انتقام از ملت‌ها» — که در اینجا به نفس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) و بدن اشاره دارد.

Psalms 149:7 תהילים קמ"ט:ז

לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכָחוֹת בְּלְאֻמִּים:

To execute vengeance upon the nations, And chastisements upon the peoples

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 אלביש שמים קדרות

«آسمان‌ها را به سیاهی می‌پوشانم» — پوسته‌ها (קליפות, kelipos) به‌منزلهٔ جامه‌هایی که پنهان می‌کنند.

Isaiah 50:3 ישעיהו נ:ג'

אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשָׁק אֲשִׁים כְּסוֹתָם:

I clothe the heavens with blackness, And I make sackcloth their covering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

ישע'י, נ, ג.

بند 18

89 השמרו לכם

از بند دوم شمعاع: «مبادا دل‌تان فریفته شود، منحرف شوید، معبودان

دیگری را بپرستید و در برابرشان سجده کنید.»

Deuteronomy 11:16 דברים י"א:ט"ז

השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלקים אחרים והשתחיתם להם:

Take heed to yourselves, lest your heart be deceived, and ye turn aside, and serve other gods, and worship them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

דברים יא, טז.

90 בכריעה בברוך

کسی که نماز می‌گزارد، هنگام «مبارک» خم می‌شود و هنگام چهارحرفی (ה', Havayah) راست می‌ایستد.

Berakhot 12a:24-26 ברכות י"ב א:כ"ד-כ"ו

ואמר רבה בר חנינא [סבא] משמיה דרב: המתפלל, קשהוא כורע כורע בברוך, וכשהוא זוקף — זוקף בשם אומר שמואל: מאי טעמא דרב — דכתיב: "ה' זוקף כפופים". מתיב: "מפני שמי נחת הוא".

Rabbah b. Hinnana [the Elder] also said in the name of Rab : When one prays [the Tefillah] and has to bow, he should bow at the word "Blessed" ; and when returning to the erect position, he should do so on mentioning the Divine Name. Samuel asked : What is Rab's reason ? Because it is written, "The L-rd raiseth up them that are bowed down" (ibid, cxlvi. 8). Against this is quoted, "And from before My name he is !afraid" (Mal. ii. 5)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

91 את זלעז"ז

«نام اלקים (אלקים, Elokim) این یکی را در برابر آن یکی قرار داد» — قداست و ضد آن با یکدیگر متناظرند؛ ازاین‌رو خم‌شدن در هر دو مورد اثر دارد.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז':י"ד

ביום טובה הנה בטוב וכיום רעה גם את־זה לעמית־ה עשה האלקים על־דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 19

92 ישראל שבחוץ לארץ

ربی يشماعیل (ישמעאל): یهودیانی که بیرون از سرزمین در ضیافت یک غیریهودی شرکت می‌کنند، همچون بت‌پرستان‌اند، هرچند «در پاکی» و بدون قصد.

Avodah Zarah 8a:17 عبودה זרה ח' א:י"ז

תנא, רבי ישמעאל אומר: ישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בטירה הו, כיצד? גוי שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אף על פי שאוכלין משלחו ושותין משלחו, ושמש שלחו עומד לפניהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחתי מתים, שנאמר: "וקרא לך ואכלת מזבחתי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ע"ז ח, א. ראה לקו"ת ש"ש סד, ב. יוהכ"פ סח, ב. סה"מ תרל"ב כרך ב ע' שעה.

93 ארץ שרצתה

«چرا آن را زمین (ארץ, eretz) نامیده‌اند؟ زیرا برای انجام خواست آفریننده‌اش شتافت» — «زمین» اعلی همان اراده' ه' است.

Bereshit Rabbah 5:8 בראשית רבה ה':ח

ויקרא אלקים ליבשה ארץ - למח נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה רבי נתן בשם ר' אחא ור' ברכיה בשם רבי יצחק אמר אני אל שדי אני שאמרתי לשמים וארץ די שאלמלא כן היו מותחים והולכין עד עכשיו ולמקוה המים קרא ימים א"ר יוסי ב"ר חלפתא והלא ים אחד הוא ומה ת"ל ימים אלא אינו דומה טעם דג העולה מעכו לעולה מצידון ולעולה מאספמיא:

G-d called the dry land Earth, and the gathering of the waters He called Seas, and G-d saw that it was good" (Genesis 1:10). "G-d called the dry land Earth [eretz]." Why was it called eretz? It is because it hastened [ratzeta] to perform the will of its Maker. Rabbi Natan in the name of Rabbi Aha, and Rabbi Berekhya in the name of Rabbi Yitzhak said: "I am G-d Almighty [shadai]" (Genesis 17:1) — I am the One who ... [she] said to the heavens and the earth: Enough [dai]

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

بند 20

94 ועצר את השמים

پیامد «سجده کردن در برابر معبودان دیگر»: آسمان‌ها بسته می‌شوند و بارانی نمی‌بارد—یعنی هیچ بازگشت (שוב, shov) از بالا نیست.

Deuteronomy 11:17 دברים י"א:י"ז

ותרה ארצה בקם ועצר את־השמים ולא־יהיה מטר והאדמה לא תמן את־יבולה ואבדתם מתרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם:

and the anger of the L-RD be kindled against you, and He shut up the heaven, so that there shall be no rain, and the ground shall not yield her fruit; and ye perish quickly from off the good land which the L-RD giveth you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

دברים יא, יז.

95 אם ישים אליו לבו

برانگیختگی از پایین که پاسخ را از بالا به پایین می‌کشان.

Job 34:14 איוב ל"ד:י"ד

אם־ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו ואסח:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 ולעבדו בכל לבבכם

«نام چهارحرفی (ה', Havayah) را دوست بداری و با تمام دل خود به او خدمت کنی» — حرکت اشتقاق آمیز (רצוא, ratzo) «زمین».

Deuteronomy 11:13 דברים י"א:י"ג

והיה אם־שמעו תשמעו אלי־מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את־ה' אלקיכם ולעבדו בכל־לבבכם ובכל־נפשכם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and with all your soul,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 ונתתי מטר ארצכם

«בארן סרזמיתן را در فصلش خواهم داد» — بازگشتِ شوب که پاسخِ رضوا است.

Deuteronomy 11:14 דברים י"א:יד

וְנָתַתִּי מִטְר־אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרָה וּמִלְקוֹשׁ וְאִסְכַּפְתָּ דָגָנְךָ וְתִירִשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ: that I will give the rain of your land in its season, the former rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn, and thy wine, and thine oil.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 ואת רוח הטומאה

«و روح ناپاکی را از زمین برخوهم گرفت» — در آینده دیگر پوسته (קליפה, kelipah) وجود نخواهد داشت.

Zechariah 13:2 זכריה י"ג:ב

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמַר ה' צְבָאוֹת אֶכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעִצְבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

זכרי' יג, ב.

99 ולא יכנה עוד מוריך

«آموزگارَت دیگر پنهان نخواهد بود و چشمانت آموزگارَت را خواهند دید» — ظهورِ آشکار در آینده.

Isaiah 30:20 ישעיהו ל':כ

וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָיִי לֶחֶם צָר וּמִיָּם לֶחֶם וְלֹא־יִכְנֶנֶה עוֹד מוֹרִיךְ וְהָיָה עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת־מוֹרִיךְ:

And though the L-rd give you sparing bread and scant water, Yet shall not thy Teacher hide Himself any more, But thine eyes shall see thy Teacher

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

ישע'י, ל, ב.

100 כי ההרים ימוש

«زیرا کوه‌ها از جای خود دور شوند و تپه‌ها جابه‌جا گردند، اما مهر من از تو دور نخواهد شد.» در اینجا چنین خوانده می‌شود که **رضوا** («کوه») دیگر ضرورتی نخواهد داشت.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י

כִּי הַהָרִים יִמוּשׁוּ וְהַתְּבִעוֹת תִּמְוָסֶינָה וְחֻסְדִּי מֵאֵמֶתֶךָ לֹא־יִמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּשׁ אֲמַר מִן־חֲמֶמְךָ ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ישע'י, נד, י.

101 לא כאברהם שקראו הר

تلمود میان پدران (**آבות**, AVOS) تفاوت می‌گذارد: ابراهیم (**آברהם**) محل معبد را «کوه» نامید، اسحاق (**יצחק**) آن را «دشت» خواند و یعقوب (**יעקب**) «خانه».

Pesachim 88a:4 פסחים פ"ח א:ד'

אֵלֶּא, לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁכָּתוּב בּוֹ "הָר", שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהָר ה' יִרְאֶה", וְלֹא כְּיִצְחָק שֶׁכָּתוּב בּוֹ "שְׂדֵה", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׂוּחַ בְּשָׂדֵה", אֵלֶּא כְּיַעֲקֹב שֶׁקָּרָא "בֵּית", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵלִי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

פסחים פח, א.

102 עין בעין יראו

«زیرا چشم در برابر چشم خواهند دید، هنگامی که نام چهارحرفی (ה', Havayah) به صهیون بازگردد» — آشکارگی در پایین، همانند بالا.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב:ח

קול צפיד נשאו קול יחדו ורינו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה

«آنچه من می‌کنم» — آلتَر רבי (אדמו"ר הזקן) בר «מן» تأکید می‌کند: برانگیختگی‌ای که تنها از بالا است.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עמדים לפני נאם־ה' כי יעמד ורעכם ושמכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104 ביום עשות ה' אלקים

«در روزی که ה', نام אלקים (אלקים, Elokim), زمین و آسمان را آفرید» — آفرینش کنونی, به‌واسطه אלקים, با زمین در آغاز.

Genesis 2:4 בראשית ב:ד'

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמם:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

בראשית ב, ד.

105 בראשית ברא אלקים

جهان به‌واسطه نام אלקים آفریده شد؛ نام انقباض.

Genesis 1:1 בראשית א:א'

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

110 ור"ל שרו"ש זה

در آنجا نفس حیات در قلب به صورت **رצוא** و **שוב** می‌تید: به سوی سرچشمه خود عقب می‌نشیند و برای حیات بخشیدن به اندام‌ها گسترده می‌شود؛ و همین‌طور در بالا، نیروی حیات الهی در همه آفریده‌ها جریان می‌یابد و باز می‌گردد، و این همان «رسیدن و نرسیدن» در **عץ حיים** (**عץ حיים**) است. به این ترتیب، **ה'** «هر روز، پیوسته، کار آفرینش را نو می‌کند»: در هر لحظه نیروی حیات عقب می‌نشیند و حیات تازه از سرچشمه آن جریان می‌یابد. این بند به این **מָאמר**, Ki ka'asher hashamayim hachadashim، باز می‌گردد.

یادداشت کیهوت

ראה לקו"ת פ' חקת סה, א.

111 רצוא ושוב

«و موجودات زنده (حיות, chayos) می‌دوبند و باز می‌گشتند» — حرکت دوبند و بازگشت (**רצוא وשוב**, ratzo and shov) موجودات آفریده‌شده؛ در اینجا این حرکت با تپش درون جریان الهی مقایسه می‌شود.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א':י"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הבהץ:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 ועמ"ש במ"א ע"פ ויקחו לי תרומה

این یادداشت جایگاه گفتار «و برای من هدیه‌ای بگیر» را مشخص می‌کند؛ همان گفتاری که آلتز ربه (Alter Rebbe, **אדמו"ר הזקן**) در اینجا به آن اشاره می‌کند: این گفتار در **אור התורה** (**אור התורה**) از پاراشای **תרומה** آمده است.

یادداشت کیهوت

ראה אורה"ת תרומה ע' א' שסח ואילך.

113 ויקחו לי תרומה

«و برای من پیشکشی برگیرند» — آیه‌ای از گفتار دیگری که آلتز ربه (**אדמו"ר הזקן**) در آن به این موضوع می‌پردازد.

Exodus 25:2 שמות כ"ה:ב'

דבר אל-בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי:

Speak unto the children of Israel, that they take for Me an' offering; of every man whose heart maketh him willing ye shall take My offering.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 קול דודי דופק

عرويس غزل غزلها، در خواب، می‌شنود: «صدای محبوبم بر در می‌کوبد». واژه «کوبیدن» (**دوفک**, dofek) همچنین به معنای «نبض‌زدن» است، مانند تپش قلب.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב'

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתח-לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא-טל קנוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

In the beginning G-d created the heaven and the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21

106 ביום עשות ה' אלקים

«در روزی که **ה'** **אלקים** آفرید» — این عبارت را ناظر به اتحاد دو نام بخوانید.

Genesis 2:4 בראשית ב':ד'

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 ויצא כברק חצו

זכריا (זכריה) پیش‌گویی می‌کند که **ה'** در نبرد بر فراز قوم خود ظاهر می‌شود: «و تیرش همچون برق بیرون خواهد رفت». در اینجا، مقصود جلوه‌ای است که از بالا به پایین برق‌آسا آشکار می‌شود.

Zechariah 9:14 זכריה ט':י"ד

וה' עליהם יראה ויצא כברק חצו ואד-ני ה' בשופר יתקע והלך בסערת תימן:

And the L-RD shall be seen over them, And His arrow shall go forth as the lightning; And the L-rd GOD will blow the horn, And will go with whirlwinds of the south.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22

108 אשר אני עושה

«آسمان‌های جدید و زمین جدیدی که من می‌آفرینم» — هر دو را تنها **ה'** می‌آفریند؛ و این پرسش را پیش می‌آورد که «زمین» (گرایش صعودی [**רצוא**, ratzo]) چگونه مصداق می‌یابد.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאמתי: כן יעמד ורעכם ושמכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23

109 הוא ממש בדפיקו دلבא

در آنجا **רצוא** و **שוב** در تپش ریشه دارند: ضربان قلب (که همان تنفس است) و نبض دست، عقب‌نشینی و گسترش پیوسته نیروی حیات را نشان می‌دهند؛ و در بالا، خدمت لایوان در حمل میشکان (**משכן**, Mishkan؛ خیمه اجتماع) از «تپش برین» سرچشمه می‌گیرد؛ واژه pakad (**פקד**) در **פקודי** از همان حروف **dofek** (**دوفک**) ساخته شده است. توضیح آنجا (7d) می‌افزاید که تپش قلب از بُعد درونی حکمت (**חכמה**, Chochmah) نیرو می‌گیرد و نبض دست از بُعد بیرونی آن؛ همچنین، تپش قلب در خدمت الهی، **رצוא** و **שוב**، از بالا «صدای محبوبم می‌کوبد» را به پایین می‌کشد.

یادداشت کیهوت

נתבאר בלקו"ת פ' פקודי ה', ד ואילך ובביאור שם ז, ד ובכ"מ.

115 ונק' זה בע"ה

דר אנא, چهل و دو سفر در بیابان دو مرحله داشتند: حرکت و اردو زدن, صعود و فرود آوردن; زیرا نوری که از سرچشمه‌ای چنان بلندمرتبه چون آدم آغازین (آدم قدمون, Adam Kadmon) کشیده می‌شود, تنها به صورت «رسیدن و ترسیدن» می‌تواند وارد عوالم شود: همین که می‌رسد, هیچ ظرفی توان گنجاندنش را ندارد و عقب می‌نشیند; سپس دوباره می‌رسد. این همان «موجودات زنده (חיות, chayos) می‌شتابند و بازمی‌گردند» نیز هست.

یادداشت کیهوت

שער מטי ולא מטי. וראה לקו"ת פ' מסעי צה, ג. סה"מ תרס"ו ע' מג ואילך.

116 מטי ולא מטי

دروازه ۷ از עץ חיים. «Sha'ar Mati VeLo Mati», نوری را توصیف می‌کند که به درون ظرف می‌رسد و سپس بازپس می‌رود, زیرا ظرف تاب آن را ندارد.

Sefer Etz Chaim 7:1-3 עץ חיים ז':א-ג'

שער השביעי שער מטי ולא מטי ובו ה' פרקים: כבר בארנו באורך בכ"מ כי האצילות העליון התחיל להיות עקודים נקודים ברודים ועתה נחזור לבאר הענין באורך ונבאר מציאות העקודים מה ענינם: הנה קודם מציאות העקודים לא היה האור העליון יכול להתלבש בשום כלי כי לא היה יכולת בכלים לסובלו ושם היה האור בלתי מתלבש בכלי עד שהגיע התפשטות האור הגדול ההוא אל בחי' העקודים ושם נעשה מציאות כלי א' אל האור הגדול ההוא ואז התחיל האצילות להיות בו איזה מציאות הגבלת האור מה שלא היה יכול להיות הדבר עד עתה. ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

117 כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کیهوت

ואתחנן ד, כד.

118 כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא

موسی (مשה) اسرائیل را از ساختن تمثال‌ها برحذر می‌دارد: «زیرا ه' شما آتشی همه‌سوز است, ه' ی غیور.» این گفتار حسیدی (ماמר, maamar) تصویر آتش را برای جریان الهی به کار می‌گیرد; جریانی که زبانه می‌کشد و عقب می‌نشیند.

Deuteronomy 4:24 דברים د':כ"ד

כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא אל קנא:

.For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 והחיות רו"ש

«دوید و بازگشت» — در مخلوقات, نخست دویدن است.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א':י"ד

והחיות רצו רצו כמראה הבזק:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 ביום עשות כו' ארץ ושמים

«در روزی که [ה' אלקים] زمین و آسمان را آفرید» — زمین نخست می‌آید; این ترتیب آفرینش کنونی است.

Genesis 2:4 בראשית ב':ד'

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 כן יעמוד זרעכם ושמכם

«پس نسل تو و نامت پایدار خواهد ماند» - نیمه دوم آیه‌ای که در گفتار (ماמר, maamar) آمده و اکنون تفسیر می‌شود.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים הקדשים והארץ הקדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם-ה' כן יעמד זרעכם ושמכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 זורع צדקות

نخستین برکت پیش از «بشنو» (שמע, Shema), ה' را چنین توصیف می‌کند: «اعمال نیک (צדקות, tzedakos) می‌کارد و رستگاری‌ها را می‌رویاند.»

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Blessings of the Shema, First Blessing before Shema 8

ימי חול, תפילות שחרית, ברכות קריאת שמע, יוצר אור ח'

לאל ברוך נעימות יתנו. למלך אל חי וקנים זמרות יאמרו ותשבחות ישמיעו. כי הוא לבדו פועל גבורות. עושה קדשות. בעל מלחמות. זורע צדקות. מצמיח ישועות. בורא רפואות. נורא תהלות. אדון הנפלאות: המחדש בטובו בכל-יום תמיד מעשה בראשית: כאמור לעשה אורים גדלים כי לעולם חסדו: אור קדש על-ציון תאיר ונזקה כלנו מהרה לאורו: ברוך אתה ה' יוצר המאורות:

To the Blessed Almighty, they offer pleasant melodies; to the King, the Almighty, [Who is] living and enduring, they utter hymns and make praises heard. For He alone is the Performer of mighty deeds, Maker of new things; Master of battles, Sower of acts of righteousness, Deuteronomy 3:6 Causer of deliverance to sprout forth; Creator of cures. Awesome in praise, Master of wonders, He renews in His goodness, each day, continuously, the work of creation, as it is said: "[Give thanks to Him] Who makes the great luminar- ... ies," for His kindness

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

123 יעש דוד שם

داوود (دוד) پس از پیروزی‌هایش «نامی [برای خود] ساخت» - آشکارا, آوازه‌ای به دست آورد; اما اینجا این عبارت به معنای پذیرش یوغ آسمان

(קבלת עול, kabbalas ol) خوانده می‌شود.

II Samuel 8:13 שמואל ב ח':י"ג

ויעש דוד שם בשבו מהכותו את־אֶרֶם בְּנֵי־מֶלֶח שְׁמוֹנֶה עָשָׂר אֶלֶף:

And David got him a name when he returned from smiting the Arameans in the Valley of Salt, even eighteen thousand .men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 28

124 כן יעמוד זרעכם ושמכם

وعده‌ای که «نسل و نام» اسرائیل همچون آسمان‌های نو و زمین نو پایدار خواهد ماند.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֲמָדִים לִפְנֵי נְאֻמִּי־ה' כֵּן יַעֲמֹד זֶרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed .and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

125 הנה ישכיל עבדי

«اینک، بنده من کامیاب خواهد شد؛ او برتری خواهد یافت، برافراشته و بسیار بلند خواهد شد» — خدمت از پایین پیوسته به مرتبه‌ای بالاتر برکشیده می‌شود.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדִּי יָרוֹם וְנִשְׂא וְנִבֵּה מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and .lifted up, and shall be very high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کیهوت

ישע'י' נב, יג.

126 לעבדה ולשמרה

آدم در باغ گماشته شد «تا آن را به کار گیرد و از آن نگهداری کند»؛ الگویی بنیادین از خدمت انسان.

Genesis 2:15 בראשית ב':ט"ו

וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם וַיִּנְחָלֵהוּ בְּגִן־עֵדֶן לְעֲבָדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ:

And the L-RD G-d took the man, and put him into the garden .of Eden to dress it and to keep it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY); Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CCo); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: -likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/bereishis/2

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسخاک